

Агата Кристи

Трагедия в три действия

Режисьор
СЪР ЧАРЛЗ КАРТРАЙТ

Помощник-режисьори
МИСТЪР САТЪРТУЕЙТ
МИС ХЪРМАЙЪНИ ЛИТЪН ГОР

Костюми
АМБРОЗАЙН, О. О. Д-во

Осветление
ЕРКЮЛ ПОАРО

Първо действие – ПОДОЗРЕНИЕ

Глава първа ГАРВАНОВО ГНЕЗДО

Мистър Сатъртвейт седеше на терасата на Гарваново гнездо и наблюдаваше домакина си, сър Чарлз Картрайт, който се изкачваше по пътеката откъм морето.

Гарваново гнездо беше модерно бунгало от подобрен тип. То нямаше дървени конструкции, фронтон и други излишни украшения, скъпи на сърцето на всеки третокласен строител. Представляваше обикновена бяла солидна постройка, която мамеше с размерите си, защото беше доста по-голяма, отколкото изглеждаше. Тя дължеше името си на своето местоположение – високо над Лумътското пристанище. И наистина от единия ъгъл на терасата, предпазена със здрава балюстрада, надолу към морето се спущаше отвесен склон. По шосе Гарваново гнездо отстоеше на една миля от града. Пътят вървеше далеч от брега, а после криволичеше високо над морето. До бунгалото можеше да се стигне пеш за седем минути по стръмната рибарска пътечка, по която сър Чарлз Картрайт се изкачваше в момента.

Сър Чарлз беше строен, загорял от слънцето мъж на средна възраст. Той носеше стари сиви спортни панталони и бял спортен пуловер. Имаше лека, полюляваща се походка и когато вървеше, държеше пестниците си полусвити. Девет дути от десет биха казали: „Типичен моряк в оставка... не може да има грешка.“ Десетият, по-проницателен, би се поколебал, озадачен от нещо неопределимо, което изглеждаше фалшиво. И тогава може би ще изникне неочаквано една картина: палуба на кораб – но не истински кораб, а кораб, смален от спуснати завеси от дебела разкошна материя, – един човек, Чарлз Картрайт, застанал на тази палуба, светлина, която го облива, но не слънчева, полустиснатите пестници, леката походка и гласът – непринуденият, приятен глас на английски моряк и джентълмен, многократно усилен по тон.

– Не сър – казва Чарлз Картрайт, – боя се, че не мога да ви отговоря на този въпрос.

И тежките завеси падат със свистене, блясват светлините, оркестърът засвирва в най-модерен синкопиран такт, момичета с прекалено

големи панделки в косите подвикват: „Шоколади? Лимонада?“ Първото действие на „Зовът на морето“ с Чарлз Картрайт в ролята на капитан Ванстоун е свършило.

Мистър Сатъртуейт гледаше надолу от наблюдателния си пункт и се усмихваше.

Съсухрено дребно човече, покровител на изкуството и театъра, упорит, но приятен сноб, мистър Сатъртуейт винаги участваше в по-важните домашни и официални приеми (думите „и мистър Сатъртуейт“ фигурираха неизменно в края на списъка на поканените). При това притежаваше голям ум и бе много проникателен наблюдател на хората и нещата.

В момента той мърмореше, клатейки глава:

– Не очаквах това. Не, откровено казано, не очаквах.

По терасата отекнаха стъпки и той обърна глава.

Върху живото, добродушно, вече стареещо лице на едрия, с прошарена коса човек, който придръпна един стол и седна, ясно беше отпечатана професията му. „Доктор“ и „Харли стрийт“. Сър Бартольмю Стрейндж бе успял в професията си. Той беше известен специалист по нервни болести и наскоро бе получил ненаследствено дворянско звание и титлата „сър“.

Той приближи стола си до стола на мистър Сатъртуейт и каза:

– Какво не очаквахте? А? Хайде, да чуем. – С усмивка мистър Сатъртуейт обърна внимание на фигурата долу, която се изкачваше бързо по пътеката.

– Не очаквах, че сър Чарлз ще остане толкова дълго време в... ъ... изгнание.

– Дявол да го вземе, аз също не очаквах! – Събеседникът му се разсмя с отнетната назад глава. – Аз познавам Чарлз от дете. Следвахме заедно в Оксфорд. Той винаги си е бил такъв – по-добър актьор в личния си живот, отколкото на сцената! Чарлз винаги играе. Не, може другояче... това му е втора природа. Чарлз не излиза от стаята си – той „напуска сцената“ – и обикновено има за случая някаква подходяща реплика. Пък и обича да сменя ролите си... макар че не печели нищо от това. Преди две години се оттегли от сцената – заяви, че искал да води прост селски живот, далеч от обществото, и да се отдаде на старата си страст към морето. Идва тук и си построява това свърталище. Според собствената му представа за проста селска къщурка. Три бани и най-модерни приспособления! И аз като вас, Сатъртуейт, не предполагах, че ще трае дълго. В края на краищата Чарлз е човек като всички – има нужда от

публика. Двама-трима капитани в оставка, куп баби и енорийки свещеник не са кой знае каква публика, пред която да играеш. Мислех, че „простият човек с любовта му към морето“ ще изкара най-малко шест месеца. Откровено казано, смятах, че на края тази роля ще му омръзне. Мислех, че след това ще се залови да играе уморен светски човек в Монте Карло или може би шотландски земевладелец – Чарлз обича да сменя ролите си.

Докторът се спря. Речта му бе излязла много дълга. Очите му бяха изпълнени с нежност и веселост, като наблюдаваше незабелязващия го човек долу. След две-три минути той щеше да бъде при тях.

– Обаче – продължи сър Бартольмю – изглежда, че грешим. Простият живот го привлича неудържимо.

– Човек, който обича да играе, понякога създава погрешна представа за себе си – забеляза мистър Сатъртуейт. – Никой не смята искреността му за сериозна.

Докторът кимна.

– Да – рече той замислено. – Вярно.

С весело „охо-о“ Чарлз Картрайт изтича нагоре по стъпалата към терасата.

– „Мирабел“ надмина себе си – каза той. – Трябваше да дойдеш, Сатъртуейт.

Мистър Сатъртуейт поклати глава. Той бе патил толкова много, прекосявайки Ламанша, че не си правеше никакви илюзии за издръжливостта на своя стомах по море. Тази сутрин бе наблюдавал „Мирабел“ от прозореца на спалнята си. Духаше силен вятър и мистър Сатъртуейт благодареше искрено на небесата, че се намира на суша.

Сър Чарлз отиде до прозореца на гостната и поръча напитки.

– Трябваше да дойдеш, Толи – обърна се той към приятеля си. – Нима ще киснеш цял живот на Харли стрийт и ще разправяш на пациентите си колко полезен би бил за тях животът върху океанските вълни?

– Голямото предимство да си доктор е в това, че не си задължен да следваш собствените си съвети – заяви сър Бартольмю.

Сър Чарлз се засмя. Той продължаваше да играе несъзнателно ролята си на грубоват, жизнерадостен моряк. Той беше необикновено красив човек, с хармонично телосложение, със сухо, весело лице, а леко прошарените слепоочия му придаваха допълнително изящество. По външност изглеждаше такъв, какъвто си е – преди всичко джентълмен, а след това актьор.

– Сам ли беше? – попита докторът.

– Не. – Сър Чарлз се обърна да вземе чашата си от една елегантна камериерка, която държеше табла. – Имах си помощник. По-право помощничка – Ех.

В гласа му имаше нещо особено, някаква лека следа от неловкост, която накара мистър Сатъртуейт да вдигне рязко глава.

– Мис Литън Гор ли? Тя разбира нещичко от ветроходство, нали?

Сър Чарлз се засмя някак горчиво:

– Кара ме да се чувствам лош мореплавател; но напредвам... благодарение на нея.

Мислите се въртяха бързо из главата на мистър Сатъртуейт:

„Интересно... Ег Литън Гор... сигурно, затова не му е омръзнало... възрастта... опасна възраст... на тия години винаги се явява някое младо момиче...“

Сър Чарлз продължи:

– Морето... то е незаменимо... слънце, вятър и море... и проста колиба за подслон.

И се загледа със задоволство в бялата постройка зад гърба си, обзаведена с три бани, с гореща и студена вода във всички спални, с най-модерно централно отопление, най-нови електрически уреди и цял щаб от камериерки, прислужница, готвач и кухненска помощница. Представата на сър Чарлз за прост живот беше май малко преувеличена.

От къщата излезе висока и извънредно грозна жена и се запъти към тях.

– Добро утро, мис Милрей.

– Добро утро, сър Чарлз. Добро утро (леко кимване на глава към другите двама). Ето менюто за вечерята. Не зная ще искате ли да се прави някаква промяна?

Сър Чарлз го взе и промърмори:

– Чакайте да видя. Пъпеш, супа борш, прясна скумрия, яребица, суфле „Сюрприз“, сандвичи „Диана“... Не, мисля, че менюто е отлично, мис Милрей. Всички пристигат с влака в четири и половина.

– Аз вече съм дала разпореждания на Холгейт. Впрочем, сър Чарлз, моля да ме извините, но ще бъде по-добре тази вечер да вечерям с вас.

Сър Чарлз като че се сепна, но отвърна учтиво:

– Много ще ми бъде приятно, мис Милрей... само че... ъ-ъ...

Мис Милрей взе спокойно да обяснява.

– Иначе, сър Чарлз, на масата ще бъдете тринайсет души; а толкова хора са суеверни.

От тона ѝ се подразбираше, че мис Милрей би желала всяка вечер

до края на живота си да е тринадесетият човек на вечеря, без това ни най-малко да я смущава. Тя продължи:

– Мисля, че всичко е уредено. Казах на Холгейт, че колата трябва да вземе лейди Мери и Бебингтънови. Правилно ли съм постъпила?

– Напълно. Точно това щях да ви помоля.

С лека надменна усмивка на строгото си лице мис Милрей се оттегли.

– Страшна жена – произнесе сър Чарлз с благоговение. – Все ме е страх, че някой ден ще пожелае да ми измие зъбите.

– Олицетворение на експедитивност – каза Стрейндж.

– Тя работи при мен от шест години – заяви сър Чарлз. – Първо като моя секретарка в Лондон, а тук, струва ми се, е нещо като превъзнасяна домакиня. Върти къщата като часовник. А сега, представете си, иска да напуща.

– Защо?

– Казва – сър Чарлз потри носа си в знак на съмнение, – *казва*, че майка ѝ била болна. Лично аз не ѝ вярвам. Такава жена не може да има майка. Самозародила се е от динамо. Не, тук има нещо друго.

– Възможно е – рече сър Бартольмю, – хората говорят.

– Говорят ли? – изгледа го учудено актьорът. – За какво говорят? – Боже мой, Чарлз, не знаеш ли що значи „говор“?

– Искаш да кажеш, че говорят за нея... и за мен? С тази физиономия? И на нейната възраст?

– Тя сигурно няма петдесет.

– Предполагам. – Сър Чарлз се замисли върху въпроса. – Но сериозно, Толи, *забелязал* ли си лицето ѝ? Има две очи, нос и уста, но не е това, което би нарекъл *лице* – *женско* лице. И най-злобната местна ключарка не би съзряла в такова лице любовна страст.

– Ти подценяваш въображението на момата-англичанка.

Сър Чарлз поклати глава.

– Не вярвам. У мис Милрей има някаква ужасна порядъчност, която дори една мома-англичанка трябва да признае. Тя е олицетворение на добродетелността и порядъчността – и е страшно способна жена. Аз винаги си избирам грозни секретарки.

– Умен си.

Няколко минути сър Чарлз остана дълбоко замислен. За да го разсее, сър Бартольмю запита:

– Кои идват тази вечер?

– Първо, Анджи.

– Анджела Съткиф ли? Не е лошо.

Мистър Сатъртуйейт се наведе заинтригувано напред, жаден да узнае кои ще бъдат гостите. Анджела Съткиф беше известна актриса, вече не млада, но със силно влияние сред публиката и прочута с остроумието и чара си. Понякога се подхвърляше, че тя ще замести Елен Тери.

– След това – семейство Дейкърз.

Мистър Сатъртуйейт пак кимна на себе си. Мисиз Дейкърз беше собственица на „Амброзайн, О. О. Д-во“, процъфтяващо предприятие за дамско облекло. То фигурираше често в театрални програми: „Тоалетът на мис Бланк в първо действие е ушит от «Амброзайн, О. О. Д-во» на Брук стрийт.“ Съпругът ѝ, капитан Дейкърз, беше черен кон¹ според собствения му жокейски жаргон. Той прекарваше много време на конни състезания – преди години бе участвал сам в Големия национален турнир. Имал някакви неприятности – никой не знаеше точно какви, – макар че се носеха разни слухове. Следствие не се води – поне открито, ала когато се споменеше за Фреди Дейкърз, хората леко повдигаха вежди.

– После – Антъни Астър, драматургът.

– Разбира се – каза мистър Сатъртуйейт. – Тя е авторката на „Еднопосочно движение“. Два пъти съм гледал тази пиеса. Направи голяма сензация.

Очевидно му беше приятно да покаже, че знае, че Антъни Астър е жена.

– Вярно – потвърди сър Чарлз. – Забравих истинското ѝ име... мисля, че беше Уилз. Срещал съм я само веднъж. Помолих я да направи удоволствие на Анджела. Това са външните гости.

– А местните? – запита докторът.

– О, местните ли? Ще бъдат Бебингтънови – той е енорийски свещеник, голям добряк, но не се престарава в службата си, а жена му е много симпатична. Дава ми уроци по градинарство. Ще дойдат също лейди Мери и Ег. Е, това са. А, да, и един млад човек на име Мендърз, журналист или нещо подобно. Красив младеж. С него завършва списъкът на поканените.

Мистър Сатъртуйейт беше по природата методичен човек. Той се залови да брое гостите.

– Мис Съткиф – едно, семейство Дейкърз – три, Антъни Астър –

1. Черен кон – кон за надбягване, за качествата, на който не се знае много и който е спечелил неочаквано. Б.пр.

четири, лейди Мери и дъщеря ѝ – шест, енорийският свещеник и жена му – осем, младежът – девет, ние – дванайсет. Или вие, или мис Милрей трябва да сте сбъркали в броенето, сър Чарлз.

– Мис Милрей не може да е сбъркала – заяви сър Чарлз с увереност. – Тази жена никога не греши. Чакайте да помисля. Да, дявол да го вземе, имаш право, пропуснал съм един гост. Изхвъркнал ми е от главата. – Той се подсмивва. – Няма да бъде поласкан от това. Той е най-суетното човече, което познавам.

Очите на мистър Сатъртуейт засвяткаха весело. Той винаги бе смятал, че най-гщеславни хора на тоя свят са артистите. От тази категория не изключваше и сър Чарлз Картрайт. „Присмял се хърбел на щърбел“ – помисли си той весело.

– Кой е този себелобец? – запита той.

– Един оригинален дребосък – отговори сър Чарлз. – Ала прочут дребосък. Сигурно сте чували за него. Еркюл Поаро. Белгиец.

– Аха, детективът – сети се мистър Сатъртуейт. – Срещал съм го. Твърде странна личност.

– Чудак – вметна сър Чарлз.

– Никога не съм го срещал – каза сър Бартольмю, – но съм чувал много неща за него. От известно време май не работи вече, а? Повечето от това, което съм чувал, вероятно е измислица. Е, Чарлз, да се надяваме, че по време на гостуването ни няма да има престъпление.

– Защо? Понеже имаме детектив в къщата ли? Ех, Толи, все такива опаки неща ти идват на ум!

– Е, аз си имам своя теория.

– А каква е теорията ти, докторе? – запита мистър Сатъртуейт.

– Че събитията идват при хората, а не хората при събитията. Защо животът на някои е интересен, а на други – скучен? Поради заобикалящата ги среда ли? Съвсем не. Един може да отиде до края на света и нищо да не му се случи. Само седмица преди да пристигне, ще стане някакво клане, а на другия ден, след като си замине – земетресение, а параходът, който е изпуснал, ще потъне. Друг пък може да живее в Балъм и всеки ден да пътува до Лондон, и ще му се случват какви ли не неща. Ще се забърка с изнудвачески банди, с красиви момичета и крадци на коли. Има хора със склонност към корабкрушения – даже когато тръгнат с лодка по изкуствено езеро, непременно ще им се случи нещо. По силата на същата логика хора като вашия Еркюл Поаро не е нужно да търсят престъпление – то само им идва.

– В такъв случай – заключи мистър Сатъртуейт, – може би е добре,

че мис Милрей се присъединява към нас и на вечерята няма да бъдем тринайсет души.

– Е – каза сър Чарлз угодливо, – щом толкова желаяш, Толи, може да ти се сервира и убийство. Само че поставям едно условие: да не бъда аз трупът.

И като се смееха, тримата мъже влязоха в къщата.

Глава втора ПРОИЗШЕСТВИЕ ПРЕДИ ВЕЧЕРЯ

Главен интерес в живота на мистър Сатъртуейт представляваха хората.

Общо взето, той се интересуваше повече от жените, отколкото от мъжете. Като мъжествен мъж мистър Сатъртуейт знаеше твърде много за жените. В характера му имаше известна женствена жилка, която му придаваше способност да прозира в женската душа. През целия му живот жените му се бяха доверявали, но никога не бяха гледали сериозно на него. Понякога това малко го огорчаваше. Той чувствуваше, че е винаги в първите редове и следи играта, но никога на сцената като участник в драмата. Всъщност ролята на зрител му подходеше отлично.

Тази вечер, седнал в голямата стая с изход към терасата, изкусно украсена от една модерна фирма така, че да прилича на луксозна корабна каюта, той се интересуваше главно от точния оттенък, в който Синтия Дейкърз бе успяла да боядиса косата си. Тя имаше съвсем нов тон – типично парижки, предположи той, – който създаваше особен, доста приятен зеленикаво-бронзов ефект. Как изглеждаше в действителност мисиз Дейгърз, не можеше да се каже. Тя беше висока жена с фигура, идеално пригодена към изискванията на момента. Шията и ръцете ѝ имаха обичайния летен загар на полето – естествено ли, или изкуствено постигнат, не можеше да се познае. Зеленикаво-бронзовата ѝ коса беше с изкусна нова прическа, която е способен да направи само най-добрият лондонски фризьор. Оскубаните ѝ вежди, начернени мигли, идеално гримирано лице и начервена уста с извивка, каквато естествено правата ѝ линия не притежаваше, сякаш допълваха съвършенството на нейната вечерна рокля в особено тъмносиньо, наглед ушита много просто (макар че това не подходеше за случая) и от особена материя – матова, но със скрит отблясък.

„Хубава жена – рече си мистър Сатъртуейт, оглеждайки я с

одобрение. – Интересно каква ли е в действителност.“

Но този път той имаше пред вид духом, а не тялом.

Думите ѝ излизаха провлачено, както беше модно по това време.

– Мила моя, беше невероятно. Според мен едно нещо е или вероятно, или не е. А това не беше. Беше просто проникновено.

В момента това беше новата дума – всичко беше „проникновено“.

Сър Чарлз енергично разбъркваше коктейли и разговаряше с Анджела Съткиф, висока жена с прошарена коса, дяволита уста и прекрасни очи.

Дейкърз говореше на Бартольмо Стрейндж:

– Всички знаят какво му куца на Лейдизборн. Цялата конюшня знае.

Гласът му звучеше пискливо и рязко. Той беше нисък, румен, приличен на лисица човек с къси мустаци и живи очи.

До мистър Сатъртуейт седеше мис Уилз, чиято пиеса „Еднопосочно движение“ бе възторжено приета като една от най-духовитите и най-дръзките, гледани в Лондон от години. Мис Уилз беше висока и слаба, с брада на гънки и много лошо ондулирана руса коса. Тя носеше пенсне и извънредно широка зелена рокля от шифон. Гласът ѝ беше писклив и безцветен.

– Ходих в Южна Франция – говореше тя. – Но, откровено казано, не ми хареса особено. Хората не са никак дружелюбни. Но, разбира се, пътуването е полезно за работата ми – да видя нравите им, нали разбирате.

Мистър Сатъртуейт си помисли: „Горката. Успехът я откъсва от духовния ѝ дом – пансион в Борнмът. А тъкмо там би искала да бъде.“ Учудваше го разликата между писмените творби и техните автори. Тоя изтънчен „светски“ тон, който Антъни Астър придаваше на пиесите си – можеше ли да се долови у мис Уилз и най-малка искрица от него? Изведнъж той забеляза, че светлосините очи зад пенснето са необикновено умни. В момента те бяха обърнати към него с преценяващ поглед, който леко го смути. Сякаш мис Уилз се стареше да го изучи.

Сър Чарлз тъкмо наливаше коктейлите.

– Позволете ми да ви предложа един коктейл – каза мистър Сатъртуейт, като скочи. Мис Уилз се усмихна.

– Нямам нищо против – рече тя.

Вратата се отвори и Темпъл обяви пристигането на лейди Мери Литън Гор, мистър и мисиз Бебингтън и мис Литън Гор.

Мистър Сатъртуейт подаде на мис Уилз коктейла, след което се

промъкна боязливо до лейди Мери Литън Гор. Както посочихме по-горе, той имаше слабост към титли.

Освен снобизма харесваше благовъзпитаността у жената, а лейди Мери безспорно притежаваше това качество.

Останала вдовица в много тежко материално положение, с тригодишно дете, тя бе дошла в Лумът и наела малка къща, в която живееше оттогава с една предана слугиня. Беше висока, слаба жена, която изглеждаше по-възрастна от петдесет и петте си години. Имаше благо и някак свенливо изражение. Тя обожаваше дъщеря си, но малко се безпокоеше за нея.

Хърмайъни Литън Гор, обикновено известна кой знае защо под прякора Ег², слабо приличаше на майка си. Тя беше от по-енергичен тип. Мистър Сатъртуейт не я намираше красива, но безспорно привлекателна. А причината за тази привлекателност според него се криеше в преливащата ѝ женственост. Тя изглеждаше двойно по-енергична от всеки друг в тази стая. Имаше тъмна коса, сиви очи и среден ръст. Нещо в немирните къдрици по врата ѝ, в прямия поглед на сивите очи, в извивката на бузите, в заразителния смях създаваше впечатление за буйна младост и жизненост.

Тя говореше права на Оливър Мендърз, който току-що бе пристигнал.

– Не мога да разбера защо ветроходството ви отегчава толкова много. По-рано вие го обичахте.

– Ег, мила моя. Човек пораства.

Той разтягаше думите, повдигайки вежди.

Хубав млад човек, вероятно на двайсет и пет години.

В красивата му външност имаше може би някаква сладникавост. Нещо особено... нещо... като че ли чуждо? Нещо неанглийско.

Някой друг също наблюдаваше Оливър Мендърз. Един дребен човечец с яйцевидна глава и твърде чуждестранни на вид мустаци. Мистър Сатъртуейт се бе представил на мосьо Еркул Поаро. Дребният човечец беше много любезен. Мистър Сатъртуейт подозираше, че той нарочно подсилва чуждестранните си обноски. Малките му святакащи очички като че ли казваха: „Смятате ме за клоун, а? Очаквате да ви разигравам комедия? Bien³ – ще бъде, както желаете!“

Но сега очите на Еркул Поаро не святакаха. Той изглеждаше

2. На английски egg значи яйце. Б.пр.

3. Добре (фр.). Б.пр.

сериозен и малко тъжен.

Негово преподобие Стивън Бебингтън, енорийски свещеник на Лумът, се приближи до лейди Мери и мистър Сатъртуейт. Човек над шестдесет години, с кротки избледнели очи и обезоръжаващо скромно държане. Той каза на мистър Сатъртуейт:

– Имаме голям късмет, че сър Чарлз живее сред нас. Той е крайно добър... крайно благороден. Много приятно е такъв човек да ти е съсед. Уверен съм, че лейди Мери е съгласна с мен.

Лейди Мери се усмихна:

– Той много ми се нрави. Успехът не го е разглезил. В някои отношения – усмивката ѝ стана по-широка – е още дете.

Камериерката се приближи с поднос коктейли точно когато мистър Сатъртуейт размишляваше колко безкрайно майчински се държат жените. Като човек от викторианското поколение той одобряваше тази черта.

– Можеш да вземеш коктейл, мамо – каза Ег, усмихвайки се на всички с чаша в ръка. – Само един.

– Благодаря ти, мила – рече лейди Мери покорно.

– Предполагам – каза мистър Бебингтън, – че моята жена ще ми позволи и аз да си взема един.

И се засмя с тихия си, добродушен свещенически смях.

Мистър Сатъртуейт погледна към мисиз Бебингтън, която говореше оживено на сър Чарлз на тема оборски тор.

„Има прекрасни очи“ – помисли си той.

Мисиз Бебингтън беше едра, тромава жена. Тя сякаш кипеше от енергия и навярно никак не беше дребнава. Както се бе изразил Чарлз Картрайт – симпатична жена.

– Кажете ми – наклони се напред лейди Мери. – Коя е младата жена, с която разговаряхте, когато влизахме? Оная в зеленото?

– Тя е драматург... Антъни Астър.

– Какво? Тая... тая млада жена с анемичен вид? О! – Лейди Мери се сепна. – Колко неприлично от моя страна! Но се изненадах. Та тя не прилича на... по-право прилича досущ на нескопосана гувернантка.

Това описание на външността на мис Уилз беше толкова сполучливо, че мистър Сатъртуейт се засмя. Мистър Бебингтън се взираше из стаята с благите си късогледни очи. Той сръбна от коктейла си и се позакаша. „Не е свикнал на коктейли – помисли си мистър Сатъртуейт развеселен, – сигурно са за него олицетворение на модерното, но не му се нравят.“ Мистър Бебингтън отпи решително още една глътка с лека гри-маса и рече:

– Лейди ли е там? О, боже мой... Той се улови за гърлото. Екна гласът на Ег Литън Гор:

– Оливър... какъв си хитър Шайлок⁴...

„Няма съмнение – помисли си Сатъртуейт, – точно така е... не е чужденец... евреин е!“

Каква прекрасна двойка бяха двамата! Толкова млади и красиви... и на всичко отгоре се карат – това е винаги добър признак...

Вниманието му бе отклонено от някакъв звук до него. Мистър Бебингтън се бе изправил и се олюляваше. Лицето му се беше сгърчило.

Ясният глас на Ег привлече вниманието на всички, при все че лейди Мери вече бе станала и протягаше тревожно ръка.

– Гледайте! – прозвуча гласът на Ег. – На мистър Бебингтън му е зле.

Сър Бартольмю Стрейндж се приближи бързо, подкрепи пострадалия и като го вдигна почти, го пренесе на една кушетка до стената. Останалите ги наобиколиха, готови да помогнат, но безсилни...

След две минути Стрейндж се изправи и поклати глава. Той заговори безцеремонно, тъй като съзнаваше, че няма защо да го усуква.

– Съжалявам – каза докторът. – Той е мъртъв...

Глава трета СЪР ЧАРЛЗ НЕДОУМЯВА

– Влезте тук за минута, Сатъртуейт.

Сър Чарлз подаде глава от вратата.

Беше изминал час и половина. След суматохата бе настъпило успокоение. Лейди Мери изведе разплаканата мисиз Бебингтън от стаята, а после я придружи до дома ѝ. Мис Милрей се обади веднага по телефона. Пристигна местният лекар и пое работата. Поднесена бе по-простичка вечеря и по взаимно съгласие след нея гостите се оттеглиха в стаите си. Мистър Сатъртуейт също се прибираше, когато сър Чарлз го повика от вратата на каютата, където бе станал смъртният случай.

Мистър Сатъртуейт влезе, подтискайки лека тръпка. Той беше вече на такава възраст, че гледката на смъртта го плашеше... Защото скоро може би самият той... Но защо да мисли за това?

„Ще изкарам още двайсет години“ – си каза бодро мистър

4. Шайлок – отмъстителен и свидлив евреин в Шекспировата пиеса „Венецианският търговец“. Б.пр.

Сатъртуейт.

Единственият друг човек в каютата беше Бартольмю Стрейндж. Като видя мистър Сатъртуейт, кимна одобрително.

– Отракан човек – рече той. – Със Сатъртуейт ще свършим добра работа. Той познава живота.

Малко изненадан, мистър Сатъртуейт седна на едно кресло до доктора. Сър Чарлз се разхождаше напред-назад. Той бе забравил навика си да стиска пестници и явно бе загубил донякъде моряшкия си вид.

– На Чарлз не му се нрави тая работа – каза сър Бартольмю. – Става дума за смъртта на клетия старец Бебингтън.

Мистър Сатъртуейт сметна, че сър Бартольмю се изрази лошо. Разбира се, едва ли някому се „понрави“ случилото се. Той разбираше, че Стрейндж влага в думите си съвсем не тоя вулгарен смисъл.

– Много печално – каза мистър Сатъртуейт предпазливо. – Много печално наистина – добави той и потръпна, като си спомни.

– Хм, да, тежък удар беше – рече лекарят и за миг в гласа му се промъкна професионалният акцент. Картрайт прекъсна разходката си.

– Виждал ли си досега човек да умре по тоя начин, Толи?

– Не – отговори сър Бартольмю. – Откровено казано, не съм виждал. – Но – добави той след малко – в същност не съм виждал толкова смъртни случаи, колкото си мислите. Един невролог не уморява толкова много пациенти. Той крепи живота им и изкарва прехраната си от тях. Предполагам, че Макдъгал е виждал много повече смъртни случаи от мен.

Доктор Макдъгал беше главният лекар в Лумът, повикан от мис Милрей.

– Макдъгал не видя как умря мистър Бебингтън. Отчето беше вече умрял, когато той пристигна. Знае само това, което можахме да му кажем, което вие можахте да му кажете. Заяви, че било някакъв припадък, че Бебингтън бил стар и с не твърде добро здраве. А това не ме задоволява.

– Навярно и него не го задоволява – промърмори другият събеседник. – Но всеки доктор трябва да каже нещо. Припадък е хубава дума – не значи абсолютно нищо, ала задоволява неспециалиста. Пък и Бебингтън наистина беше стар и здравето наистина му е създавало неприятности напоследък; лично жена му ни заяви това. Може да е имал някъде някакво неподозирано слабо място.

– Типичен ли беше тоя пристъп, припадък или как го наричат там?

– Типичен в какъв смисъл?

– Типичен за някакво известно заболяване.

– Ако сте учили някога медицина – отвърна сър Бартольмю, – ще знаете, че почти не съществува такова понятие „типичен случай“.

– Какво конкретно предлагате, сър Чарлз? – запита мистър Сатъртудейт.

Картрайт не отговори. Той махна неопределено с ръка. Стрейндж изхихика тихо.

– Чарлз сам не знае – каза той. – Просто разсъдъкът му е, естествено, обърнат към драматичните възможности.

Сър Чарлз направи укорителен жест. Лицето му беше вгълбено, замислено. Той поклати разсеяно глава.

Мистър Сатъртудейт почувствува някаква неуловима прилика – после разбра на кого му напомня Картрайт: Аристид Дювал, началника на Тайната служба, който разнища заплетената интрига в „Подземни кабели“. След минута всякакво съмнение изчезна. Вървейки, сър Чарлз несъзнателно накуцваше. А Аристид Дювал беше известен под прякора Куция.

Сър Бартольмю продължаваше да подлага на безжалостен разбор неизказаните подозрения на сър Чарлз:

– Да, какво подозираш, Чарлз? Самоубийство? Или убийство? Кой би пожелал да убие един безобиден стар свещеник? Просто невероятно. Самоубийство? Хм, според мен това е допустимо. Възможно е Бебингтън да е имал някаква причина да сложи край на живота си...

– Каква причина?

Сър Бартольмю поклати леко глава.

– Можем ли да знаем тайните на човешката душа? Да вземем например едно предложение: някой е казал на Бебингтън, че страда от неизлечима болест – да речем, рак. Нещо от тоя род би могло да послужи за подбуда. Сигурно е искал да спести на жена си мъката да гледа продължителните му страдания. Разбира се, това е само предположение. Нищо не ни доказва, че Бебингтън наистина е желал да сложи край на живота си.

– Аз самият почти не допусках самоубийство – подхвана сър Чарлз.

Бартольмю Стрейндж пак се изкикоти тихо:

– Точно така. Подобна вероятност не те задоволява. Ти търсиш сензация – някаква нова и неоткриваема отрова в коктейлите.

Сър Чарлз направи изразителна гримаса.

– Струва ми се, че не търся точно това. Дявол да го вземе, Толи, не забравяй, че именно аз приготвих тия коктейли.

– Внезапен пристъп на склонност към убиване, а? Предполагам, че в нашия случай симптомите настъпват със закъснение, но до сутринта всички ще бъдем мъртви.

– Дявол да го вземе, ти се шегуваш, но... – Сър Чарлз млькна ядосан.

– Не, не се шегувам – каза лекарят.

Гласът му се бе променил. Той беше сериозен и някак съчувствен:

– Аз не се шегувам със смъртта на клетия старец Бебингтън. Присвивам се на твоите хрумвания, Чарлз, защото... хм... защото не искам несъзнателно да причиниш някаква пакост.

– Пакост ли? – учуди се сър Чарлз.

– Вие може би разбирате какво имам пред вид, мистър Сатъртуейт?

– Мисля, че се досещам – отвърна мистър Сатъртуейт.

– Не виждаш ли, Чарлз – продължи сър Бартольмо, – че тези твои неоснователни подозрения може наистина да напोकостят някому? Такива неща се разпространяват. Един смътен намек за престъпление, абсолютно необоснован, би могъл да причини сериозни неприятности и страдания на мисиз Бебингтън. Известни ми са един-два такива случая. Внезапна смърт – раз плещят се няколко празни езика – разнесат се разни слухове – слуховете нарастват все повече и повече и *никой вече не може да ги спре*. Дявол да го вземе, Чарлз, не разбираш ли колко жестоко и ненужно ще бъде това? Ти просто впускаш живота си въображение в галоп по съвсем рискован път.

Върху лицето на актьора се появи изражение на нерешителност.

– Не съм мислил по въпроса от тая гледна точка – призна той.

– Ти си много добро момче, Чарлз, но понякога изпускаш юздите на въображението си. Я кажи сега: вярваш ли сериозно, че някой, *който и да е той*, ще пожелае да убие тоя напълно безобиден старец?

– Едва ли – отговори сър Чарлз. – Не, както казваш, просто смешно. Прощавай, Толи, но в същност това не беше обикновен „фокус“ от моя страна. Аз наистина подозирах, че тук има нещо нередно.

Мистър Сатъртуейт се прокашля леко:

– Може ли да изкажа едно предположение? На мистър Бебингтън му стана зле само няколко минути, след като влезе в стаята и след като току-що бе пил от коктейла си. А аз случайно забелязах, че направи гримаса, докато пиеше. Помислих, че не е свикнал на тоя вкус. Но да предположим, че теорията на сър Бартольмо е правилна – че мистър Бебингтън по някаква причина е пожелал да извърши самоубийство. Това ми се струва абсолютно невъзможно, а предположението за самоубийство –

направо смешно.

– Според мен възможно е, макар и невероятно, мистър Бебингтън да е пусал незабелязано нещо в чашата си.

– Виждам, че нищо още не е побутвано в тази стая. Чашите за коктейл са точно там, където бяха. Тая е на мистър Бебингтън. Зная това, понеже седях тук, докато разговарях с него. Предлагам сър Бартольмю да прати чашата за анализ – това може да стане съвсем тихомълком и без да се дава повод за „приказки“.

Сър Бартольмю се изправи и взе чашата.

– Добре – каза той. – Ще изпълня желанието ти, Чарлз, но залагам десет лири срещу една, че в нея няма нищо освен обикновен джин и вермут.

– Дадено – съгласи се сър Чарлз. После добави с тъжна усмивка:

– Знаеш ли, Толи, *ти* си отчасти виновен за полетите на фантазията ми.

– Аз ли?

– Да, с тазсутрешните си приказки за престъпления. Нали ти каза, че тоя човек, Еркюл Поаро, бил нещо като буревестник, че където отидел, престъпленията вървели подире му. И ето, едва пристигна и имаме подозрително внезапна смърт. Естествено, че веднага ми хрумна мисълта за убийство.

– Интересно – подзе мистър Сатъртуейт, но се спря.

– Да – продължи Чарлз Картрайт. – Точно това ми дойде на ум. А ти какво мислиш, Толи? Впрочем имаме ли право да го питаме за мнението му? Искам да кажа, допуска ли това етикетът?

– Правилна забележка – промърмори мистър Сатъртуейт.

– Аз познавам медицинския етикет, но да пукна, ако разбирам нещо от етикета на полицейското следствие.

– Не можеш да искаш от професионален певец да пее – промърмори мистър Сатъртуейт. – А можеш ли да искаш от професионален детектив да води следствие? Да, много правилна забележка.

– Просто мое мнение – каза сър Чарлз.

На вратата се почука леко и се показа лицето на Еркюл Поаро, който надзърташе с извинително изражение.

– Влезте, приятелю – извика сър Чарлз, като скочи. – Тъкмо говорехме за вас.

– Боях се, че ще ви преча.

– Ни най-малко. Ще сръбнете ли?

– Не, благодаря. Аз рядко пия уиски. Виж, чаша сироп...

Но сиропът не влизаше в представата на сър Чарлз за напитка. Като настани госта си на един стол, артистът премина направо на въпроса.

– Няма да го увъртам – подзе той. – Ние тъкмо говорехме за вас, мосьо Поаро, и... и... за случилото се тази вечер. Вижте какво, мислите ли, че тук има нещо нередно?

Поаро повдигна вежди.

– Нередно ли? – повтори той. – Какво подразбирате под нередно?

Бартольмю Стрейндж се обади:

– Моят приятел си е втълпил, че старият Бебингтън е убит.

– А вие не сте на същото мнение, така ли?

– Искаме да знаем вие на какво мнение сте.

Поаро отговори замислено:

– Призля му, разбира се, много внезапно... много внезапно наистина.

– Точно така.

Мистър Сатъртвейт обясни хипотезата за самоубийство и предложението си да се анализира чашата от коктейла.

Поаро кимна одобрително.

– Във всеки случай от това няма да има никаква вреда. Като познавач на човешката природа ми се струва крайно невероятно някой да пожелае да премахне един обаятелен и безобиден стар джентълмен. Още по-малко вероятна ми се струва теорията за самоубийство. Обаче чашата от коктейла ще ни покаже кое от двете е вярно.

– А какъв ще бъде според вас... резултатът от анализа?

Поаро повдигна рамене.

– Според мен ли? Аз бих могъл само да гадая. Искате да гадая какъв ще бъде резултатът от анализа?

– Да...

– В такъв случай мога да кажа, че ще намерят само останки от превъзходно сухо мартини. (Той се поклонил на сър Чарлз.) Да отровиш човек с коктейл сред толкова много коктейли, раздадени с табла... хм, изисква техника твърде... твърде трудна. Ако ли пък този обаятелен стар свещеник е искал да се самоубие, мисля, че не би го извършил на прием. Така би показал много подчертано неуважение към другите, а мистър Бебингтън ми направи впечатление на много деликатен човек. – Той помълча. – Това е моето мнение, щом ме питате.

Настъпи кратко мълчание. После сър Чарлз въздъхна дълбоко. Той отвори един от прозорците, надникна навън и каза:

– Вятърът е променил посоката си с един румб.

Морякът бе възкръснал, а детективът от Тайната служба бе изчезнал.

Но на наблюдателния мистър Сатъртуейт се стори, че сър Чарлз малко копнееше за ролята, която в края на краищата не му беше съдено да играе.

Глава четвърта СЪВРЕМЕННА ИЛЕЙН

– Да, но какво мислите вие, мистър Сатъртуейт? Какво *мислите* всъщност?

Мистър Сатъртуейт се озърна насам-натам. Нямаше отърване. Ег Литън Гор го бе притиснала здраво на рибарския кей. Безжалостни са тези съвременни момичета... и ужасно енергични.

– Сър Чарлз ви е втълпил тази мисъл – каза той.

– Не, не ми я е втълпявал. Тя беше вече в главата ми. Още от началото. Всичко стана страшно внезапно.

– Той беше стар човек и в не много добро здравословно състояние...

Ег прекъсна тази декламация.

– Всичко това са бабини деветини. Страдал от неврит и ревматичен артрит в лека форма. Такова нещо не може да причини припадък. Той никога не е имал припадъци. Беше от ония хора, които леко поскъръцват, но могат да изкарат до деветдесет. Какво мислите за следствието върху причините на смъртта?

– Всичко изглеждаше... ъ-ъ... нормално.

– А какво мислите за показанията на доктор Макдъгал? Ужасно технически... пък и това подробно описание на органите..., ала не ви ли направи впечатление, че зад цялата тази словесна канонада шикалкавеше? В същност думите му се свеждаха до следното: нищо не доказва, че смъртта не е възникнала от естествени причини. Но не каза, че е била резултат от естествени причини.

– Не търсите ли под вола теле, скъпа моя?

– В това можете да обвините *него*... беше объркан, ала нямаше на какво да се опре, затова се прикри зад лекарска резервираност. А какво е мнението на сър Бартолъмю Стрейндж?

Мистър Сатъртуейт повтори някои от мислите на лекаря.

– Омаловажи случая, а? – каза Ег замислено. – Естествено, като

всеки предпазлив човек... предполагам, че такива и трябва да бъдат големите клечки на Харли стрийт.

– В чашата с коктейла нямаше нищо друго освен джин и вермут – напхни й мистър Сатъртуейт.

– Наглед всичко е ясно. И все пак нещо, което се случи след следствието, ме озадачи...

– Нещо, което сър Бартольмо ви е казал ли? Мистър Сатъртуейт започна да изпитва приятно любопитство.

– Не на мен... на Оливър. Оливър Мендърз... той беше на вечерята, но може да не си го спомняте.

– Напротив, много добре си го спомням. Той ви е голям приятел, нали?

– Беше. Сега почти непрекъснато се дърлим. Той работи в кантората на чичо си в Лондон и е станал... хм, малко мазен, ако разбирате какво искам да кажа. Все разправя, че щял да напусне и да се залови с журналистика... пише доста сносно. Но мисля, че това са само празни приказки. Исква да забогатее. Струва ми се, че всички са отвратително алчни за пари, не е ли така, мистър Сатъртуейт?

В този момент той почувствува младостта й – грубоватата й, дръзка детинщина.

– Скъпа моя – рече мистър Сатъртуейт, – толкова много хора са отвратителни за толкова много неща.

– Повечето хора са свине, разбира се – съгласи се Ег весело. – Затова ми е толкова жал за стария мистър Бебингтън. Защото, знаете ли, той беше много мил човек. Подготви ме за първото причастие и всичко, свързано с него, и макар че тая работа, разбира се, е в много отношения глупост, влагаше цялата си душа в нея. Знаете ли, мистър Сатъртуейт, аз вярвам искрено в християнството... не като мама, с книжлета, утрини и какво ли не още, а разумно, с оглед на историята. Въсщност в църквата цари неразбория... ала самото християнство е здраво. Затова не мога да бъда комунистка като Оливър. На практика нашите убеждения са почти едни и същи – колективност и обща собственост, но различията... е, излишно е да се впускам в тях. А Бебингтънови бяха истински християни; не се бъркаха в чужди работи, не съдеха ближните си и бяха винаги добри и към хора, и към животни. Много мили бяха... а и Робин...

– Робин ли?

– Техният син... Служеше в Индия и там го убиха... Аз... аз бях малко увлечена по Робин...

Ег премига. Погледът й се зарея към морето...

После тя отново насочи вниманието си към мистър Сатъртуейт и настоящето.

– Така че, както виждате, аз съм много развълнувана от случая. Ами ако не е естествена смърт...

– О, мило дете!

– Да, много странно! Трябва да признаете, че е много странно.

– Но нали фактически сама току-що признахте, че Бебингтънови не са имали никакви врагове на тоя свят.

– Точно затова е толкова странно. Не мога да си представя евентуалната подбуда...

– Хубава работа! Та в коктейла нямаше нищо.

– Някой може да му е боднал инжекция.

– С отровата, с която южноамериканските индианци мажат стрелите си – подхвърли мистър Сатъртуейт с лека насмешка.

Ег се ухили:

– Именно. Хубавото старо средство, което не може да се открие. Ех, всички гледате много леко на тая работа. Ала някой ден ще се убедите, че ние сме прави.

– Кои сте вие?

– Сър Чарлз и аз. – Тя се изчерви леко.

Мистър Сатъртуейт мислеше с думите и мярката на своето поколение, когато „Цитати за всички случаи“ се намираха във всеки шкаф за книги.

Двойно по-възрастен от нея,
със стара резка от меч на бузата,
загрубял и загорял, към него вдигна тя очи
с любов, която нея щеше да погуби.

Малко го досрамя, че мисли с цитати – при това Тенисън не беше твърде на почит в тия времена. Пък и сър Чарлз, макар и загорял, нямаше белези, а Ег Литън Гор, макар и несъмнено способна на благородна страст, никак нямаше вид на девойка, която ще загине от любов и ще броди с лодка из реките. Тя по нищо не приличаше на бледоликата девица от Астолат⁵.

„С изключение на младостта й...“ – помисли си мистър Сатъртуейт.

Момичетата винаги биват привличани от мъже на средна възраст с

5. Става дума за Илейн – митична героиня от легендите за крал Артур, наричана „бледоликата девица от Астолат“ в „Идиллии за краля“ от поета Тенисън. Б.пр.

интересно минало. И Ег, изглежда, не правеше изключение от това правило.

– Защо не се е оженил? – запита тя внезапно.

– Ами... – Мистър Сатъртуейт се спря. Той се канеше да отговори без заобиколки: „От предпазливост“, но съобрази, че такъв израз не би се харесал на Ег Литън Гор.

Сър Чарлз Картрайт бе имал много любовни истории с жени – актриси и други, – но винаги бе съумявал да избегне брачните вериги. Ег явно търсеше по-романтично обяснение:

– Оная, дето умряла от туберкулоза – някаква актриса, името ѝ започваше с М, – не я ли е обичал много?

Мистър Сатъртуейт помнеше въпросната дама. Млвата бе свързвала името на Чарлз Картрайт с нейното, но не чак дотам, и мистър Сатъртуейт за нищо на света не би повярвал, че сър Чарлз е останал ерген само за да бъде верен на паметта ѝ. Той избягна тактично тоя въпрос.

– Предполагам, че е имал много любовни истории – каза Ег.

– Ъ-ъ... хм... вероятно – отговори мистър Сатъртуейт, чувствайки се човек с викториански морал.

– Харесват ми мъже с любовни истории – заяви Ег. – Това доказва тяхната мъжественост.

Викторианският морал на мистър Сатъртуейт бе жегнат още по-дълбоко. Той се чудеше какво да отговори. Ег не забеляза объркването му. Тя продължи замислено:

– Знаете ли, сър Чарлз е в същност по-умен, отколкото си мислите. Не ще и дума, позира много, играе като артист; но зад всичко това се крие ум. Той умее да управлява платноходка далеч по-добре, отколкото бихте предположили, като го слушате. Като го слушате, ще си помислите, че всичко това е позираме, ала не е. Същото е и с тая работа. Вие мислите, че всичко туй е направено за ефект – че иска да играе ролята на велик детектив. Аз мога да кажа само, че ще я изиграе отлично.

– Може би – съгласи се мистър Сатъртуейт.

Интонацията на гласа му показваше достатъчно ясно неговите чувства. Ег се улови за тях и ги изрази с думи:

– Но според вас „смъртта на свещеника“ не е сензационна драма. Тя е просто „печална случка на приятелска вечеря“. Чисто светско прозшествие. А какво мисли мосьо Поаро? Поне *той* би трябвало да знае.

– Мосьо Поаро ни посъветва да изчакаме анализа на коктейла; но според него няма; нищо нередно.

– Е, да – каза Ег, – той старее. Изпял си е песента. – Мистър

Сатъртуейт се намръщи. Ег продължи, без да съзнава грубостта си: – Елате у нас на чай. Вие се нравите на мама. Тя сама казва това.

Деликатно поласкан, мистър Сатъртуейт прие поканата.

Когато пристигнаха, Ег предложи да се обади по телефона на сър Чарлз и да обясни невявяването на госта му.

Мистър Сатъртуейт седна в малката всекидневна с избелели кретонени пердета и добре полирана стара мебел. Това беше викторианска стая, както наричаше скришом мистър Сатъртуейт всяка женска стая, и я одобряваше.

Разговорът му с лейди Мери беше приятен, в него нямаше нищо блестящо, просто забавно бърбене. Говореха за сър Чарлз. Познава ли го мистър Сатъртуейт добре? Не отблизо, заяви мистър Сатъртуейт. Преди няколко години субсидирал една от пиесите на сър Чарлз. Оттогава били приятели.

– Притежава голям чар – каза лейди Мери с усмивка. – И аз го чувствам като Ег. Сигурно сте разбрали, че Ег страда много от една болест: боготвори го като свой кумир.

Мистър Сатъртуейт се запита дали като майка лейди Мери не се безпокои от това боготворение. Но, изглежда, не беше така.

– Ег вижда толкова малко от света – въздъхна тя. – Ние сме зле материално. Един от братовчедите ми я заведе и представи на няколко места в града, но оттогава тя почти не е мръдвала оттук, само от време на време ходи на гости. Според мен младите трябва да виждат много хора и места – особено места. Иначе... хм, съседството е понякога опасно нещо.

Мистър Сатъртуейт се съгласи, мислейки си за сър Чарлз и за ветроходството, но след минута-две се изясни, че лейди Мери няма пред вид това.

– Идването на сър Чарлз се оказа много полезно за Ег. То разшири хоризонта ѝ. Знаете ли, тук има твърде малко млади хора – особено мъже. Все се страхувам, че Ег може да се омъжи за някого просто, защото няма възможност да общува с повече от един човек и не вижда други.

Мистър Сатъртуейт притежаваше бърз усет.

– Младия Оливър Мендърз ли имате предвид?

Лейди Мери се изчерви от искрена изненада.

– О, мистър Сатъртуейт, как познахте! Тъкмо него имам предвид. По едно време той и Ег дружаха много и зная, че съм старомодна, но някои от схващанията му не ми харесват.

– Младежта трябва да си има свои разбирания – каза мистър Сатъртуейт.

Лейди Мери поклати глава.

– Много се страхувах... те напълно си подхождат, разбира се, аз зная всичко за него, а и чичо му, който напоследък го е взел във фирмата си, е много богат човек; не става дума за това... глупаво е от моя страна..., ала...

Тя поклати глава, неспособна да изразява мислите си по-нататък.

Мистър Сатъртуейт се почувствува странно близък. Той произнесе ясно и спокойно:

– И все пак, лейди Мери, не бихте се съгласили дъщеря ви да се омъжи за двойно по-възрастен от нея човек.

Отговорът ѝ го изненада.

– Така ще бъде може би по-сигурно. Поне ще знаеш къде си. На тая възраст мъжът окончателно е сложил край на всякакви шуротии и прегрешения; те не му предстоят... в бъдеще...

Преди мистър Сатъртуейт да успее да каже още нещо, Ег се присъедини към тях.

– Много време те нямаше, мила – рече майка ѝ.

– Разговарях със сър Чарлз, скъпа. Той е сам със славата си. – Тя се обърна укорително към мистър Сатъртуейт: – Вие не ми казахте, че гостите са се разпръснали...

– Разотидоха се вчера... всички, с изключение на сър Бартолъмю Стрейндж. Той щеше да остане до утре, но тази сутрин го повикаха с бърза телеграма в Лондон. Един от пациентите му бил в критично състояние.

– Жалко – каза Ег. – Защото възнамерявах да разследвам гостите. Може би щях да уловя някаква диря.

– Диря от какво, мила?

– Мистър Сатъртуейт знае. Е, това не е важно. Оливър е още тук. Ще хванем него. Пипето му сече, когато пожелае.

Завръщайки се в Гарваново гнездо, мистър Сатъртуейт завари домакина си седнал на терасата, която гледаше към морето.

– Здравей, Сатъртуейт. На чай у Литън Горови ли беше?

– Да. Имаш ли нещо против?

– Ни най-малко. Ег се обади по телефона... Странно момиче е тая Ег...

– Привлекателно – каза мистър Сатъртуейт.

- Хм, да, така мисля и аз.
Сър Чарлз стана и направи безцелно няколко крачки.
– Дявол да го вземе – избухна той внезапно, – не биваше да идвам на това проклето място.

Глава пета БЯГСТВО ОТ ЕДНА ДАМА

Мистър Сатъртуейт си мислеше: „Здравата е хлътнал.“

Той изведнъж почувствува съжаление към домакина си. На петдесет и две годишна възраст Чарлз Картрайт, безгрижният веселяк, разбил толкова сърца, се бе влюбил. И както сам съзнаваше, случаят му беше безнадежден. Младостта търси младост.

„Момичетата са твърде експанзивни – мислеше мистър Сатъртуейт. – Ег парадира много с чувствата си към сър Чарлз. Тя не би правила това, ако наистина има нещо сериозно. Мендърз е нейният избраник.“

Обикновено мистър Сатъртуейт беше много точен в своите преценки.

Но, изглежда, тук имаше един фактор, с който не се съобразяваше, защото сам не го знаеше: че младите ценят повече старите. На мистър Сатъртуейт, човек в напреднала възраст, му се струваше просто невероятно, че Ег може да предпочете мъж на средна възраст пред един младеж. За него младостта беше най-вълшебният дар.

Това му убеждение се засили, когато Ег позвъни след вечеря и поиска позволение да доведе Оливър „да се посъветват“.

С тъмните си очи под дългите мигли и с леките си грациозни движения той беше несъмнено красив момък. Изглежда, се бе съгласил да бъде доведен – което показваше влиянието на Ег; но държането му беше, общо взето, равнодушно-резервирано.

– Не можете ли да я убедите да не се бърка в тая работа, сър? – обърна се той към сър Чарлз. – Този ужасен здрав селски живот я прави толкова енергична. Знаеш ли, Ег, ти си, откровено казано, отвратително буйна. А вкусовете ти са детински: престъпления, сензации и всякакви щуротии от тоя род.

– Нима сте скептик, Мендърз?

– Да, сър, такъв съм. А оня симпатичен дъртак дрънка втели-некипели. Глупаво е да мисли човек за нещо друго освен за естествени причини.

– Дано да излезете прав – каза сър Чарлз.

Мистър Сатъртуейт го погледна. Каква ли роля играеше Чарлз Картрайт тази вечер? Нито бивш моряк, нито международен детектив. Не, някаква; нова и непозната роля.

Мистър Сатъртуейт бе потресен, когато разбра каква беше тая роля. Сър Чарлз свиреше втора цигулка. Втора цигулка след Оливър Мендърз.

Облегнат на креслото си така, че главата му да бъде в сянка, той наблюдаваше двамата, Ег и Оливър, увлечени в спор: Ег – разгорещено, Оливър – вяло.

Сър Чарлз изглеждаше по-стар от обикновено – стар и уморен.

Няколко пъти Ег се обърна към него – пламенно и самоуверено, – но той не отговаряше нищо.

Беше единайсет часът, когато си тръгнаха. Сър Чарлз излезе на терасата с тях и предложи да им услужи с електрическо фенерче, за да си светят, като слизат по каменистата пътека.

Но нямаше нужда от фенерче. Беше красива лунна нощ. Поеха заедно. Докато се спущаха надолу, гласовете им постепенно заглъхваха.

С луна или без луна мистър Сатъртуейт не искаше да се простудява. Той се прибра в каютата. Сър Чарлз остана още малко на терасата.

Когато влезе, затвори прозореца подире си, спусна резето му и като се приближи до една масичка, си наля уиски и сода.

– Сатъртуейт – каза той, – утре заминавам завинаги.

– Какво?! – извика мистър Сатъртуейт смаян. За миг по лицето на Чарлз Картрайт се мярна нещо като печално задоволство от произведениния ефект.

– Този е Единственият изход – произнесе той явно с главни букви. – Ще продам това място. Никой никога не ще узнае какво значеше то за мен. – Гласът му затихна бавно... ефектно.

След тази вечер, в която бе играл второстепенна роля, егоизмът на сър Чарлз си откъщаваше. Това беше голямата Сцена на отричането, толкова често играна от него в най-различни драми. Отказване от Жената на другия, Отричане от момичето, което е обичал.

Когато заговори отново, в гласа му имаше дръзка пренебрежителност:

– Да се откажа от тази загубена кауза... това е единственият изход... Младост с младост... Те са създадени един за друг, тия двамата... Аз трябва да се махна от пътя им...

– Къде? – попита мистър Сатъртуейт.

Актьорът направи небрежен жест.

– Където и да е. Има ли значение? – И добави с леко променен глас: – Вероятно в Монте Карло. – А после, мъчейки се да засили отслабналия ефект, доловен от изтънчения му усет: – Дали сред пустинята или сред тълпата – има ли значение? Най-съкровените кътчета на човешката душа са уединени... самотни. Аз винаги съм бил... самотна душа...

Това явно беше заключителна реплика преди напускане на сцената.

Сър Чарлз кимна на мистър Сатъртуейт и излезе от стаята.

Мистър Сатъртуейт стана и се приготви като своя домакин да си легне.

„Но няма да бъде сред пустинята“ – помисли си той, като изхихика тихо.

На другата сутрин сър Чарлз помоли мистър Сатъртуейт да го извини, че тоя ден ще прескочи до града.

– Не прекъсвай краткото си гостуване, драги ми приятелю. Ти трябва да останеш до утре, а зная, че отиваш у Харбъртънови в Тейвисток. Колата ще те закара дотам. Чувствам, че след взетото решение не бива да поглеждам назад. Не, не бива да поглеждам назад.

Сър Чарлз изправи рамене с мъжествена решителност, стисна горещо ръката на мистър Сатъртуейт и го повери на кадърната мис Милрей.

Мис Милрей изглеждаше готова да се справи с положението така, както се бе справяла с всяко друго положение. Тя не изрази нито учудване, нито вълнение от снощното решение на сър Чарлз. А и мистър Сатъртуейт не можа да изтръгне от нея нито дума по този въпрос. Нито внезапна смърт, нито внезапна промяна на някакъв план не беше в състояние да развълнува мис Милрей. Тя приемаше всичко, което ставаше, като свършен факт и след това действаше по най-целесъобразния начин. Телефонираше на комисионери по продажба на недвижими имоти, пращеше телеграми в чужбина и пишеше усърдно на машината си. Мистър Сатъртуейт избяга от тягостната гледка на тази толкова голяма експедитивност, като излезе да се разходи по кея. Той крачеше безцелно по него, когато изведнъж някой го улови изотзад за ръката, и като се обърна, видя бледалико момиче.

– Защо е всичко това? – попита Ег злобно.

– Кое всичко? – парира въпроса ѝ мистър Сатъртуейт.

– Всички знаят, че сър Чарлз заминава..., че ще продава Гарваново гнездо.

– Напълно вярно.

– Наистина ли заминава?

– Той вече замина.

– О! – Ег пусна ръката му. Изведнъж тя заприлича на малко дете, което са оскърбили жестоко. Мистър Сатъртуейт не знаеше какво да каже.

– За къде замина?

– За чужбина. За Южна Франция.

– О!

Той все още не знаеше какво да каже. Защото тук явно имаше нещо повече от боготворене на кумира...

От съжаление към нея започна да прехвърля в главата си разни утешителни думи, когато тя заговори отново... и го стресна.

– Заради коя от ония развратници? – попита Ег злобно.

Мистър Сатъртуейт се вторачи в нея и зяпна от смайване. Ег го улови пак за ръката и го разтърси силно.

– Вие не може да не знаете – кресна тя. – Коя от тях? С прошарената коса или другата?

– Мила моя, не разбирам за какво говориш.

– Разбирате. Не може да не разбирате. Непременно е заради някаква жена. Той ме харесваше... зная, че ме харесваше. Някоя от тия двете снощи трябва да е забелязала това и е решила да ми го отнеме. Аз мразя жените. Мръсни гадини са те. Видяхте ли тоалета й... на оная зеленокосата? Скърцах със зъби от завист. Жена с такъв тоалет притежава чар... не можете да отречете. В същност тя е много стара и противно грозна, но това няма значение. Пред нея всички изглеждат старомодни. Същата ли е? Или другата, с прошарената коса? Тя е забавна... това си личи. Сексапилна е. И той я наричаше Анджи. Не може да бъде оная, дето прилича на спаружена зелка. Наконтената ли е, или Анджи?

– Скъпа моя, ти си си втълпила много чудновати мисли. Той... ъ-ъ... Чарлз Картрайт не се интересува ни най-малко от тия жени.

– Не ви вярвам. Във всеки случай те се интересуват от него.

– Не, не, не, ти грешиш. Всичко това е плод на въображението ти.

– Развратници – тросна се Ег. – Да, такива са!

– Не бива да си служиш с тая дума, скъпа моя.

– Какво да правя, като не мога да измисля по-лоша.

– Вярно, вярно, но моля те, недей така. Уверявам те: ти се заблуждаваш.

– Тогава защо е заминал... по тоя начин?

Мистър Сатъртуейт се прокашля.

– Предполагам, че... ъ-ъ... така е сметнал за най-добре.

Ег го изгледа проникателно.

– Може би... заради *мен*?

– Е... сигурно нещо подобно.

– И затова се измъкна, а? Предполагам, че съм си показала картите твърде открито... Мъжете мразят да бъдат гонени, нали? В края на краищата мама излиза, права... Нямате представа колко ласкава е тя, когато говори за мъжете. Винаги в трето лице... по викториански и толкова вежливо. „Мъжът не обича да тичат подире му; момичето трябва винаги да оставя мъжът да тича.“ Не мислите ли, че това е много сполучлив израз – да тича? Звучи обратно на смисъла, който е вложен в него. В същност именно това прави Чарлз – тича. Бяга от мен. Страх го е. И дявол да го вземе, аз не мога да тръгна подире му. Ако тръгна, сигурно ще избяга с параход в пущинаците на Африка или някъде другаде.

– Хърмайъни – каза мистър Сатъртуейт, – сериозно ли говориш за сър Чарлз?

Момичето му хвърли нетърпелив поглед.

– Разбира се, че сериозно.

– А какво става с Оливър Мендърз?

Ег отби въпроса за Оливър Мендърз с нетърпеливо с тръсване на главата. Тя следеше някаква своя мисъл.

– Смятате ли, че мога да му пиша? С нищо няма да го безпокоя. Просто момичешки брътвежи... разбирате ли, ще се помъча да го успокоя, та да превъзмогне страха си.

Тя присви вежди.

– Колко глупава бях! Мама би се справила много по-добре в случая. Тези викторианки му знаят цаката. Отдръпваш се свенливо. Аз сбърках в тая работа. Мислех си, че трябва да го насърчавам. Той като че ли... хм, като че ли имаше нужда от малко помощ. Я ми кажете – обърна се тя внезапно към мистър Сатъртуейт, – видя ли ме той снощи, като се целувах с Оливър?

– Не, доколкото зная. Кога?

– Все под лунната светлина. Когато слизахме по пътекката, мислех, че той още гледа от терасата. Мислех, че може да ме види с Оливър... хм, мислех, че това може да го постресне. Защото той наистина ме харесваше. Мога да се закълна, че ме харесваше.

– Не беше ли това малко жестоко спрямо Оливър?

Ег поклати решително глава.

– Ни най-малко. Оливър смята, че за всяко момиче е чест да бъде целунато от него. Разбира се, това засягаше много самолюбие то му; но човек не може да се съобразява с всичко. Аз исках да попрिशпоря

Чарлз. Напоследък той се е променил... станал е по-сдържан.

– Скъпо дете – каза мистър Сатъртуейт, – ти, струва ми се, не разбираш напълно защо сър Чарлз замина така внезапно. Той мислеше, че ти обичаш Оливър. Замина, за да си спести по-нататъшни страдания.

Ег се обърна рязко. Тя сграбчи мистър Сатъртуейт за рамената и се взря в лицето му.

– Вярно ли е? Наистина ли е така? Глупак! Левак! Ох!...

Тя пусна внезапно мистър Сатъртуейт и заподскача до него.

– Тогава ще се върне – рече тя. – Ще се върне. Ако не пък...

– Какво „ако не пък“?

Ег се засмя:

– Ще го накарам някак да се върне. Ще видите дали няма да го накарам.

Като че ли с известна разлика в езика, Ег и бледоликата девица от Астолат много си приличаха, ала на мистър Сатъртуейт му се струваше, че похватите на Ег ще бъдат по-практични от подхода на Илейн и че в тях не влиза смърт от разбито сърце.

Второ действие – УВЕРЕНОСТ

Глава първа СЪР ЧАРЛЗ ПОЛУЧАВА ПИСМО

Мистър Сатъртудейт бе прескочил за един ден до Монте Карло. Гостуванията му бяха привършили, а Ривиерата през септември му беше любимо убежище.

Той седеше в градините, наслаждаваше се на слънцето и четеше „Дейли мейл“ от преди два дена.

Изведнъж едно име привлече вниманието му. *Стрейндж. Смъртта на сър Бартольмю Стрейндж.* Той прочете съобщението от начало до край:

С голямо прискърбие известяваме за кончината на сър Бартольмю Стрейндж, виден невролог. Сър Бартольмю бил в компания с приятели, които гостували в къщата му в Йоркшир. Сър Бартольмю изглеждал в отлично здраве и настроение и смъртта му настъпила съвсем неочаквано в края на вечерята. Той разговарял с приятелите си и пиел чаша порто, когато изведнъж припаднал и умрял, преди да успеят да повикат медицинска помощ. Всички ще скърбят дълбоко за сър Бартольмю. Той беше...

Следваше описание на кариерата и дейността на сър Бартольмю.

Мистър Сатъртудейт остави вестника да се изплъзне от ръката му. Вестта беше много неприятна. През съзнанието му мина образът на лекаря такъв, какъвто го бе виждал за последен път – едър, весел, в цветущо здраве. А сега... мъртъв. Някои думи се отделиха от контекста и се зареяха неприятно из съзнанието на мистър Сатъртудейт. „Пиел чаша порто.“ „Изведнъж припаднал... Умрял, преди да успеят да повикат медицинска помощ...“

Порто, а не коктейл, но иначе странно напомня за оная смърт в Корнуол. Мистър Сатъртудейт видя отново сгърченото лице на благия стар свещеник...

Ами ако все пак...

Той вдигна глава и съзря сър Чарлз Картрайт, който идеше към него през моравата.

– Сатъртуейт, каква приятна изненада! Тъкмо човекът, който ми трябваше! Научи ли за горкия Толи?

– Току-що го прочетох.

Сър Чарлз се отпусна на един стол до него. Той беше облечен безупречно в яхтменски костюм. Нямаше ги вече сивите спортни панталони и старите пуловери. Имаше вид на изискан яхтсмен от Южна Франция.

– Слушай, Сатъртуейт, Толи беше здрав като бик. Никога от нищо не е боледувал. Може да съм глупак с развнтено въображение, но не ти ли напомня този случай за... за...

– За оня случай в Лумът ли? Да, напомня ми. Но, разбира се, може да грешим. Приликата може да е само външна. Та внезапна смърт може да се случи винаги по най-различни причини.

Сър Чарлз кимна с глава нетърпеливо. След това каза:

– Току-що получих писмо... от Ег Литън Гор.

Мистър Сатъртуейт прикри усмивката си.

– Първото ли от нея?

Сър Чарлз не подозираше нищо.

– Не. Беше ми писала скоро след като пристигнах. Писмото ѝ дойде малко след мен. Просто ми съобщаваше някои новини и други неща. Аз не отговорих... Дявол да го вземе, Сатъртуейт, не смеех да отговоря... Разбира се, момичето не знаеше това, но не исках да се поставям в глупаво положение.

Мистър Сатъртуейт прокара ръка по устните си, където усмивката му още блуждаеше.

– А сегашното? – запита той.

– Това е вече друго. То е зов за помощ...

– Помощ ли? – Мистър Сатъртуейт повдигна вежди.

– Тя била там... разбираш ли... в къщата..., когато станала оная работа.

– Сиреч гостувала у сър Бартольмю Стрейндж по време на смъртта му?

– Да.

– И какво казва за случая?

Сър Чарлз бе извадил писмото от джоба си. Той се поколеба за момент, но после го подаде на мистър Сатъртуейт.

– По-добре го прочети сам.

Мистър Сатъртуейт разгъна листа с разпалено любопитство:

Уважаеми сър Чарлз, не зная кога ще стигне това до вас. Дано да бъде скоро. Аз съм толкова разтревожена, че не зная какво да правя. Сигурно сте чели във вестниците, че сър Бартольмю Стрейндж е умрял. Да, той умря точно по същия начин, както мистър Бебингтън. Това не може да бъде съвпадение... не може... не може... Страшно съм разтревожена...

Слушайте, не бихте ли могли да се върнете и да направите нещо? Може да ви се стори малко дръзко казано, но тогава вие имавте подозрения, обаче никой не искаше да ви слуша, а сега е убит ваш приятел; ако не се върнете, възможно е никой никога да не разкрие истината, а съм уверена, че вие можете да я разкриете. Чувствам това с цялото си същество...

Ала има и нещо друго. Аз се безпокоя много за някого... Зная, че той няма абсолютно нищо общо с тази история, но положението изглежда малко особено. Е, не мога да обясня в писмо. Няма ли да се върнете? Вие бихте могли да разкриете истината. Зная, че сте способен на това.

Ваша припряна Ег

– Е? – попита сър Чарлз нетърпеливо. – Не ще и дума, малко несвързано; писала го е набързо. Но какво ще кажеш за съдържанието му?

Мистър Сатъртуейт сгъна писмото бавно, за да спечели една-две минути за отговора.

Той се съгласи, че писмото е несвързано, но не мислеше, че е писано набързо. Според него то беше много внимателно съставено. Целта му е да погъделичка самолюбието на сър Чарлз, кавалерското му чувство и предприемчивостта му.

Доколкото мистър Сатъртуейт познаваше сър Чарлз, това писмо представляваше известна примамка.

– Според теб кого подразбира тя под „някого“ и „той“? – попита сър Чарлз.

– Мендърз, предполагам.

– Значи, и той е бил там?

– Сигурно. Не зная защо. Толи никога не го е срещал освен при оня случай в къщата ми. Защо го е поканил, не мога да си представя.

– Често ли устройваше такива големи приеми?

– Три-четири пъти в годината. Винаги имаше един по случай конните състезания в Донкастър през септември.

– Много ли време прекарваше в Йоркшир?

– Държеше голям санаториум – частна болница или как се казва там, не зная. Откупи Мелфъртското абатство (то е стара сграда), ремонтира го и построи на мястото му санаториум.

– Разбирам.

Мистър Сатъртуейт помълча минута-две. После каза:

– Интересно кои други са му били на гости?

Сър Чарлз предположи, че това може да е писано в някой друг вестник, и двамата се заловиха да преглеждат вестниците.

– Ето го – каза сър Чарлз.

И прочете на глас:

„Сър Бартольмю Стрейндж устройва обичайния си прием по случай конните състезания в Донкастър. Между гостите му са лорд и лейди Идън, лейди Мери Литън Гор, сър Джослин и лейди Кембъл, капитан и мисиз Дейкърз и известната актриса мис Анджела Сътклиф.“

Сър Чарлз и мистър Сатъртуейт се спогледаха.

– Семейство Дейкърз и Анджела Сътклиф – каза сър Чарлз. – Нищо не се споменава за Оливър Мендърз.

– Да видим днешното европейско издание на „Дейли мейл“ – предложи мистър Сатъртуейт. – Там може да има нещо.

Сър Чарлз прегледа вестника. Изведнъж той настръхна.

– О, боже мой, чуй това, Сатъртуейт:

СЪР БАРТОЛЪМЮ СТРЕЙНДЖ

На днешното следствие за случая с покойния сър Бартольмю Стрейндж бе установено, че смъртта се дължи на отравяне с никотин, но няма никакви сведения как и от кого е била дадена отровата.

Той присви вежди.

– Отравяне с никотин. На пръв поглед безобидно... такова нещо не би причинило внезапен припадък. Нищо не разбирам от това.

– Какво ще правиш?

– Какво ще правя ли? Ще си ангажирам легло в спалния вагон на тазвечерния Син влак.

– Е, добре – каза мистър Сатъртуейт, – може и аз да сторя същото.

– И ти ли? – сър Чарлз се обърна към него учуден.

– Тази работа е по-скоро по моята част – заяви мистър Сатъртуейт скромно. – Аз... ъ-ъ... имам известен опит. Освен това се познавам доста добре с тамошния полицейски началник – полковник Джонсън. Това ще ни бъде от полза.

– Чудесно – извика сър Чарлз. – Да вървим в бюрото на „Вагон ли“⁶.

Мистър Сатъртуейт си мислеше:

„Момичето успя. Връща го. Каза, че ще го накара да се върне. Интересен точно кое е вярно в писмото.“

Безспорно Ег Литън Гор умееше да се възползва от обстоятелствата.

Когато сър Чарлз тръгна към бюрото на „Вагон ли“, мистър Сатъртуейт пое бавно през градините. Мисълта му продължаваше да бъде приятно заета с въпроса за Ег Литън Гор. Той се възхищаваше на нейната находчивост и енергичност и подтисна оная малко викторианска страна в характера си, която не допускаше представителка на нежния пол да взема инициативата в сърдечните работи.

Мистър Сатъртуейт беше наблюдателен човек. Сред размишленията си върху женския пол изобщо и Ег Литън Гор в частност той неволно се запита:

„Но къде съм виждал тая странна яйцевидна глава?“

Притежателят на главата седеше на една пейка и гледаше замислено пред себе си. Той беше дребен човечец с несъразмерни за ръста му мустаци.

Наблизо стоеше с недоволен вид някакво момиченце-англичанче, което пристъпяше ту на единия, ту на другия си крак и от време на време риташе разсеяно тревата.

– Недей така, миличко – каза майка му, която беше погълната от някакъв моден журнал.

– Но нямам какво да правя – оправда се детето. Малкият човек извърна глава да го погледне и мистър Сатъртуейт го позна.

– Мосьо Поаро – каза той. – Много приятна изненада.

Мосьо Поаро стана и се поклони.

– *Enchanté monsieur*⁷

Двамата се ръкуваха и мистър Сатъртуейт седна на пейката.

– Всички като че ли са се събрали в Монте Карло. Преди по-малко

6. Спални вагони (фр.) – Б.пр.

7. Приятно ми е, господине (фр.). Б.пр.

от половин час срещнах случайно сър Чарлз Картрайт, а сега вас.

– Сър Чарлз, той също ли е тук?

– Занимава се с ветроходство. Знаете ли, че той напусна къщата си в Лумът?

– А-а не, не знаех. Това ме изненадва.

– Аз пък не се изненадвам. Според мен Картрайт не е от ония хора, които обичат да живеят завинаги откъснати от света.

– А, да, тук съм съгласен с вас. Изненадан съм по друга причина. Струваше ми се, че сър Чарлз имаше специална причина да живее в Лумът – много очарователна причина, нали? Не съм ли прав? Малката demoiselle⁸, която се нарича така смешно – Яйцето?

Очите му святкаха добродушно.

– Аха, значи, сте забелязали?

– Разбира се, че забелязах. Моето сърце е много чувствително към влюбените – предполагам, че и вие сте такъв. А, la jeunesse⁹ е винаги трогателна.

Той въздъхна.

– Мисля – каза мистър Сатъртуейт, – че наистина сте отгатнали причината, поради която сър Чарлз напусна Лумът. Той избяга.

– От мадмоазел Ег ли? Но е ясно като бял ден, че той я обожава. Защо тогава ще бяга?

– Ах – въздъхна мистър Сатъртуейт, – вие не разбирате нашите англосаксонски комплекси. Мосьо Поаро разсъждаваше по своему.

– Разбира се – рече той, – постъпката му е правилна. Но избягаш ли от жена, тя веднага тръгва по петите ти. Сър Чарлз, човек с голям опит, сигурно знае това.

Мистър Сатъртуейт се развесели.

– Мисля, че не беше точно така – отвърна той. – Но кажете ми, какво правите тук? На почивка ли сте?

– Вече цялото ми време минава в почивка. Аз преуспях. Богат съм. Напуснах работа. Сега пътувам и разглеждам света.

– Чудесно – каза мистър Сатъртуейт.

– N'est-ce pas?¹⁰

– Мамо – каза момиченцето-англичанче, – няма ли какво да *правя*?

– Миличко – рече майката укорително, – не е ли приятно да си в чужбина и на хубаво слънце?

8. Госпожица (фр.). – Б.пр.

9. Младостта (фр.). – Б.пр.

10. Нали? (фр.). Б.пр.

– Да, но нямам какво да правя.
 – Тичай... забавлявай се. Върви да гледаш морето.
 – Maman¹¹ – каза едно момиченце-французойче, което се появи внезапно. – Joue avec moi¹²

Една френска майка вдигна очи от книгата си.

– Amuse toi avec ta balle Marseille.¹³

Французойчето покорно заподхвърля топката си с навъсено лице.

– Je m'amuse¹⁴ – рече Еркюл Поаро с много странно изражение на лицето.

После, сякаш в отговор на нещо, което бе прочел върху лицето на мистър Сатъртуейт, той добави:

– Но вие имате много силен усет. Трябва да е така, както казвате...

Помълча минута-две, после продължи:

– Знаете ли, като младеж аз бях беден. Имаше много като мен. Трябваше да си търсим прехраната. Постъпих в полицията. Залягах много в работата си. Постепенно се издигнах в службата. Започнах да си създавам име. Създадох си име. Започнах да придобивам международна слава. Най-после дойде време да се пенсионирам. Избухна войната. Ранеха ме. Дойдох в Англия като печален и уморен бежанец. Една добра лейди ми оказа гостоприемство. Тя умря... от неестествена смърт; не, убиха я. Eh bien¹⁵, напрегнах си мозъка. Послужих си със сивите клетчици. Открих убица й. Разбрах, че още не ми е изпята песента. Не, в същност имах повече сили отпреди. Тогава започна втората ми кариера – на частен детектив в Англия. Разплетох много интересни и неразрешими загадки. Ах, мосяо, чувствах, че живея! Чудна е човешката душа. Забогатях. Някой ден, си казах, ще имам пари, колкото си искам. Ще осъществя всичките си мечти.

Той сложи ръка на коляното на мистър Сатъртуейт.

– *Приятелю, пазете се от деня, в който мечтите ви ще се сбъднат.* Това дете до нас сигурно също е мечтало за чужбина... как ще се забавлява... колко по-друго ще бъде всичко тук. Разбирате ли?

– Разбирам – отговори мистър Сатъртуейт, – че на вас не ви е забавно.

Поаро кимна.

11. Мамо (фр.). Б.пр.

12. Хайде да играем (фр.). Б.пр.

13. Забавлявай се с топката си, Марсел (фр.). Б.пр.

14. Аз се забавлявам (фр.) – Б.пр

15. Е (фр.) – Б.пр.

– Точно така.

Имаше моменти, когато мистър Сатъртуейт приличаше на лукав дух. Сега бе настъпил един от тия моменти. Дребното му набръчкано лице се изкриви дяволито. Той се поколеба. Да каже или да не каже?

Разгъна бавно вестника, който още носеше със себе си.

– Видяхте ли това, мосьо Поаро?

И посочи с показалец въпросното съобщение.

Дребният белгиец взе вестника. Мистър Сатъртуейт го наблюдаваше, докато четеше. Лицето му не се промени, но англичанинът имаше впечатление, че тялото му настръхва като териер, който души миша дупка.

Еркул Поаро прочете съобщението два пъти, после сгъна вестника и го върна на мистър Сатъртуейт.

– Това е интересно – рече той.

– Да. Изглежда, сър Чарлз Картрайт е бил прав, а ние сме сгрешили, нали?

– Да – каза Поаро. – Изглежда, че сме сгрешили... Трябва да ви призная, приятелю, не можех да повярвам, че толкова безобиден, толкова мил старец може да бъде убит... Е, може наистина да греша... Макар че, разбира се, тази, другата смърт, може да е съвпадение. Случват се съвпадения... просто изумителни съвпадения. Аз, Еркул Поаро, зная съвпадения, които ще ви смаят...

Той помълча и продължи:

– Сър Чарлз Картрайт сигурно има правилен усет. Той е артист... чувствителен... впечатлителен... долавя нещата по-скоро по чувство, отколкото с разсъдък... Такъв похват в живота се оказва често катастрофален..., но понякога успява. Къде ли е сър Чарлз сега.

Мистър Сатъртуейт се усмихна:

– Аз мога да ви кажа. Той е в бюрото на „Вагон ли“. Тази вечер двамата тръгваме обратно за Англия.

– Аха! – Поаро вложи дълбок смисъл във възклицанието си. Очите му, бляскави, изпитателни, дяволити, гледаха въпросително. – Колко е усърден нашият сър Чарлз! Значи, е решил да играе тази роля, ролята на полицей-любител? Или има друга причина?

Мистър Сатъртуейт не отговори, но в мълчанието му Поаро изглежда долови отговор.

– Разбирам – рече той. – Тук са виновни лъчезарните очи на мадмоазел. Не само престъплението го зове, а?

– Тя му е писала – поясни мистър Сатъртуейт, – моли го да се

върне.

Поаро кимна.

– Озадачен съм – каза той. – Не разбирам съвсем...

Мистър Сатъртуейт го прекъсна:

– Вие не разбирате съвременното английско момиче. Но това не ме учудва. Самият аз не винаги ги разбирам. Момиче като мис Литън Гор...

На свой ред Поаро също го прекъсна:

– Пардон. Погрешно изтълкувахте думите ми. Аз разбирам отлично мис Литън Гор. Срещал съм такива като нея... много такива. Вие ги наричате съвременен тип; но той е – как да се изразя? – от памтивека.

Мистър Сатъртуейт беше леко раздразнен. Смяташе, че той и само той разбира Ег. Този глупав чужденец не знае нищо за младите англичанки.

Поаро продължаваше да говори. Тонът му беше замечтан... замислен:

– Познаването на човешката природа... колко опасно може да бъде то!

– Полезно – поправи го мистър Сатъртуейт.

– Може би. Зависи от каква страна се гледа.

– Впрочем... – Мистър Сатъртуейт се поколеба... стана. Той беше малко разочарован. Бе хвърлил въдицата, но рибата не се улавяше. Чувствуваше, че в знанията му за човешката природа нещо липсва. – Желая ви приятна почивка.

– Благодаря ви.

– Надявам се, че при следващото си идване в Лондон ще наминете да се видим. – Той подаде визитната си картичка. – Ето адреса ми...

– Много сте любезен, мистър Сатъртуейт. Ще ми бъде приятно.

– И тъй, засега довиждане.

– Довиждане и Bon voyage¹⁶

Мистър Сатъртуейт си тръгна. Поаро погледа минута-две подире му, после пак се вторачи право пред себе си, над синьото Средиземно море.

Седя така най-малко десет минути. Англичанчето се появи отново.

– Гледах морето, мамо. А сега какво да правя?

– Уместен въпрос – промърмори Еркюл Поаро под нос.

Той стана и закрачи бавно към бюрото на „Вагон ли“.

16. Приятно пътуване (фр.). Б.пр.

Глава втора ИЗЧЕЗНАЛИЯТ ИКОНОМ

Сър Чарлз и мистър Сатъртуейт седяха в кабинета на полковник Джонсън. Началникът на полицията беше едър, червендалест човек с войнишки глас и сърдечно държане.

Той бе посрещнал мистър Сатъртуейт с неприкрито удоволствие и явно се радваше, че се запознава със знаменития Чарлз Картрайт.

– Жената много обича да ходи на театър. Тя е – как им казват американците? – от запалянковците. Да – запалянковци. Аз самият обичам хубавите пиеси – хубавите, приличните, а какви неща се поставят напоследък на сцената – пфу!

Сър Чарлз, признаващ правотата му в случая – той никога не бе поставял „дръзки“ пиеси, – отговори подобаващо с целия си непринуден чар. Когато споменаха целта на посещенияето си, полковник Джонсън прояви пълна готовност да им каже всичко, което можеше.

– Ваш приятел, а? Много лошо... много лошо. Да, той се ползваше с големи симпатии тук. Говореха се много хубави неща за санаториума му, а и всички смятаха сър Бартольмю за прекрасен човек, за първокласен представител на своята професия. Добър, великодушен, обичан от всички. Никой не би очаквал, че може да бъде убит такъв човек – а изглежда, че действително е било убийство. Няма никакви указания за самоубийство, а пък изключено е да е било случайност.

– Аз и Сатъртуейт току-що се връщаме от чужбина – каза сър Чарлз. – Прочетохме във вестниците само откъслечни и непълни сведения тук-там.

– И, естествено, искате да знаете всичко за случая. Добре, аз ще ви разкажа точно как стои въпросът. Според мен няма никакво съмнение, че икономът е човекът, когото трябва да търсим. Той бил нов човек – постъпил у сър Бартольмю само преди две седмици и веднага след престъплението изчезнал – сякаш се изпарил. Това изглежда малко подозрително, нали? А, какво?

– Нямате ли представа къде е отишъл?

Естествено, руменото лице на полковник Джонсън поруменя още повече.

– Ще си помислите: небрежност от наша страна. Откровено казано, действително изглежда така. Естествено, този човек беше под наблюдение – както всеки друг. Отговори на въпросите ни напълно

задоволително – посочи лондонското бюро, което му намерило тази работа. Предишният му работодател бил сър Хоръс Бърд. Говореше много вежливо, никакви признаци на паника. И изведнъж – изчезна, и то като се има пред вид, че къщата беше под наблюдение. Четох конско евангелие на хората си, но те се кълнат, че са си отваряли добре очите.

– Много интересно – каза мистър Сатъртудейт.

– Независимо от всичко друго – произнесе сър Чарлз замислено – постъпката му изглежда страшно глупава. Той е знаел, че никой в нищо не го подозира. А като бяга, сам привлича вниманието върху себе си.

– Точно така. Но няма надежда да се изплъзне. Разпространили сме описанието му. Залавянето му е въпрос само на дни.

– Много странно – каза сър Чарлз. – Не го разбирам.

– О, причината е съвсем ясна. Загубил е самообладание. Изведнъж е подушил каква е работата.

– Как е възможно човек, който е имал самообладанието да извърши убийство, да няма самообладание да си кротува след това?

– Зависи. Зависи. Аз познавам престъпниците. Повечето са страхопъзльовци. Той е помислил, че е заподозрян, и е офейкал.

– Проверихте ли достоверността на сведенията, които е дал за себе си?

– Естествено, сър Чарлз. Това е в реда на нещата. Лондонското бюро потвърждава показанията му. Той имал писмена препоръка от сър Хоръс Бърд, който го хвалел много. А самият сър Хоръс е в Източна Африка.

– Значи, препоръчителното писмо е фалшифицирано?

– Точно така – потвърди полковник Джонсън, усмихвайки се лъчезарно на сър Чарлз, като учител, поздравяващ умен ученик. – Разбира се, ние телеграфирахме на сър Хоръс, но ще мине известно време, докато получим отговор. Той е на сафари¹⁷.

– Кога е изчезнал човекът?

– На сутринта след смъртта. На вечерята присъствал лекар – сър Джослин Кембъл, – доколкото разбрах, нещо като токсиколог; той и Дейвис (местният доктор) стигнали до единодушно заключение и нашите хора бяха повикани незабавно. Още същата вечер разпитахме всички. Елис (така се казва икономът) се прибрал в стаята си, както обикновено, а на сутринта вече го нямаше. Леглото му беше непобутнато, значи, не е спал в него.

17. Сафари – ловна експедиция в Африка. Б.пр.

– Измъкнал се е под прикритието на мрака?

– Изглежда. Една от поканените дами, мис Сътклиф, актрисата... сигурно я познавате?

– Да, много добре.

– Та мис Сътклиф ни подсказа една идея. Тя смята, че този човек се е измъкнал от къщата през някакъв таен ход. – Полковникът се изсекна смутено. – Напомня историите на Едгар Уолъс¹⁸, но изглежда, че е имало такова нещо. Сър Бартольмо много се гордеел с него. Изходът му излиза сред някаква разрушена зидария на около половин миля от къщата.

– Наистина това е твърде правдоподобно обяснение – съгласи се сър Чарлз. – Само че... отде ще знае икономът, че съществува такъв ход?

– Да, там е въпросът. Жената винаги е казвала, че слугите знаят всичко. Изглежда, че е права.

– Доколкото разбрах, отровата била никотин – вметна мистър Сатъртуйейт.

– Точно така. Според мен, много необикновено средство. Сравнително рядко се употребява. Зная, че ако човек е страстен пушач, какъвто бил например докторът, положението се усложнява още повече. Тоест може да си е умрял естествено от отравяне с никотин. Само че, разбира се, в случая смъртта е настъпила твърде внезапно.

– Как е поел отровата?

– Не знаем – призна полковник Джонсън. – Тук именно ще бъде слабото място на следствието. Според медицинските данни тя трябва да е била погълната само няколко минути преди смъртта.

– Както подразбирам, пиели са порто?

– Именно. Може да се помисли, че отровата е била в портото; но не е била там. Анализирахме чашата му. В тази чаша е имало порто и само порто. Останалите винени чаши бяха празни, разбира се, но те се намираха на една табла в кухненския килер, неизмити, и в нито една от тях нямаше нещо подозрително. Що се отнася до яденето, той е ял същото, както всички други. Супа, писия на скара, фазан с пържени картофи, шоколадено суфле, препечен хляб с хайвер. Готвачът му бил при него от петнайсет години. Не, наглед няма начин да му се даде отрова, и все пак в стомаха му се намери. Заплетена работа.

Сър Чарлз се извърна към мистър Сатъртуйейт.

18. Едгар Уолъс (1875–1932) – английски писател, известен със сензационните си криминални романи. Б.пр.

– Същото – каза той развълнувано, – точно същото, както преди.

След това се обърна извинително към полицейския началник:

– Трябва да обясня. В къщата ми в Корнуол имаше смъртен случай...

Полковник Джонсън явно се заинтригува.

– Мисля, че съм чувал за това. От една млада дама... мис Литън Гор.

– Да, тя беше там. Значи, ви разказа за случая.

– Да, разказа ми. Държеше много на своята хипотеза. Но, знаете ли, сър Чарлз, тази хипотеза ми се вижда твърде неиздържана. Тя не обяснява бягството на иконома. Да не би случайно и вашият човек да е изчезнал?

– Аз няхах човек... само една камериерка.

– Ами ако е била преоблечен мъж?

При мисълта за елегантната и очебийно женствена Темпъл сър Чарлз се усмихна.

Полковник Джонсън също се усмихна извинително.

– Просто като идея – каза той. – Не, мога да заявя, че не вярвам твърде на хипотезата на мис Литън Гор. Доколкото съм осведомен, в случая умрелият е някакъв стар свещеник. Кой би пожелал да премахне един стар свещеник?

– Тъкмо това е озадачаващото – каза сър Чарлз.

– Мисля, че е просто съвпадение, в което сигурно сам ще се убедите. Повярвайте ми, икономът е виновникът. По всяка вероятност закоравял престъпник. Жалко, че не можем да намерим отпечатъци от пръстите му. Накарахме дактилоскопа да претърси цялата му спалня, а също и кухненския килер, но няхахме късмет.

– Ако е бил икономът, каква ще е била подбудата му според вас?

– Това е, разбира се, едно от затрудненията ни – призна полковник Джонсън. – Човекът може да е постъпил там с намерение да краде и сър Бартольмо вероятно го е хванал.

Сър Чарлз и мистър Сатъртуейт премълчаха вежливо. Полковник Джонсън като че ли сам чувствуваше неправдоподобността на това предположение.

– В същност човек може да теоретизира, колкото си ще. Щом поставим Джон Елис под ключ и разберем кой е той и дали е минавал по-рано през ръцете ни... хм, подбудата ще стане ясна като бял ден.

– Предполагам, че сте преглеждали книгата на сър Бартольмо?

– Естествено, сър Чарлз. Обърнахме голямо внимание на тази

страна на въпроса. Трябва да ви представя на груповия началник Кросфийлд, който се занимава със случая. Много кадърен човек. Изтъкнах му и той веднага се съгласи с мен, че е възможно професията на сър Бартольмо да има някаква връзка с престъплението. Лекарят знае много професионални тайни. Всички книжа на сър Бартольмо бяха грижливо подредени и описани – секретарката му мис Линдън ги прегледа заедно с Кросфийлд.

– И нищо ли не се намери?

– Нищо показателно, сър Чарлз.

– Не липсваше ли нещо от къщата – сребърни прибори, скъпоценности или нещо от тоя род?

– Абсолютно нищо.

– Кои точно са били гостите?

– Имам списък..., но къде се е дянал? Аха, мисля, че е у Кросфийлд. Трябва да се срещнете с Кросфийлд; в същност аз го очаквам всеки момент да се яви на доклад – чу се звънец, – вероятно това е той.

Груповият началник Кросфийлд беше едър, солиден на вид човек, не твърде разговорлив, но с много живи сини очи.

Той отдаде чест на началника си и бе представен на двамата посетители.

Ако мистър Сатъртуейт беше сам, навярно трудно щеше да се оправи с Кросфийлд. Кросфийлд не можеше да търпи джентълмени от Лондон – любители, които идват с „идеи“. Случаят със сър Чарлз обаче беше съвсем друг. Груповият началник Кросфийлд благоговееше като дете пред магията на сцената. Той бе гледал два пъти сър Чарлз да играе и възторгът, че вижда в плът и кръв този герой на театъра, го предразположи толкова дружелюбно и го направи толкова разговорлив, че повече не би могло да се желае:

– Аз съм ви виждал в Лондон, сър, да, виждал съм ви. Бяхме с жената. „Дилемата на лорд Ейнтрий“ – така се казваше пиесата. Седях в най-задната част на партера..., а салонът беше претъпкан... наложи се два часа да стоим на опашка. Но жена ми беше непримирима. „Трябва да гледам сър Чарлз Картрайт в «Дилемата на лорд Ейнтрий»“ – вика. Беше в театър „Пел-Мел“.

– Само че – каза сър Чарлз, – както ви е известно, аз вече съм се оттеглил от сцената. Но в „Пел-Мел“ още ме знаят по име. – Той извади една визитна картичка и написа на нея няколко думи. – Следващия път, когато прескочите с мисиз Кросфийлд към града, дайте това на касата и ще получите две от най-хубавите места.

– Ще ви бъда много благодарен, сър Чарлз... крайно благодарен. Жена ми страшно ще се развълнува, като ѝ кажа.

След това груповият началник Кросфийлд стана като восък в ръцете на бившия актьор.

– Случаят е много особен, сър. Никога досега в цялата си практика не съм се натъквал на отравяне с никотин. Доктор Дейвис също не помни такова нещо.

– Аз пък все си мислех, че това е някакво заболяване, резултат от прекалено пушене.

– Откровено казано, и аз мислех същото, сър. Но докторът казва, че в чисто състояние този алкалоид представлява безцветна течност и че няколко капки от нея са достатъчни, за да убият почти моментално човека.

Сър Чарлз подсвири.

– Силна работа.

– Точно така, сър. И все пак, както ще забележите, има много широко приложение. Употребява се като разтвор за пръскане на рози. И, разбира се, може да се извлича от обикновения тютюн.

– Рози – повтори сър Чарлз. – Но къде съм чувал...

Той свъси вежди, после поклати глава.

– Ще докладвате ли нещо ново, Кросфийлд? – запита полковник Джонсън.

– Нищо определено, сър. Имаме сведения, че нашият човек, Елис, е забелязван в Дъръм, в Ипсуич, в Балъм, в Ландс Енд и десетина други места. Това е най-важното, което успяхме да пресеем, останалото не заслужава внимание. – Той се обърна към другите двама – Щом се разпространи описанието на човек, търсен от полицията, веднага го виждат навсякъде из Англия.

– Какво е описанието на човека? – попита сър Чарлз.

Джонсън взе един лист.

– Джон Елис, среден ръст – приблизително метър и осемдесет, леко прегърбен, прошарена коса, малки бакенбарди, тъмни очи, дрезгав глас, липсва един зъб на горната челюст, което личи, когато се усмихва, без особени белези или характерни черти.

– Хм – промърмори сър Чарлз. – Много неопределен, като се изключат бакенбардите и зъбът, а първите той трябва вече да е обръснал, пък и на усмивка не може да се разчита.

– Бедата е там, че хората не са наблюдателни – каза Кросфийлд. – Едва успях да измъкна едно съвсем мъгляво описание от

прислужничките в абатството. Винаги е така. Един и същ човек описват като висок, слаб, нисък, дебел, със среден ръст, набит, тънък – дори на петдесет души не може да се намери един, който да си служи, както трябва с очите.

– Убеден ли сте вътрешно, господин началник, че Елис е престъпникът?

– Ако не е, защо ще бяга, сър? Просто нелогично е.

– Това е трудността – произнесе сър Чарлз замислено.

Кросфийлд се обърна към полковник Джонсън и докладва за мерките, които се вземат. Полковникът кимна одобрително, а после поиска от груповия началник списъка на хората, които са били в абатството през нощта на престъплението. Той бе предаден на двамата нови разследвачи. Ето съдържанието му:

Марта Леки, готвачка.

Биътрис Чърч, старша слугиня

Дорис Коукър, младша слугиня

Виктория Бол, помощна прислужница

Алис Уест, камериерка

Вайълет Басингтън, кухненска помощничка

(Всички горепосочени работели при покойния от известно време и се ползват с добро име. Мисис Леки е там от петнайсет години.)

Глейдис Линдън – тридесет и три годишна, секретарка на сър Бартольмю Стрейндж от три години, не може да даде никакви сведения за евентуалната подбуда.

Гости:

Лорд и лейди Идън, Кадоган скуер № 187.

Сър Джослт и лейди Кемпбъл, Харли стрийт № 1256.

Мис Анджела Сътклиф, Кентръл меншънс № 28.

Капитан и мисиз Дейкърз, Сент Джонс хаус № 3. (Мисиз Дейкърз се занимава с търговия чрез фирмата „Амброзайн, О.О.Д-во“, Брътън стрийт.)

Лейди Мери и мис Хърмайът Литън Гор, Роуз котедж, Лумът.

Мис Мюриел Уилз, Ъггър Каткарт ройд № 5, Тутинг.

Мистър Оливър Мендърз, „Спайър&Рос“, Олд Броуд стрийт.

– Хм – промърмори сър Чарлз. – Във вестниците е пропусната тази подробност за Тутинг. Излиза, че и младият Мендърз е бил там.

– Това е резултат от злополука, сър – каза груповият началник Кросфийлд. – Младият джентълмен блъснал колата си в една стена точно до абатството и сър Бартольмю, който както подразбирам, малко се познавал с него, го поканил да пренощува там.

– Много непредпазливо от негова страна – подхвърли сър Чарлз шеговито.

– Вярно, сър – съгласи се груповият началник. – В същност, мисля си аз, младият джентълмен трябва да се е нафиркал, както се казва. Не мога да проумея как тъй се е натъкнал тъкмо на тая стена, ако е бил трезвен в момента.

– Предполагам, просто от приповдигнато настроение – каза сър Чарлз.

– Да, и аз мисля така, сър, приповдигнато от някоя и друга чашка.

– Е, много ви благодарим, господин началник. А вие, полковник Джонсън, имате ли нещо против да отидем да поогледаме абатството?

– Разбира се, че нямам нищо против, уважаеми сър. Макар че, боя се, едва ли ще научите там нещо повече от това, което мога да ви кажа.

– Има ли някой там?

– Само прислугата, сър – каза Кросфийлд. – Гостите се разотидоха веднага след дознанието, а мис Линдън се върна на Харли стрийт.

– Май не е зле да се видим с доктор... ъъ... Дейвис? – подхвърли мистър Сатъртуейт.

– Добра идея.

Взеха адреса на доктора и като поблагодариха сърдечно на полковник Джонсън за любезността му, си тръгнаха.

Глава трета КОЙ ОТ ТЯХ?

Когато вървяха по улицата, сър Чарлз каза:

– Имаш ли някакви предположения, Сатъртуейт?

– А ти? – запита мистър Сатъртуейт. Той се въздържаше да изказва мнението си по възможност до последния момент.

Сър Чарлз обаче не беше такъв. Той заговори откровено:

– Моите са погрешни, Сатъртуейт. Всички са погрешни. Навили са си на пръста икономата. Икономът офейква – следователно икономът е убиецът. Няма логика. Не, няма логика. Трябва да се вземе под внимание другият смъртен случай – она в моето бунгало.

– Още ли си на мнение, че има връзка между двата случая?

Мистър Сатъртуейт зададе този въпрос, макар че дълбоко в душата му отговорът беше положителен.

– Трябва да са свързани, драги. Всички данни сочат това... Необходимо е да намерим общия знаменател – човек, който е присъствал и в двата случая...

– Да – съгласи се мистър Сатъртуейт. – И това няма да бъде толкова лесно, колкото може да ни се стори на пръв поглед. Имаме прекалено много общи знаменатели. Забеляваш ли, Картрайт, че фактически всички, които присъстваха на вечерята у теб, са били и там?

Сър Чарлз кимна.

– Забелязах, разбира се..., но знаеш ли какъв извод може да се направи от това?

– Не се сещам, Картрайт.

– Дявол да го вземе, човече, мислиш ли, че тук има съвпадение? Не, то е било *нагласено*. Защо всички, които бяха на първия смъртен случай, са присъствали и на втория? Случайност? Съвсем не. Всичко е било план... замисъл... план на Толи.

– Охо! – възкликна мистър Сатъртуейт. – Да, възможно е...

– Не, дори е сигурно. Ти не познаваше Толи така, както го познавах аз, Сатъртуейт. Той беше сдържан и много търпелив човек. През цялото време, откакто се знаем, не помня случай Толи да е изказал някакво прибързано мнение или съждение. Помисли сам: Бебингтън убит – да, *убит*, няма да премълчавам или да увъртам – убит една вечер в моя дом. Толи ми се присмива някак добродушно на подозренията ми в случая, но през всичкото време си има свои подозрения. Не говори никому за тях – това му е в характера. Но тихомълком, в душата си, изгражда своя теория. Не зная върху какво я е градил. Мисля, че теорията му не може да е била насочена към определено лице. Той е смятал, че някой от тия хора е виновник за престъплението, и си е подготвил план, някаква проверка за разкриване на този човек.

– А другите гости, семейства Идън и Кембъл?

– Камуфлаж. Така работата става по-малко очебийна.

– В какво се е състоял планът според теб?

Сър Чарлз повдигна рамене – пресилен чужд жест. Той беше в

момента Аристид Дювал, „душата“ на Тайната служба. Когато ходеше, накуцваше с левия крак.

– Отде да знаем? Аз не съм магьосник. Не мога да гадая. Но *непременно* е имало план... Той не е успял, понеже убиецът се е оказал само с една степен по-умен, отколкото е предполагал Толи... Той е ударил пръв...

– Той ли?

– Или тя. Отровата е колкото мъжко, толкова и женско оръжие – дори повече женско.

Мистър Сатъртуейт мълчеше. Сър Чарлз каза:

– Е, не си ли съгласен с мен? Или си на страната на общественото мнение? „*Икономът е престъпникът. Той е свършил работата.*“

– Как обясняваш случая с икономата?

– Не съм мислил за него. Според мен той не играе никаква роля... Мога да дам обяснение.

– Какво именно?

– Е, да речем, че полицията е права в това отношение – че Елис е професионален престъпник, действащ вероятно с банда крадци. Елис получава този пост с помощта на фалшиви препоръки. След това Толи е убит. Какво е положението на Елис? Убит е човек, а в къщата има друг, известен на полицията човек, чиито дактилоскопични отпечатыци се намират в Скотланд ярд. Естествено, той усеща, че е под подозрение, и офейква.

– През тайния ход?

– Глупости – таен ход. Измъква се от къщата, докато някой от тъпите полицаи, които са наблюдавали къщата, е дремел.

– Виж, това ми се струва по-вероятно.

– А какво е твоето мнение, Сатъртуейт?

– Моето ли? – каза мистър Сатъртуейт. – Ами същото като твоето. Още от самото начало. Струва ми се, че икономът е много непохватна версия. Мисля, че сър Бартольмю и клетият старец Бебингтън са убити от едно и също лице.

– Измежду поканените ли?

– Измежду поканените.

За минута-две настъпи мълчание, след което мистър Сатъртуейт попита небрежно:

– Кой от тях е според теб?

– Боже мой, отде мога да зная, Сатъртуейт?

– Не знаеш, разбира се – каза мистър Сатъртуейт кротко. – Просто

си помислих, че навярно имаш някаква идея – естествено, не нещо научно или аргументирано. Просто обикновена догадка.

– Е, нямам... – Той помисли за минута, после заговори оживено: – Знаеш ли, Сатъртуейт, като разсъдиш, струва ти се, че е възможно да го е извършил някой от тях.

– Теорията ти изглежда правилна – замисли се мистър Сатъртуейт. – Поне що се отнася до събирането на подозрителните. При това трябва да се съобразяваме с някои безспорни изключения. Например ти, аз и мисиз Бебингтън. Мендърз също трябва да се изключи.

– Мендърз ли?

– Да, той пристигнал на местопрестъплението случайно. Не бил нито поканен, нито очакван. Следователно той е извън кръга на заподозрените.

– Също и авторката на драми – Антъни Астър.

– Не, не, тя е присъствала. Мис Мюриел Уилз от Тутинг.

– Значи, тя е... Забравих, че името ѝ е Уилз.

Той се намръщи. Мистър Сатъртуейт умееше да чете чужди мисли. Той прецени с приблизителна точност какво става в Главата на актьора. Когато другият заговори, мистър Сатъртуейт мислено се поздрави за това.

– Знаеш ли, Сатъртуейт, ти си прав. Предполагам, че не са му трябвали непременно заподозрени – защото в края на краищата нали лейди Мери и Ег са били там... Не, сигурно е искал да възпроизведе първия случай... Подозирал е някого, но е държал да има там и други свидетели, които да потвърдят фактите. Нещо от тоя род е...

– Нещо от тоя род – съгласи се мистър Сатъртуейт. – Засега могат да се говорят само общи приказки. Значи, трябва да изключим двете Литън Гор, а също и теб, мен, мисиз Бебингтън и Оливър Мендърз. Кой остава тогава? Анджела Сътклиф?

– Анджи? Ех, драги, та тя е от години приятелка на Толи.

– Тогава опираме до семейство Дейкърз... В същност, Картрайт, ти подозираш Дейкързови. Трябваше да ми кажеш, когато те запитах.

Сър Чарлз го изгледа. Мистър Сатъртуейт имаше някак тържествен ващ вид.

– Прав си – произнесе Картрайт бавно. – Фактически не ги подозирам... Просто ми се струват по-вероятни от всеки друг. Преди всичко аз не ги познавам много добре. Убий ме, но не мога да проумея по каква причина Фреди Дейкърз, който прекарва живота си по хиподромите, или Синтия, която прекарва времето си да измисля баснословно скъпи

дрехи за жени, ще пожелаят да премахнат един мил, незначителен свещеник...

Той поклати глава, но изведнъж лицето му светна.

– Да, но имаме и Уилз. Пак я забравих. Защо все я забравям? Та тя е най-баналната личност, която съм виждал.

Мистър Сатъртуейт се усмихна:

– Струва ми се, че тя въплъщава прочутия израз на Бърнс¹⁹: „Между вас има един момък, който си води бележки.“ Предполагам, че мис Уилз прекарва времето си във водене на бележки. Зад тия очила се крият проникателни очи. Ще се убедиш, че всичко, което заслужава да се отбележи в този случай, е било отбелязано от мис Уилз.

– Така ли мислиш? – в тона на сър Чарлз се долавяше съмнение.

– Време е да обядваме – каза мистър Сатъртуейт. След това ще отидем в абатството да видим какво можем да открием на място.

– Ти май вземаш много присърце тая работа, Сатъртуейт – подхвърли сър Чарлз с весело пламъче в очите.

– Разследването на престъпления не е нещо ново за мен – заяви мистър Сатъртуейт. – Веднъж, когато колата ми се повреди и се наложи да отседна в една усамотена странноприемница...

Той не успя да продължи по-нататък.

– Спомням си – подзе сър Чарлз с високия си, ясен актьорски глас, – когато бях на турне през 1921 година...

Сър Чарлз надви.

Глава четвърта ПОКАЗАНИЯТА НА ПРИСЛУГАТА

Едва ли може да има нещо по-спокойно от двора и сградата на Мелфъртското абатство, когато двамата мъже го съзряха тоя следобед под септемврийското слънце. Някои части от абатството бяха строени в петнадесетия век. То бе възстановявано и му бе добавено ново крило. Новият санаториум беше далеч от къщата, на свое отделно място.

Сър Чарлз и мистър Сатъртуейт бяха посрещнати от мисиз Леки, готвачката, пълна жена, скромно облечена в черна рокля, която бърбеше словоохотливо през сълзи. Тя вече познаваше сър Чарлз и се обръщаше предимно към него:

19. Робърт Бърнс (1759–1796) – шотландски поет. Б.пр.

– Вярвам, ще ме разберете, сър, какво беше това за мен. Смъртта на господаря и всичко останало. Полицаи навред, пъхат си носа тук-там – ще ми повярвате ли: напъхаха си носовете даже в кофите за смет, а пък въпроси! – затрупват те с въпроси. Ох, доживях да видя такова нещо... докторът, толкова хрисим човек беше, а като го направиха сър Бартольмю, как се гордеехме всички, добре помним това с Бийтрис, макар че тя дойде тук две години след мен. А какви въпроси ни задава оня полицейски тип (няма да го нарека джентълмен, понеже съм свикнала с джентълмени и обноските им и зная що за хора са те), да, тип, повтарям, ако ще и да е началник... – Мисиз Леки млькна, пое си дъх и се измъкна от забърканото словесно тресавище, в което бе попаднала. – Въпроси все за слугините в къщата, а те са добри момичета, всички до една... макар че Дорис се успива сутрин. Поне веднъж на седмицата ѝ напомням това, а Вики пък е малко опърничава, но какво друго можеш да очакваш от младите, като им липсва възпитание... сега майките не ги възпитават... ала иначе са добри момичета, и никой полицейски началник не може да ме накара да кажа лоша дума за тях. „Да – викам му, – не си въобразявайте, че ще говоря нещо против моите момичета. Те всички са добри, да, и е просто грехота да се подхвърля, че имат нещо общо с убийството.“

Мисиз Леки помълча.

– Колкото до мистър Елис... с него е друго. Аз не зная нищо за мистър Елис и не можех да отговоря нищо за него, защото беше чужд човек, докаран от Лондон, когато мистър Бейкър беше в отпуска.

– Бейкър ли? – запита мистър Сатъртует.

– Мистър Бейкър беше иконом на сър Бартольмю от седем години, сър. Почти през цялото време си стоеше в Лондон, на Харли стрийт. Не си ли го спомняте, сър? – Тя се обърна към сър Чарлз, който кимна. – Сър Бартольмю го докарваше тук, когато имаше гости. Но не беше твърде добре със здравето, както казваше сър Бартольмю, та му даде двумесечен отпуск, отгоре на това му плати таксата за един крайморски курорт близо до Брайтън – наистина добър джентълмен беше докторът – и взе временно мистър Елис, затова, както заявих на тоя полицейски началник, не мога да кажа нищо за мистър Елис, макар че, ако се вярва на приказките му, изглежда, е живял у най-добрите семейства и личи, че има джентълменски обноски.

– Не забелязахте ли нещо... особено у него? – попита сър Чарлз с надежда.

– Хм, чудно, че и на вас ви е дошло на ум за това, сър, защото, ако

ме разбирате добре, хем забелязах, хем не забелязах.

Сър Чарлз я погледна насърчително и мисис Леки продължи:

– Не мога да кажа точно какво беше, сър, но имаше *нещо*...

След такова събитие винаги има нещо, помисли си невесело мистър Сатъртуейт. Колкото и да презира мисиз Леки полицията, тя не е неподатлива на внушение. Ако Елис се окаже престъпникът, мисиз Леки непременно ще е забелязала нещо.

– Преди всичко беше саможив. Е, иначе, много учтив, държеше се като истински джентълмен – както казах, свикнал е с добри семейства. Но странеше от хората, прекарваше много време в стаята си и беше... хм, не зная как да го опиша... хм, имаше *нещо*...

– Сигурно мислехте, че не е... истински иконом? – подхвърли мистър Сатъртуейт.

– О, не ще и дума, сър, работил е като слуга. Знаеше много неща... и за известни хора в обществото.

– Например? – подкани я сър Чарлз деликатно.

Но мисиз Леки заговори неопределено и уклончиво. Не искаше да разнася слугински клюки. Такова нещо би накърнило чувството ѝ за приличие.

За да я улесни, мистър Сатъртуейт каза:

– Може би няма да ви бъде трудно да опишете външността му.

Мисиз Леки се оживи:

– Да, наистина, сър. Той беше много приличен на вид човек: с бакенбарди и прошарена коса, малко прегърбен, а и пълнееше – това го безпокоеше. Освен туй ръцете му леко трепереха, но не по причината, която може да си помислите. Голям въздържател – не като много други, които познавам. Зрението му беше малко слабо, сър, струва ми се че светлината не му понасяше... особено силната светлина, очите му страшно сълзяха от това. Пред нас носеше очила, но не по време на работа.

– Имаше ли особени отличителни белези? – запита сър Чарлз. – Следи от рани? Или счупени пръсти? Или белези по тялото от рождение?

– О, не, сър, нищо подобно.

– Колко по-лесно е в детективските романи, отколкото в живота! – въздъхна сър Чарлз. – В литературата винаги има някаква отличителна черта.

– Липсвал му един зъб – подсказа мистър Сатъртуейт.

– Възможно е, сър; лично аз не съм забелязвала.

– Как се държеше през трагичната нощ? – попита мистър Сатъртуейт малко книжовно.

– Хм, да си призная, сър, не мога да ви кажа. Видите ли, бях заета в кухнята. Нямах време да наблюдавам нищо.

– Да, разбира се, така е.

– Когато се разчу, че господарят е умрял, всички бяхме като гръмнати. Аз се разплаках и не можеха да ме утешат, също и Биътрис. На младите, разбира се, им беше интересно, макар че бяха много разстроени. Мистър Елис, естествено, не беше разстроен като нас, нали е нов, ала се държеше много деликатно и настояваше двете с Биътрис да сръбнем по чаша порто, за да се свързем. И като си помисли човек, че в същото време той е бил... престъпникът...

Мисиз Леки не намираше вече думи, очите ѝ святкаха от възмущение:

– Доколкото разбрах, той изчезнал още същата нощ?

– Да, сър, прибра се в стаята си като всички, а на сутринта го нямаше там. Разбира се, това насочи полицията по дирите му.

– Да, да, много глупаво е постъпил. Имате ли представа как е излязъл от къщата?

– Никаква. Изглежда, че полицията е следяла къщата през цялата нощ, но не го е видяла да излиза... Е, такива са си полицайте, нали и те са хора като всички, колкото и важност да си дават, когато влязат в къщата на някой джентълмен и почнат да душат навсякъде.

– Чувам, че ставало въпрос за някакъв таен ход – каза сър Чарлз.

Мисиз Леки изсумтя:

– Така казва полицията.

– А има ли такова нещо?

– Чух да се споменава – призна мисиз Леки предпазливо.

– Знаете ли откъде започва?

– Не, не зная, сър. Тайните ходове са хубаво нещо, но не бива да ги има в помещенията на прислугата. Втъпняват на момичетата какви ли не мисли. Може да им хрумне например да се измъкват оттам. Моите момичета излизат от задната врата и се връщат пак през нея, та затова винаги знаем къде са.

– Браво, мисиз Леки. Виждам, че сте много съобразителна.

Мисиз Леки засия от похвалата на сър Чарлз.

– Мисля си – продължи той, – дали бихме могли да зададем няколко въпроса на останалата прислуга?

– Разбира се, сър, но едва ли ще ви кажат нещо повече от мен.

– О, разбирам. Искам да ги разпитам не толкова за Елис, колкото за самия сър Бартольмю – за държането му през оная нощ и други неща. Знаете ли, той ми беше приятел.

– Зная, сър. Много добре ви разбирам. Ще поговорите с Биътрис, а също и с Алис. Естествено, тя прислужваше на масата.

– Да, бих искал да поговоря с Алис.

Мисиз Леки обаче държеше на йерархията. Биътрис Чърч, старшата слугиня, трябваше да се яви първа.

Тя беше висока, слаба жена със стиснати устни, които изразяваха враждебна пристойност.

След няколко незначителни въпроса сър Чарлз отвори дума за поведението на гостите през фаталната вечер. Всички ли са били страшно разстроени? Какво са говорили и вършили?

В държането на Биътрис настъпи известно оживление. Тя изпитваше жестока наслада от всяка трагедия.

– Мис Сътклиф беше съвсем съсипана. Много добросърдечна жена е тя и преди е гостувала тук. Предложих да ѝ дам малко бренди или чаша топъл чай, ала тя не искаше и да чува. Но взе аспирин. Мислеше, че няма да може да мигне. Но на сутринта, когато ѝ занесох чай, спеше като дете.

– А мисиз Дейкърз?

– Мисля, че нищо не е в състояние да развълнува тази жена.

От тона на Биътрис личеше, че тя не обича Синтия Дейкърз.

– Само гледаше да се махне по-скоро. Обясни, че работата ѝ щяла да пострада. Тя е голяма модистка в Лондон, така ни каза мистър Елис.

Голяма модистка за Биътрис значеше „търговия“, а тя презираше търговията.

– А съпругът ѝ?

Биътрис изсумтя:

– Успокояваше нервите си с бренди. Или, както биха казали някои, разстройваше ги.

– А какво мислите за лейди Мери Литън Гор?

– Много симпатична жена – заяви Биътрис и тонът ѝ се смекчи. – Пралеля ми работеше за баща ѝ в замъка. Чувала съм, че била хубаво момиче. Може да е бедна, но личи, че е жена на място... пък и така внимателна, никога не ти създава неприятности и винаги говори толкова любезно. Дъщеря ѝ е също симпатично момиче. Разбира се, те не познаваха сър Бартольмю добре, но бяха много опечалени.

– А мис Уилз?

Биътрис пак стана някак строга:

– Не мога да ви кажа, сър, какво мислеше мис Уилз за случая.

– А какво мислехте вие за нея? – попита сър Чарлз. – Хайде, Биътрис, бъдете милостива.

Неочаквана усмивка образува трапчинки по вкаменените бузи на Биътрис. В държането на сър Чарлз имаше нещо момчешки привлекателно. Тя не можеше да устои на чара, който публиката чувствуваше така силно всяка вечер.

– Е, сър, не зная какво ви интересува.

– Чисто и просто какви мисли и чувства будеше мис Уилз у вас?

– Нищо, сър, абсолютно нищо. Разбира се, тя не беше...

Биътрис се поколеба.

– Продължете, Биътрис.

– Ами не беше съвсем от „класата“ на останалите, сър. Зная, че не можеше да бъде друга – продължи Биътрис добродушно. – Но правеше неща, които една истинска лейди не би правила. Все дебнеше, ако разбирате какво искам да кажа, сър, дебнеше и си пъхаше носа навсякъде.

Сър Чарлз се помъчи да изтръгне повече подробности по този въпрос, но Биътрис не даде допълнителни разяснения. Мис Уилз дебнела и си пъхала носа навсякъде, но когато бе помолена да посочи конкретен пример за дебненето, Биътрис, изглежда, не беше в състояние да каже нищо определено. Тя само повтори, че мис Уилз си пъхала носа в неща, които не я засягат. Най-после се отказаха.

– Младият мистър Мендърз май пристигнал неочаквано? – подхвърли мистър Сатъртвейт.

– Да, сър, катастрофирал с колата си... точно пред пътната врата. Каза, че имал късмет, че се случило тъкмо там. Къщата беше пълна с хора, разбира се, ала мис Линдън нареди да му се приготви легло в малкия кабинет.

– Сигурно всички се изненадаха много, като го видяха?

– О, да, сър, естествено, сър.

На въпроса, какво е мнението ѝ за Елис, Биътрис отговори уклончиво. Рядко го виждала. Бягството му изглеждало подозрително, макар че недоумявала защо пък ще посегне на господаря. Всички недоумявали.

– Как изглеждаше докторът? С нетърпение ли очакваше приема? Имаше ли някаква определена цел?

– Изглеждаше необикновено весел, сър. Усмиваше се под мустак, сякаш кроеше някаква шега. Дори го чух да се шегува с мистър Елис,

което никога не е правил с мистър Бейкър. Обикновено беше малко рязък със слугите, иначе любезен, но не им говореше много.

– Какво каза? – запита мистър Сатъртуейт оживено.

– Е, забравила съм точно какво, сър. Мистър Елис дойде с някакво съобщение, предадено по телефона, и сър Бартольмю го запита уверен ли е, че е чул правилно имената, а мистър Елис отвърна, че бил напълно уверен... говореше много почтително, разбира се. А докторът се засмя и рече: „Ти си човек на място, Елис, първокласен иконом. Е, Биътрис, какво мислиш ти по тоя въпрос?“ Бях толкова изненадана, сър, господарят да разговаря така – не както обикновено, – че не знаех какво да кажа.

– А Елис?

– Май не му хареса, сър, като, че не беше свикнал на такова отношение. Чувствувахе се някак си неловко.

– Какво беше съобщението по телефона? – попита сър Чарлз.

– Съобщението ли, сър? Ами то беше от санаториума... за някаква пациентка, която пристигнала там и понесла пътуването добре.

– Помните ли името?

– Беше особено име, сър. – Биътрис се поколеба. – Мисля, че Ръшбиджър... или нещо подобно.

– А, да – каза сър Чарлз успокоително. – Не е лесно име, трудно е за разбиране по телефона. Е, много ви благодарим, Биътрис. Надяваме се, че сега ще можем да поговорим с Алис.

Когато Биътрис излезе от стаята, сър Чарлз и мистър Сатъртуейт споделиха впечатленията си, като се спогледаха.

– Мис Уилз дебнела и си пъхала носа навсякъде, капитан Дейкърз се напил, мисис Дейкърз не проявила никакво вълнение. Има ли нещо ценно тук? Съвсем малко.

– Твърде малко, наистина – съгласи се мистър Сатъртуейт.

– Да възложим надеждите си на Алис.

Алис беше сериозна тъмноока млада жена на тридесет години. Беше й приятно да говори.

Лично тя не вярваше, че мистър Елис е замесен в случая. Той бил голям джентълмен. Полицията намеквала, че бил обикновен престъпник. Алис беше уверена, че съвсем не е такъв.

– Сигурна ли сте напълно, че беше обикновен, истински иконом? – запита сър Чарлз.

– Не обикновен, сър. Не като другите икономии, с които бях работила дотогава. Подреждаше работата си другояче.

– Но не мислите ли, че е отровил господаря ви.

– О, сър, не мога да си представя как би могъл да свърши това. Аз прислужвах на масата с него и е изключено да е сложил нещо в храната на господаря, без да го забележа.

– А напитките?

– Той раздаваше виното, сър. Първо шери със супата, а после бяло рейнско вино и бордо. Но какво би могъл да направи, сър? Ако е имало нещо във виното, щял е да отрови всички – по-право всички, които са пили от него. Мисля, че господарят не кусна нищо, което останалите да не бяха опитали. Същото бе и с портото. Всички господа пиха порто, а и някои от дамите.

– Винените чаши са били изнесени на табла, нали?

– Да, сър, аз държах таблата, мистър Елис слагаше чашите на нея и аз занесох таблата в кухненския килер, и те бяха там, сър, когато полицията дойде да ги прегледа. Чашите от портото бяха още на масата. И полицията не откри нищо.

– Сигурна ли сте напълно, че докторът не е ял и не е пил на вечерята нещо, от което другите да не са яли и пили?

– Не забелязах, сър. Но съм сигурна, че е така.

– Нещо, което някой от гостите да му е дал...

– О, не, сър.

– Знаете ли нещо за някакъв таен ход, Алис?

– Един от градинарите ми спомена за него. Излизал в гората, където има някакви стари стени и развалини. Но никога не съм виждала в къщата някакъв вход за него.

– Елис никога не е ли споменавал нещо за този таен ход?

– О, не, сър, предполагам, че не е знаел нищо за него.

– Кой в същност според вас е убил господаря ви, Алис?

– Не зная, сър. Не мога да повярвам, че някой е способен на такова нещо... Изглежда, е било някаква случайност.

– Хм. Благодаря ви, Алис.

– Ако не беше смъртта на Бебингтън – каза сър Чарлз, когато момичето излезе от стаята, – можехме да я смятаме за престъпница. Тя е хубаво момиче... И е прислужвала на масата... Не, не може да бъде. Бебингтън беше убит, а Толи никога не обръщаше внимание на хубавите момичета. Не беше в характера му.

– Макар и петдесет и пет годишен – забеляза мистър Сатъртуейт замислено.

– Какво искаш да кажеш?

– На тая възраст мъжът може да хлътне здравата по някое

момиче... Дори и да не му се е случвало преди.

– Остави тия глупости, Сатъртуейт, аз съм... ъ-ъ... на петдесет и пет, пък нищо ми няма.

– Зная – каза Сатъртуейт.

И сър Чарлз сведе очи пред добродушния му поглед, в който проблясваше някакво пламъче. Той забележимо се изчерви...

Глава пета В СТАЯТА НА ИКОНОМА

– Какво ще кажеш, да прегледаме ли стаята на Елис? – запита мистър Сатъртуейт, след като се бе насладил издъно на гледката, която представляваше изчервеният се сър Чарлз.

Актьорът се възползва от това отклоняване на вниманието от себе си.

– Чудесно, чудесно. Точно това щях да предложа и аз.

– Разбира се, полицията вече я е претърсила основно.

– Полицията...

С махане на ръка Аристид Дювал изрази презрението си към полицията. В стремежа си да забрави моментното си смущение той се впусна с нови сили в своята роля.

– Полицайте са тъпаци – отсъди той категорично. – Какво са търсели в стаята на Елис? Доказателства за вината му. Ние пък ще търсим доказателства за невинността му – а това е вече съвсем друго.

– Убеден ли си напълно в невинността на Елис?

– Ако сме прави по отношение на Бебингтън, *трябва* да е невинен.

– Да и освен това...

Мистър Сатъртуейт не довърши фразата си. Той се готвеше да каже, че ако Елис е бил професионален престъпник, разобличен от сър Бартольмо, когото е убил по тази причина, целият случай става досадно скучен. Но точно в тоя момент си спомни, че сър Бартольмо беше приятел на сър Чарлз Картрайт, и с право се ужаси от грубостта на чувствата, които едва не бе издал.

На пръв поглед стаята на Елис като че ли не обещавахе да разкрие много. Дрехите в чекмеджетата и гардероба бяха грижливо подредени. Те бяха добре скроени и носеха етикетите на различни шивачи. Очевидно бракувани и подарени му от първоначалните им собственици в различни случаи. Бельото беше от същото качество. Обувките, добре

излъскани, стояха наредени на поставки.

Мистър Сатъртуейт взе една обувка и промърмори: „Четиридесет и първи номер, точно така, четиридесет и първи.“ Но тъй като в случая нямаше отпечатащи от стъпки, от това явно не можеше да се направи никакъв извод.

Лакейската униформа на Елис липсваше, вероятно бе тръгнал с нея, и мистър Сатъртуейт изтъкна на сър Чарлз, че това му се струва неестествено.

– Всеки разумен човек би се преоблякъл в обикновен костюм.

– Да, странно... Може да се помисли, макар и да е нелогично, че изобщо *не е* излизал оттук... Безсмислица, разбира се.

Продължиха търсенето. Не намериха нито писма, нито книжа освен една изрезка от вестник за лекуване на мазоли и кратко съобщение за предстоящата сватба на дъщерята на някакъв дук.

На една масичка имаше тефтерче с попивателна хартия и шишенце с мастило, но без писалка. Сър Чарлз вдигна тефтерчето срещу огледалото, но безрезултатно. Една страница беше гъсто нашарена – безсмислена бъркотия, а и мастилото се стори на двамата старо.

– Или не е писал никакви писма, докато е бил тук, или не ги е попивал – заключи мистър Сатъртуейт. – Попивателната е стара. Аха, ето...

– Той посочи със задоволство сред тая бъркотия едва четливо „Л. Бейкър“. – Според мен Елис изобщо не си е служил с това тефтерче.

– Много странно, нали? – произнесе сър Чарлз бавно.

– Защо?

– Защото е общоприето човек да пише писма...

– Но не, ако е престъпник.

– Да, може би си прав... Трябва да не му е била чиста работата, щом е офейкал така... Може пък да не е убил Толи.

Огледаха пода, повдигнаха килима, надзърнаха под леглото. Никъде нищо не откриха освен едно мастилено петно до камината. Стаята беше отчайващо гола.

Излязоха малко объркани. Детективската им страст бе мигновено угаснала.

Може би си мислеха, че нещата се уреждат по-добре в книгите.

Размениха няколко думи с другите жени от прислугата – уплашени младши служителки, които изпитваха страхопочитание пред мисиз Леки и Биътрис Чърч, но не разкриха нищо повече.

Най-после си тръгнаха.

– Е, Сатъртуейт – каза сър Чарлз, когато минаваха през парка

(мистър Сатъртуейт бе наредил на шофьора си да ги вземе с колата при изхода) – прави ли ти впечатление нещо... въобще нещо?

Мистър Сатъртуейт се замисли. Той не бързаше да отговори – особено на загатването, че нещо *трябва* да му е направило впечатление. Неприятно му беше да признае, че всичките им досегашни усилия са били празно губене на време. През главата му минаваха едно след друго показанията на прислугата – сведенията бяха необикновено оскъдни.

Както бе обобщил сър Чарлз преди малко, мис Уилз дебнела и си пъхала носа навсякъде, мис Сътклиф била много разстроена, мисиз Дейкърз – никак, а капитан Дейкърз бил пиян. Много малко, освен ако напиването на Фреди Дейкърз не показва стремеж да удави гузната си съвест. Но мистър Сатъртуейт знаеше, че Фреди Дейкърз се напиваше много често.

– Е, какво ще кажеш? – повтори сър Чарлз нетърпеливо.

– Нищо – призна мистър Сатъртуейт неохотно. – Освен че... е, според мен от намерената изрезка можем да заключим, че Елис е имал мазоли.

Сър Чарлз се усмихна кисело:

– Много логичен извод. Но води ли ни той... ъ-ъ... донякъде?

Мистър Сатъртуейт призна, че донякъде не ги води.

– Остава само едно... – подхвана той и се спря.

– Какво? Кажу, човече. Всичко може да ни бъде полезно.

– Направи ми впечатление малко странният начин, по който сър Бартольмю се шегувал с иконома си... нали знаеш какво ни каза камериерката. Струва ми се някак нехарактерно за него.

– *Наистина* е нехарактерно – произнесе сър Чарлз натъртено. – Аз познавах Толи добре – по-добре от теб – и мога да ти кажа, че не беше от шегобийците. Никога не би говорил така, освен... хм, освен ако по някаква причина не е бил съвсем нормален в тоя момент. Ти си прав, Сатъртуейт, това е важно. Но какъв извод можем да направим?

– Ами... – подзе мистър Сатъртуейт, но разбираше, че въпросът на сър Чарлз е просто реторичен. Той искаше не да чуе мнението на мистър Сатъртуейт, а да изложи своето.

– Помниш ли кога е станало нещастиято, Сатъртуейт? *Точно след като Елис му донесъл съобщение по телефона.* Мисля, логично е да се заключи, че именно това телефонно съобщение е било причината за внезапната необикновена веселост на Толи. Както може би си спомняш, аз попитах камериерката какво е било това съобщение.

Мистър Сатъртуейт кимна.

– Ставало дума за това, че в санаториума пристигнала някаква жена на име мисиз де Ръшбриджър – рече той, за да покаже, че също е обърнал внимание на този факт. – Не изглежда особено интересно.

– Вярно, не изглежда. Но ако съжденията ни са правилни, *това съобщение трябва да има някакъв смисъл*.

– Даа – проточи мистър Сатъртуейт неуверено.

– Несъмнено – заяви сър Чарлз. – И трябва да открием този смисъл. Тъкмо ми хрумва, че може да е било някакво шифровано съобщение – нещо, което звучи естествено и безобидно, но в действителност означава съвсем друго. Ако Толи е правел разследване за смъртта на Бебингтън, това може да е било свързано с разследването му. Може дори да се е отнесъл до частен детектив, за да издири нещо. Сигурно му е казал: в случай че подозрението му се оправдае, да се обади по телефона и да си послужи именно с тази фраза, така че ако някой друг я чуе, да не разбере истината. С това може да се обясни ликуването му, да се обясни въпросът му към Елис сигурен ли е в името – а в действителност сам той е знаел много добре, че такова лице не съществува. В същност подобна лека неуравновесеност настъпва у човек, когато научава за успеха на някаква важна работа.

– Мислиш, че не съществува такава личност – мисиз де Ръшбриджър?

– Хм, мисля, че трябва да установим това с положителност.

– Как?

– Като веднага прибягаме до санаториума и попитаме старшата медицинска сестра.

– Това може да ѝ се види странно.

Сър Чарлз се засмя.

– Остави на мен – каза той. Те свърнаха настрана от автомобилния път и поеха пеш към санаториума.

Мистър Сатъртуейт заговори:

– А какво ще кажеш ти, Картрайт? Прави ли ти впечатление нещо? В резултат от посещението ни в къщата.

Сър Чарлз отговори бавно:

– Да, има нещо... дявол ла го вземе, не мога да си спомня какво.

Мистър Сатъртуейт го изгледа учудено. Другият се намръщи.

– Как да ти обясня? Имаше нещо... нещо, което в момента ми се стори нередно... неправдоподобно... само, че... няхах време да мисля тогава. Сложих го настрана в главата си.

– И сега не можеш да си спомниш какво е било?

– Не мога... спомням си само, че по едно време си казах: „Това е странно.“

– Сигурно, когато разпитвахме прислугата? Коя от слугините?

– Нали ти казвам, не мога да си спомня. И колкото повече мисля, толкова по-трудно ми е да се сетя... Ако го оставя засега настрана, може само да изникне.

Пред тях се появи санаториумът – голяма, бяла модерна сграда, отделена от парка със стобор. На оградата имаше порта, през която минаха, позвъниха на предната врата и попитаха за старшата сестра.

Сестрата излезе. Тя беше висока жена, на средна възраст, с умно лице и сръчна на вид. Сър Чарлз тя явно познаваше по име като приятел на покойния сър Бартольмю Стрейндж.

Сър Чарлз обясни, че току-що се е върнал от чужбина, че бил потресен, като узнал за смъртта на приятеля си и за страшните подозрения, свързани с нея, та се отбил в къщата да научи колкото се може повече подробности. Сестрата говореше затрогващо каква загуба ще бъде за тях кончината на сър Бартольмю и за бляскавата му кариера като лекар. Сър Чарлз полюбопитствува какво ще стане сега със санаториума. Сестрата обясни, че сър Бартольмю имал двама съдружници, все способни лекари, единият, от които живеел в санаториума.

– Зная, че Бартольмю много се гордеше със заведението си – рече сър Чарлз.

– Да, лечението му беше много успешно.

– Главно нервни заболявания, нали?

– Да.

– Тъкмо се сетих... един познат, когото срещнах в Монте Карло, имаше тук някаква роднина. Сега съм забравил името й... особено име... Ръшбриджър... Ръсбригър... или нещо подобно.

– Мисиз де Ръшбриджър ли имате пред вид?

– Точно така. Тук ли е тя още?

– О, да. Но се боя, че не ще можете да се видите с нея... за още известно време. Тя е подложена на много строг лечебен режим, изискващ пълна почивка... – Сестрата се усмихна малко лукаво. – Никакви писма, никакви вълнуващи посетители...

– Чак толкова ли е зле?

– Сериозно нервно разстройство – загубване на паметта и силно нервно изтощение. Е, с време ще я оправим.

Сестрата се усмихна успокоително.

– Чакайте, май съм чувал Толи, сър Бартольмю, да говори за нея.

Тя му била и приятелка, и пациентка, нали?

– Мисля, че не, сър Чарлз. Поне докторът не е казал такова нещо. Тя пристигна наскоро от Западна Индия... откровено казано, много смешно се получи. Името ѝ трудно може да се запомни от слугиня... а нашата прислужничка е доста тъпа. Идва и ми вика: „Пристигна мисиз Западна Индия“, и разбира се, аз се сетих, че е мисиз Ръшбриджър.

– Много... много забавно. Съпругът ѝ отгатък ли е?

– Да, още е там.

– А, така... така... Трябва да я бъркам с някоя друга. Докторът беше особено заинтересуван от случая ѝ, нали?

– Случаите на амнезия са доста чести, но винаги интересни за един медик... разновидностите им, разбирате ли. Рядко се срещат два еднакви случая.

– Много интересно. Е, благодаря ви, сестро, приятно ми беше, че побъбрихме с вас. Зная колко много ви ценеше Толи. Той често ми говореше за вас – излъга на края сър Чарлз.

– О, много се радвам, че чувам това. – Сестрата се изчерви и навири нос. – Такъв прекрасен човек... такава загуба за всички ни. Бяхме просто поразени... какво ти, направо потресени. Убийство! Кой би убил доктор Стрейндж, викам аз. Не може да бъде. Сигурно е оня ужасен иконом. Дано полицията да го улови. И без никакъв повод, без нищо.

Сър Чарлз поклати печално глава и двамата си тръгнаха, като свърнаха по пътя натам, където ги чакаше колата.

Като отмъщение за принудителното си мълчание през време на разговора със старшата сестра мистър Сатъртуейт прояви жив интерес към мястото, където бе станала злополуката с Оливър Мендърз, като отрупа с въпроси портиера, глуповат човек на средна възраст.

Да, точно тук разбил стената. Младият джентълмен бил на мотоциклет. Не, не видял как станало. Само чул и излязъл да види какво има. Младият джентълмен стоял ей там – точно където е застанал в момента другият джентълмен. Изглежда, не пострадал. Само гледал някак тъжно мотоциклета си – а той бил същинска развалина. Запитал само къде се намира и като чул, че е пред дома на сър Бартольмю Стрейндж, рекъл: „Голям късмет имам“ – и продължил към къщата. Изглеждал много спокоен млад джентълмен... като че ли уморен. Как му се случило това нещастие, портиерът не можеше да проумее, но изказа мнение, че понякога стават такива неща.

– Странна злополука – произнесе мистър Сатъртуейт замислено.

Той погледна широкия прав път. Никакви завои, никакви опасни

кръстовища, нищо, което би накарало мотоциклетист да свърне внезапно към триметрова стена. Да, странна злополука.

– Какво мислиш, Сатъртуейт? – запита сър Чарлз с любопитство.

– Нищо – отговори мистър Сатъртуейт, – нищо.

– Странно наистина – каза сър Чарлз и също се взря озадачено в мястото на злополуката. Качиха се на колата и потеглиха.

Мистър Сатъртуейт беше потънал в размисъл. Мисиз де Ръшбриджър... теорията на Картрайт е погрешна... съобщението не е било шифровано... имало е такова лице. Но дали няма нещо около самата жена? Може да е била свидетелка на нещо, или пък Бартольмю Стрейндж е проявил такъв необикновен възторг просто защото е представлявала интересен случай? А може да е привлекателна жена? Когато човек се влюби на петдесет и пет годишна възраст (мистър Сатъртуейт много пъти бе наблюдавал това), характерът му се променя напълно. Може например да стане шегаджия, ако по-рано е бил сдържан...

Мислите му бяха прекъснати. Сър Чарлз се наклони към него.

– Сатъртуейт – каза той, – имаш ли нещо против да се върнем обратно?

Без да дочака отговор, той даде разпореждане през тръбата за разговоряне с шофьора. Колата се забави, спря и шофьорът взе да завива в съответната посока. След минута-две те се носеха вече по обратния път.

– Какво има? – попита мистър Сатъртуейт.

– Сетих се какво ми се стори странно – отговори сър Чарлз. – Мастиленото петно на пода в стаята на иконома.

Глава шеста ЗА МАСТИЛЕНОТО ПЕТНО

Мистър Сатъртуейт изгледа приятеля си учудено.

– Мастиленото петно ли? Какво имаш пред вид, Картрайт?

– Спомняш ли си го?

– Да, помня, че имаше мастилено петно.

– Спомняш ли си положението му?

– Хм... не съвсем точно.

– То беше край перваза, на пода, близо до камината.

– Да, там беше. Сега си спомням.

– На какво се дължи това петно според теб, Сатъртуейт?

Мистър Сатъртуейт помисли една-две минути.

– То не беше голямо – каза той най-после. – Не може да е от преобърнатата мастилница. Според мен по всяка вероятност човекът е изгървал там стилото си... както може би си спомняш, в стаята нямаше писалка. („Да разбере, че аз съм не по-малко наблюдателен от него“ – помисли си мистър Сатъртуейт.) Така че човекът сигурно е имал автоматична писалка, ако изобщо е писал нещо – а няма никакво доказателство, че е писал.

– Напротив, има, Сатъртуейт. Мастиленото петно.

– Но може да не е пишел – тросна се Сатъртуейт. – Може просто да е изпуснал писалката на пода.

– Но нямаше да има петно, ако капачката на стилото не е била махната.

– Мисля, че си прав – каза мистър Сатъртуейт. – Но не виждам нищо необикновено в това.

– Възможно е и да няма нищо необикновено – съгласи се сър Чарлз. – Не мога да се произнеса, докато не се върна и не видя сам.

Вече завиваха към вратата с портиерската стаичка. След няколко минути бяха в къщата и сър Чарлз задоволи любопитството, предизвикано от завръщането им, като излъга, че бил забравил някаква писалка в стаята на иконома.

– А сега – рече сър Чарлз, след като ловко се отърва от услужливата мисиз Леки и вратата на стаята на Елис се затвори подире им – да видим дали съм кръгъл глупак, или има нещо реално в хрумването ми.

Според мнението на мистър Сатъртуейт първото беше далеч по-вероятно, но от учтивост не каза нищо. Той седна на леглото и загледа приятеля си.

– Ето го нашето петно – каза сър Чарлз, сочейки белега с крака си. – Точно до перваза, срещу бюрото, което е в другия край на стаята. При какви обстоятелства човек би изгървал писалка именно тук?

– Писалка може да се изгърве навсякъде – каза мистър Сатъртуейт.

– Разбира се, може и да се захвърли през стаята – съгласи се сър Чарлз. – Но обикновено човек не се отнася така с писалката си. Какво да ти кажа. Автоматичните писалки са страшно досадно нещо. Мастилото им изсъхва и отказват да пишат точно когато ти трябва. Може би това е обяснението на въпроса. Елис се е ядосал, казал е: „Дявол да те вземе“ – и я е запокитил на другия край на стаята.

– Според мен случаят може да се обясни по много начини – каза мистър Сатъртуейт. – Възможно е просто да е сложил писалката върху полицата на камината и тя да се е търкулнала.

Сър Чарлз направи опит с един молив. Пусна го да се плъзне от ъгъла на полицата. Моливът се удари в пода най-малко на една стъпка от петното и се търколи към газовата печка.

– Е – каза мистър Сатъртуейт. – Какво е обяснението ти?

– Мъча се да го открия.

Седнал на леглото, мистър Сатъртуейт сега стана очевиден на една извънредно забавна сцена.

Сър Чарлз се опита да изпусне молива от ръката си, като вървеше по посока на камината. Седна на края на леглото, залови се да пише там и после изпусна молива. За да падне моливът на желаното място, човек трябваше или да стои прав, или да е седнал, притиснат до стената в крайно неудобно положение, каквото едва ли някой би заел.

– Невъзможно – произнесе сър Чарлз високо. Той оглеждаше стената, петното и горделивата малка газова печка.

– Дали не е горил книга – рече той замислено. – Но книжа не се горят в газова печка...

Изведнъж пое дълбоко дъх.

След минута мистър Сатъртуейт разбра напълно професията на сър Чарлз.

Чарлз Картрайт бе влязъл в ролята на иконома Елис. Той седеше и пишеше на бюрото. Изглеждаше потаен, от време на време вдигаше очи и се озърташе плахо. Изведнъж като че ли чу нещо – мистър Сатъртуейт дори се сещаше какво е то – стъпки в коридора. Човекът имаше гузна съвест. Той придаваше някакво значение на тези стъпки. Скочи, държейки в едната си ръка листа, на който пишеше, а в другата – писалката. Стрелна се през стаята към камината с полуизвърната глава, все така напрегнат... заслушан... уплашен. Помъчи се да пхне листата под газовата печка..., за да си послужи с двете ръце, захвърли нетърпеливо писалката. Моливът на сър Чарлз, „писалката“ в тази драма, падна точно върху мастиленото петно...

– Браво – похвали го мистър Сатъртуейт, ръкопляскайки от все сърце.

Сцената беше толкова добре изиграна, че създаде впечатление, че така и само така може да се е държал Елис.

– Виждаш ли? – каза сър Чарлз със скромно въодушевление, възвръщайки отново собствената си самоличност. – Ако този човек е чул полицаите или му се е сторило, че полицаите идват, и е трябвало да крие писаното – е, къде би могъл да го скрие? Нито в чекмедже, нито под дюшека – ако полицията обискаря стаята, веднага ще го намери. Няма!

време да вдига подова дъска. Не, единственото удобно място е било зад газовата печка.

– Сега – каза мистър Сатъртуейт – трябва да проверим дали има нещо скрито зад газовата печка.

– Точно така. Разбира се, не е изключено тревогата да е била напразна и по-късно може пак да е извадил нещата. Но да се надяваме, че очакванията ни ще се оправдаят.

Като свали самото и запретна ръкавите на ризата си, сър Чарлз легна на пода и прилепи око до пролуката под газовата печка.

– Там има нещо – доложи той. – Нещо бяло. Как да го измъкнем? Трябва ни нещо подобно на игла за дамска шапка.

– Жените не носят вече игли на шапките си – каза мистър Сатъртуейт тъжно. – Може с джобно ножче.

Но не успяха с джобно ножче.

На края мистър Сатъртуейт излезе и поиска от Биътрис кука за плетене. Макар че изгаряше от любопитство да узнае защо му е нужна, чувството на благоприятие не й позволи да запита.

Куката за плетене свърши работа. Сър Чарлз извади пет-шест листа хартия за писма, смачкани набързо и пхнати отдолу.

С растящо вълнение той и мистър Сатъртуейт ги пригладиха. Те явно бяха различни черновки на писмо, написани със ситен, чист, ясен почерк.

„Пишещият тия редове заявява – започваше първото, – че не желае да причинява неприятности никому и може да се е излъгал в това, което му се стори, че видя тази вечер, но...“

Тук пишещият явно е бил недоволен и прекъснал, за да почне наново:

„Джон Елис, иконом, засвидетелства уважението си и моли за кратък разговор във връзка със снощната трагедия, преди да е отишъл в полицията да съобщи някои сведения, с които разполага...“

Пак недоволен, човекът е опитал за трети път:

„Джон Елис, иконом, разполага с известни данни, свързани със смъртта на лекаря. Той още не е съобщил тия данни на полицията...“

В следващия текст вече не се говореше в трето лице:

„Имам голяма нужда от пари. Хиляда лири стерлинги ще спасят положението. Има някои неща, които бих могъл да кажа на полицията, но не искам да напакостявам никому...“

Последното беше още по-откровено:

„Зная как умря докторът. Не съм казал нищо на полицията... все

още. Ако се срещнете с мен...“

Това писмо прекъсваше по друг начин: след „мен“ перото се бе провлачило в някаква драсканица и последните пет думи бяха неясни и зацапани. Навярно, когато е стигнал дотук, Елис е чул нещо, което го е уплашило. Той смачкал листата и се втурнал да ги скрие.

Мистър Сатъртуейт пое дълбоко дъх.

– Поздравявам те, Картрайт – каза той. – Догадката ти за мастиле-ното петно се оказа правилна. Добра работа. А сега да видим точно до-къде сме стигнали.

Той помълча една минута.

– Елис, както предполагахте, е мошеник. Той не е убиецът, но е знаел кой е убиецът и се готвел да го изнуди – него или нея...

– Него или нея – прекъсна го сър Чарлз. – Лошото е, че не знаем кое от двете. Ако нашият човек започваше някое от словоизлиянията си със „сър“ или „мадам“, щяхме да сме наясно. Елис, изглежда, е имал артистична жилка. Много се е мъчил над изнудваческото си писмо. Да беше ни дал поне една нишка – една проста, малка нишка – до кого е адресирано писмото...

– Това не е толкова важно – каза мистър Сатъртуейт. – Важното е, че напредваме. Ако си спомняш, ти каза, че трябва да намерим в тази стая доказателство за невинността на Елис. Е, намерихме го. Тези писма показват, че той е невинен – поне що се отнася до убийството. Иначе си е изпечен мошеник. Но не е убил сър Бартольмю Стрейндж. Някой друг е свършил тая работа. Някой, който е убил и Бебингтън. Мисля, че сега дори полицията ще трябва да се съгласи с нас.

– Ще им кажеш ли за това?

Гласът на сър Чарлз изразяваше недоволство.

– Не виждам друг изход. Защо?

– Ами... – Сър Чарлз седна на леглото. Челото му се сбърчи замислено. – Как да се изразя най-добре? В момента ние знаем нещо, което никой друг не знае. Полицията търси Елис. Смята, че той е убиецът. Всички са уверени, че полицията го смята за убиеца. Така че истинският престъпник трябва да се чувствава отлично. Той (или тя) ще продължава да бъде нащрек, но ще се чувствава... ъ-ъ... спокоен. Защо да нарушаваме това положение? Не се ли крие тук нашият шанс? Имам пред вид нашия шанс да намерим някаква връзка между Бебингтън и един от тия хора. Те не знаят, че някой свързва тази смърт със смъртта на Бебингтън. Няма да подозират нищо. Такъв шанс не бива да се изпуска.

– Разбирам те – каза мистър Сатъртуейт. – И съм съгласен с теб.

Действително това е шанс. Но все пак мисля, че не бива да поемаме такъв риск. Длъжни сме като граждани да съобщим веднага на полицията за това наше откритие. Ние нямаме право да го крием от нея.

Сър Чарлз го погледна насмешливо.

– Ти си образец на добросъвестен гражданин, Сатъртуейт. Не се съмнявам, че трябва да се направи, каквото се полага..., но не съм толкова добросъвестен гражданин като теб. Аз бих премълчал това откритие за ден-два – само за ден-два – без да ме гризе съвестта. Съгласен ли си с мен? Не? Е, добре, предавам се. Нека бъдем опора на закона и реда.

– Разбери ме – обясни мистър Сатъртуейт, – Джонсън ми е приятел и се отнесе много коректно – посвети ни във всичко, което върши полицията, даде ни изчерпателни сведения и какво ли не още.

– Ех, прав си – въздъхна сър Чарлз. – Напълно прав. Само че никой освен мен не се сети да надзърне под тая газова печка. Никому от ония тъпи полицаи не му хрумна такова нещо... Но нека бъде по волята ти. Слушай, Сатъртуейт, къде е сега Елис според теб?

– Предполагам – отговори мистър Сатъртуейт, – че е постигнал целта си. Платили са му, за да изчезне, и той е изчезнал... така, че никой не може да му хване дирите.

– Да – каза сър Чарлз. – Изглежда, че само това е обяснението на тая работа. Той леко потръпна.

– Не ми харесва тази стая, Сатъртуейт. Да се махаме оттук.

Глава седма ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Сър Чарлз и мистър Сатъртуейт се върнаха в Лондон на другата вечер.

Наложи се разговорът с полковник Джонсън да бъде воден много тактично. Груповият началник Кросфийлд не беше твърде доволен, че обикновени „джентълмени“ са открили нещо, което той и помощниците му са пропуснали. И всячески се мъчеше да спаси репутацията си.

– Наистина много похвално, сър. Признавам, че не ми е идвало на ум да надзърна под газовата печка. Впрочем не мога да разбера какво ви е накарало да търсите там.

Двамата не се впуснаха в подробно описание как, изхождайки от едно мастилено петно, са стигнали до откритието. „Просто по нюх“ – така го обясни сър Чарлз.

– Все пак сте си направили труда да надзърнете – продължи груповият началник – и трудът ви е бил възнаграден. Но откритието ви не ме изненадва особено. Видите ли, логично е, ако Елис не е убиецът, да е изчезнал по една или друга причина, и все си мислех, че специалността му трябва да е била шантажът.

Откритието им имаше един-единствен резултат: полковник Джонсън реши да се свърже с лумътската полиция. Смъртта на Стивън Бемингтън безспорно трябваше да се разследва.

– И ако установят, че е умрял от отравяне с никотин, дори Кросфийлд ще трябва да признае, че двата случая са свързани – каза сър Чарлз, когато се носеха с голяма скорост към Лондон.

Той беше все още малко недоволен, че се е наложило да съобщи за откритието си на полицията.

Мистър Сатъртуейт го успокои, като изтъкна, че това сведение няма да се разгласи и да се даде на печата.

– Виновникът не ще има от какво да се опасява – Търсенето на Елис ще продължи.

Сър Чарлз призна, че това е вярно.

Когато пристигнат в Лондон, обясни той на мистър Сатъртуейт, възнамерява да влезе във връзка с Ег Литън Гор. Писмото ѝ беше изпратено от някакъв адрес на Белгрейв скуеър. Надяваше се, че тя ще е още там.

Мистър Сатъртуейт тържествено одобри този ход. Самият той искаше да се види с Ег. Уговориха се сър Чарлз да ѝ се обади по телефона веднага щом пристигнат в Лондон.

Оказа се, че Ег е още в града. Тя и майка ѝ гостуваха у роднини и по-рано от една седмица нямаше да се приберат в Лумът. Двамата мъже успяха лесно да убедят Ег да излезе на вечеря с тях.

– Предполагам, че ще ѝ бъде неудобно да дойде тук – каза сър Чарлз, оглеждайки луксозния си апартамент. – Това може да не се понрави на майка ѝ, нали? Разбира се, бихме могли да повикаме и мис Милрей..., но предпочитам да я няма. Право да ти кажа, мис Милрей малко ме стеснява. Тя е толкова енергична, че изпитвам комплекс за малocenност.

Мистър Сатъртуейт предложи къщата си. На края се разбраха да вечерят в „Бъркли“. След това, ако Ег пожелаеше, можеха да се преместят другаде.

Мистър Сатъртуейт забеляза веднага, че девойката изглеждаше отслабнала. Очите ѝ бяха като че ли по-големи и по-трескави, брадичката –

по-решителна. Тя беше бледа и имаше сенки под очите. Но чарът ѝ бе останал същият, детската ѝ пламенност не бе отслабнала.

Тя каза на сър Чарлз:

– Знаех, че ще дойдете...

От тона ѝ се подразбираше: „Сега, когато сте тук, всичко ще се оправи...“

Мистър Сатъртуйт си помисли: „Но не е била сигурна, че той ще дойде... никак не е била сигурна. Чувствувала се е като на тръни. Страшно се е измъчвала. – А след това: – Нима той не съзнава това? Актьорите обикновено са много суетни... Не разбира ли, че момичето е лапнало по него?“

„Странно положение“ – мислеше си той. Че сър Чарлз е влюбен до уши в това момиче, ни най-малко не се съмняваше. Тя също е влюбена в него. А брънката помежду им – брънката, за която всеки от тях се е вкопчил отчаяно – е едно престъпление – отвратително двойно престъпление.

През време на вечерята не се каза почти нищо. Сър Чарлз разправяше за преживяванията си в чужбина. Ег говореше за Лумът. Мистър Сатъртуйт подтикваше и двамата всеки път, когато разговорът не вървеше. Когато вечерята свърши, отидоха у мистър Сатъртуйт.

Домът на мистър Сатъртуйт се намирал на Челсийския кей. Това беше голяма къща с безброй хубави творби на изкуството. Имаше картини, скулптури, китайски порцелан, предисторически грънчарски изделия, предмети от слонова кост, миниатюри и голямо количество оригинални чипъндейлски и хепълхуайтски мебели. Чувствуваше се атмосфера на топлота и задущевност.

Ег Литън Гор не виждаше нищо, не забелязваше нищо. Тя захвърли вечерната си наметка на един стол и рече:

– Най-последно! А сега ми разкажете всичко.

Тя слушаше с жив интерес, докато сър Чарлз разправяше приключенията им в Йоркшир, и дишаше развълнувано, когато описваше откриването на изнудваческите писма.

– Какво е станало след това, можем само да гадаем – завърши сър Чарлз. – Вероятно на Елис е било платено да си държи езика и бягството му е било улеснено.

Но Ег поклати глава.

– О, не – каза тя. – Не разбирате ли? *Елис е мъртъв*.

Двамата мъже се стреснаха, но Ег повтори твърдението си:

– Няма съмнение, че е мъртъв. Затова е изчезнал така, че никой не

може да намери следа от него. Знаел е твърде много, затова е бил убит. Елис е третото убийство.

Макар че никой от двамата мъже не бе се замислял досега върху тази възможност, бяха принудени да признаят, че тя не изглежда чак толкова недопустима.

– Но виж какво, момичето ми – възрази сър Чарлз, – лесно е да се каже, че Елис е мъртъв. Къде е трупът му? Този солиден осемдесеткилограмов иконом трябва да се намира някъде.

– Не зная къде е трупът – отговори Ег. – Има много места, удобни за тази цел.

– Едва ли – промърмори мистър Сатъртуейт. – Едва ли...

– Много – настояваше Ег. – Чакайте да помисля... – Тя помълча малко. – Тавани, има сума тавани, до които никой не припарва. Той се намира вероятно в голям куфар на някой таван.

– Малко вероятно – каза сър Чарлз. – Но възможно, разбира се. По този начин може да остане неоткрит... за... ъ-ъ... известно време.

Не беше в характера на Ег да избягва спорове. Тя незабавно парира възражението на сър Чарлз:

– Миризмата се движи нагоре, не надолу. Разлагашо се тяло се намира много по-бързо в изба, отколкото на таван. Пък и дълго време хората ще мислят, че е умрял плъх.

– Ако теорията ти е правилна, тогава тя доказва недвусмислено, че убиецът е мъж. Жена не би могла да мъкне труп из къщата. Дори за мъж това би било цял подвиг.

– Е, има и други възможности. Както знаете, там съществува таен ход. Мис Съткиф ми спомена за това, а сър Бартолъмно обеща да ми го покаже. Убиецът може да е дал на Елис парите и да му е посочил как да се измъкне от къщата... спуснал се е с него през хода и го е убил там. Това би могло да бъде извършено от жена. Тя ще го промуши или ще го убие по някакъв друг начин, изотзад. После просто ще остави трупа на място и ще се върне обратно, и никой нищо няма да узнае.

Сър Чарлз поклати недоверчиво глава, но не оспори повече теорията на Ег.

Мистър Сатъртуейт беше уверен, че същото подозрение му е хрумнало за миг в стаята на Елис, когато намериха писмата. Той си спомни как сър Чарлз леко потрепера. Сигурно тогава се е сетил, че Елис може да е мъртъв...

Мистър Сатъртуейт си помисли: „Ако Елис е мъртъв, значи, имаме работа с много опасен човек... Да, много опасен човек...“ И изведнъж

усети по гърба си студена тръпка на страх...

Човек, който е убивал три пъти, не би се поколебал да убие пак...

Те бяха в опасност и тримата – сър Чарлз, Ег и той...

Ако разкриеха твърде много...

Гласът на сър Чарлз го накара да се опомни.

– Има едно нещо, което не разбирам в писмото ти, Ег. Ти спомена-ваш, че Оливър Мендърз бил в опасност..., че полицията го подозирала. Мисля, че тя ни най-малко не го подозира.

На мистър Сатъртуейт се стори, че Ег леко се смути. Дори като че ли се изчерви.

„Аха – рече си мистър Сатъртуейт. – Да видим сега как ще се измъкнеш, девойче.“

– Това беше глупаво от моя страна – каза Ег. – Обърках се. Смятах, че пристигането на Оливър под вероятно нагласен предлог... е, мислех, че полицията го подозира.

Сър Чарлз прие това обяснение, без да спори.

– Да – каза той. – Разбирам.

– Нагласен ли е бил предлогът? – обади се мистър Сатъртуейт.

Ег се извърна към него.

– Какво искате да кажете?

– Злополуката е била много странна – рече мистър Сатъртуейт. – Помислих си, че ако предлогът е бил нагласен, вие може да знаете.

Ег поклати глава.

– Не зная. Никога не съм мислила по този въпрос. Но защо Оливър ще твърди, че е претърпял злополука, ако не е било вярно?

– Възможно е да е имал причини – подхвърли сър Чарлз. – Съвсем естествени.

Той й се усмихваше. Ег стана румено червена.

– О не, – каза тя. – *Не може да бъде.*

Сър Чарлз въздъхна. Мистър Сатъртуейт предположи, че приятелят му е изтълкувал съвсем погрешно това изчервяване. Сър Чарлз изглеждаше по-тъжен и по-стар, когато заговори отново.

– Е, добре – каза той, – щом вашият млад приятел не е в опасност, каква е тогава ролята ми тук?

Ег се приближи бързо и го улови за ръкава на самото.

– Вие няма да си отидете повторно. Няма да се откажете, нали? Ще откриете истината – *истината*. Аз не вярвам някой друг да е способен да открие истината освен вас. Вие можете. И ще я откриете.

Тя беше много настойчива. Вълните на нейната жизненост като че

ли се надигаха и бушуваха в старовремешната атмосфера на стаята.

- Вярвате ли ми? – запита сър Чарлз. Той беше развълнуван.
- Да, да, да. Ние ще се доберем до истината. Вие и аз заедно.
- И Сатъртуейт.
- Разбира се, и мистър Сатъртуейт – добави Ег равнодушно.

Мистър Сатъртуейт скришом се усмихна. Независимо дали Ег желаше да го включи или не, той не възнамеряваше да стои настрана. Изпитваше влечение към тайните и обичаше да наблюдава човешката душа, пък и имаше слабост към влюбените. И трите му склонности навярно щяха да бъдат удовлетворени в тая работа.

Сър Чарлз седна. Гласът му се промени. Той командваше, режисираше постановка.

– Първо трябва да изясним положението. Смятаме ли, или не смятаме, че едно и също лице е убило Бебингтън и Бартолъмо Стрейндж?

– Да – каза Ег.

– Да – рече мистър Сатъртуейт.

– Смятаме ли, че второто убийство е пряка последица от първото? С други думи, смятаме ли, че Бартолъмо Стрейндж е убит, за да не разкрие фактите или подозренията си около първото убийство?

– Да – произнесе Ег и мистър Сатъртуейт с нея, но този път в един глас.

– Тогава трябва да разследваме първото убийство, а не второто...

Ег кимна.

– Според мен, докато не разкрием подбудата за първото убийство, едва ли има надежда да открием убиеца. Подбудата представлява необикновена трудност. Бебингтън беше безобиден, приятен, добродушен старец, може да се каже – без враг на тоя свят. И все пак е бил убит – а трябва да има някаква причина за това убийство. Длъжни сме да открием тази причина.

Той помълча, а после заговори с обичайния си, всекидневен тон:

– Да се спрем на това. По какви причини се убиват хора? Първо, предполагам, за материална изгода.

– За отмъщение – вметна Ег.

– От склонност към убиване – добави мистър Сатъртуейт. – В случая едва ли се касае за *crime passionel*²⁰ – Но може да е от страх.

Чарлз Картрайт кимна. Той драскаше на един лист.

– Така почти изчерпваме всичко – каза той. – Първо, *материална*

20. Убийство от ревност (фр.). Б.пр.

изгода. Има ли някой материална изгода от смъртта на Бебингтън? Дали е разполагал с пари... или е очаквал пари?

– Според мен твърде невероятно – каза Ег.

– И аз мисля така, но по-добре да се отнесем до мисиз Бебингтън по този въпрос.

– Второ, отмъщение. Навреждал ли е Бебингтън някому... може би на млади години? Дали не се е оженил за момичето, към което е имал аспирации някой друг мъж? И това трябва да проверим.

– Следва склонността към убиване. Дали и Бебингтън, и Толи не са убити от луд? Тази хипотеза ми се струва неиздържана. Дори луд влага известен разум в престъпленията си. Например някой луд може да си помисли, че е предопределен свише да убива лекари, или свещеници, но не и едните, и другите. Смятам, че можем да изключим хипотезата за склонност към убиване. Остава страх.

– Откровено казано, това ми се струва най-вероятното разрешение. Бебингтън е знаел нещо за някого... или е познал някого. Убит е, за да не издаде това „нещо“.

– Не проумявам какво компрометиращо би могъл да знае човек като мистър Бебингтън за някого от присъстващите нея вечер.

– Може би – подхвърли сър Чарлз – нещо, което не е подозирал, че знае.

Той продължи, като се стараше да бъде ясен:

– Трудно ми е да обясня какво точно имам пред вид. Да предположим например (това е само пример), че Бебингтън е видял някакво лице на някое място по някое време. Доколкото му е било известно, нямало е причина това лице да не бъде там. Но да предположим също, че това лице по някаква причина си е нагласило добре скроено алиби, доказващо, че точно по това време е било някъде другаде на сто мили далеч. И старият Бебингтън можел всеки момент по най-невинен начин да издаде цялата работа.

– Разбирам – каза Ег. – Например в Лондон е извършено убийство и Бебингтън вижда човека, който го е извършил, на Педингтънската гара, но човекът доказва, че то не е негово дело, защото има алиби, което показва, че по същото време той е бил в Лийдз. Така Бебингтън може да издаде цялата работа.

– Точно това имам пред вид. Разбира се, то е само пример. Може да има и нещо друго. Човек, когото е видял нея вечер, но е познавал под друго име...

– Може да е нещо свързано с женитба – каза Ег. – Свещениците

правят много венчавки. Някой, уличен в двуженство.

– Или нещо свързано с раждане или смърт – подхвърли мистър Сатъртуейт.

– Имаме много широко поле за изследване – заключи Ег намръщено. – Ще трябва да започнем в обратен ред. Да проучим най-напред хората, които са били там. Хайде да направим списък. Кой е бил у вас и кой у сър Бартольмяу.

Тя взе от сър Чарлз листа и молива.

– Семейство Дейкърз, те са присъствали и на двете места. Оная жена, дето прилича на спаружена зелка, как ѝ беше името... Уилз. Мис Сътклиф.

– Може да изключите Анджела – каза сър Чарлз. – Аз я познавам от години.

Ег се намръщи разбунтуваш.

– Не бива така – тросна се тя. – Да пропускаме хора, понеже ги познаваме. Трябва да бъдем точни. Пък и аз не зная нищо за Анджела Сътклиф. Доколкото разбирам, тя би могла да свърши тая работа като всеки друг – дори вероятността е по-голяма. Всички актриси имат минало. Изобщо мисля, че тя е най-вероятният човек.

Ег гледеше предизвикателно сър Чарлз. В отговор очите му заблестяха.

– В такъв случай не бива да изключваме Оливър, Мендърз.

– Как може да бъде Оливър? Той се е срещал толкова често с мистър Бебингтън.

– Бил е и на двете места, а освен това пристигането му е малко... подозрително.

– Добре – каза Ег. Тя помълча, а после добави: – В такъв случай по-добре да впиша мама и себе си... Така заподозрените стават шестима.

– Мисля, че не...

– Или ще направим списъка, както трябва, или изобщо няма да го правим. – Очите ѝ святкаха.

Мистър Сатъртуейт въдвори мир, като предложи да се освежат с нещо. Той позвъни за напитки.

Сър Чарлз отиде в другия ъгъл да се любува на една скулптура, представляваща глава на негър. Ег се приближи до мистър Сатъртуейт и пхна ръка под мишницата му.

– Глупаво постъпих, като избухнах – прошепна тя. – Глупава съм си... но защо да се изключва тази жена? Защо той настоява толкова на това? Ох, дявол да го вземе, защо съм така противно ревнива?

Мистър Сатъртуейт се усмихна и я погали по ръката.

– От ревност няма полза, мила моя – рече той. – И да ревнуваш, не се издавай. Впрочем наистина ли мислиш, че Мендърз може да бъде заподозрян?

Ег се усмихна – приветлива, детска усмивка.

– Не, разбира се. Подхвърлих това, за да не тревожа човека. – Тя извърна глава. Сър Чарлз продължаваше да изучава замислено негърската скулптура. – Знаете ли... не искам да си въобразява, че го преследвам. Искам да мисли, че наистина съм увлечена по Оливър... защото не съм. Ох, колко трудно е всичко! Той пак си пее старата песен: „Бъдете благоумни, чеда мои.“ А аз не искам да е така.

– Имай търпение – посъветва я мистър Сатъртуейт. – Всичко ще се оправи на края, разбираш ли.

– Нямам търпение – отвърна Ег. – Искам всичко да стане веднага и дори още по-бързо.

Мистър Сатъртуейт се засмя, а сър Чарлз се обърна и тръгна към тях.

Докато пиеха, разработиха план за действие. Сър Чарлз трябваше да се върне в Гарваново гнездо, на което все още не бе намерил купувач. Ег и майка ѝ щяха да се върнат в Роуз котидж по-скоро, отколкото са възнамерявали. Мисис Бебингтън все още живееше в Лумът. Щяха да измъкнат от нея каквото могат, а после да действат въз основа на тези сведения.

– Ще успеем – каза Ег. – Зная, че ще успеем. Тя се наклони към сър Чарлз със светнали очи. Протегна чашата си и докосна неговата.

– Да пием за нашия успех – изкомандува тя. Бавно, много бавно, впил очи в нейните, той вдигна чашата до устните си.

– За успеха – произнесе той – и за бъдещето...

Трето действие – РАЗКРИТИЕ

Глава първа МИСИЗ БЕБИНГТЪН

Мисиз Бебингтън се бе преместила в малка рибарска къщурка, недалеч от пристанището. Тя очакваше сестра ѝ да се върне от Япония след около шест месеца. До пристигането на сестра си нямаше никакви планове за бъдещето. Къщурката се оказа свободна и тя я нае за шест месеца. Чувствуваше се толкова зашеметена от внезапната загуба, че не ѝ се напушаше Лумът. Стивън Бебингтън бе живял седемнайсет години в енорийския дом при лумътската църква „Свети Петрох“. Общо взето, това бяха седемнайсет щастливи и спокойни години въпреки скръбта, причинена от смъртта на сина им Робин. От останалите им деца Едуард беше в Цейлон, Лойд – в Южна Африка, а Стивън – лейтенант на кораба „Анголия“. Те пишеха често и сърдечно, но не можеха да осигурят нито дом, нито компания на своята майка.

Маргарет Бебингтън беше много самотна...

Но не си позволяваше да отделя дълго време за мислене. Тя беше още дейна в енорията – новият свещеник беше неженен, мисиз Бебингтън работеше с часове и в малката градинка пред къщурката. За тази жена цветята бяха част от живота ѝ.

Един следобед, докато се занимаваше в градинката, тя чу, че изтрака резето на портичката, и като вдигна глава, съзря сър Чарлз Картрайт и Ег Литън Гор.

Маргарет не се изненадваше, че вижда Ег. Тя знаеше, че момичето и майка ѝ трябва скоро да се връщат. Но се изненада, като видя сър Чарлз. Носеха се упорити слухове, че той напуснал завинаги тия места. Местният печат цитираше съобщения на други вестници за пребиваването му в Южна Франция. В градината на Гарваново гнездо беше закачена табелка „ПРОДАВА СЕ“. Никои не очакваше сър Чарлз да се върне. И все пак той се бе върнал.

Мисиз Бебингтън отметна коса от запотеното си чело и погледна отчаяно изцапаните си с пръст ръце.

– Не мога да се ръкувам с вас – рече тя. – А зная, че в градината трябва да се работи с ръкавици. Понякога си слагам, но рано или късно

все ги свалям. По-лесно се пипа с голи ръце.

Тя ги поведе към къщата. Кретонените пердета придаваха уютност на малката всекидневна. Там имаше фотографии и вази с хризантеми.

– Много съм изненадана, че ви виждам, сър Чарлз. Мислех, че сте се отказали завинаги от Гарваново гнездо.

– И аз мислех така – призна актьорът. – Но понякога, мисиз Бебингтън, хората са безсилни пред съдбата.

Мисиз Бебингтън не отговори. Тя се обърна към Ег, но момичето изпревари думите, които бяха на устата ѝ.

– Вижте какво, мисиз Бебингтън. Това не е обикновено посещение. Сър Чарлз и аз имаме да ви говорим по един много сериозен въпрос. Само че... аз... не желая да ви разстройвам.

Погледът на мисиз Бебингтън се измести от момичето към сър Чарлз. Лицето ѝ беше преbledняло и отслабнало.

– Най-напред – подзе сър Чарлз – искам да ви запитам получавали ли сте някакво съобщение от Министерството на вътрешните работи?

Мисиз Бебингтън кимна утвърдително.

– Разбирам... е, може би така разговорът ни се улеснява.

– Затова ли сте дошли, заради заповедта за изравяне на трупа?

– Да. Боя се, че тя... много ви е покрусила.

Мисиз Бебингтън омекна от съчувствието в гласа му.

– Може би не обръщам на това чак толкова внимание, колкото предполагате. Някои хора се ужасяват от мисълта, че ще бъде изровено тяло на мъртвец... аз не съм такава. Мъртвата плът не е най-важното. Скъпият ми съпруг се намира на друго място – в мир, където никой не може да смути покоя му. Не, не става дума за това. Покрусява ме мисълта... страшната мисъл, че Стивън не е умрял от естествена смърт. Това е толкова невероятно... абсолютно невъзможно.

– Предполагах, че ще мислите така. И на мен... и на нас ни се струваше същото... отначало.

– Отначало ли? Какво искате да кажете, сър Чарлз?

– Защото вечерта, когато умря съпругът ви, мисиз Бебингтън, в душата ми се зароди подозрение. Но подобно на вас то ми се стори невероятно, затова го отхвърлих.

– И на мен – вметна Ег.

– Значи и вие – изгледа я учудено мисиз Бебингтън помислихте, че е възможно някой да е убил... Стивън?

Неверието в гласа ѝ беше толкова голямо, че и двамата посетители не знаеха как да постъпят по-нататък. Най-после сър Чарлз подхвана:

– Както ви е известно, мисиз Бебингтън, аз заминах за чужбина. Когато бях в Южна Франция, прочетох във вестника за смъртта на приятеля ми Бартольмю Стрейндж при почти същите обстоятелства. Освен това получих писмо от мис Литън Гор.

Ег кимна.

– Аз бях там, знаете, гостувах у него по това време. Стана буквално по същия начин – буквално. Той сръбна малко порто, лицето му се промени и... и... с една дума, беше точно същото. Умря след две-три минути.

Мисиз Бебингтън поклати бавно глава.

– Не мога да го проумея. Стивън! И сър Бартольмю – добър и способен лекар. Кой би желал да им причини зло? Навярно е някаква грешка.

– Имайте пред вид, че според резултатите от следствието сър Бартольмю е бил отровен – каза сър Чарлз.

– Тогава това трябва да е било дело на луд.

– Мисиз Бебингтън – продължи сър Чарлз, – аз искам да разнищя издъно тая работа. Искам да открия истината. И мисля, че няма време за губене. Щом се разчуе, че трупът е изровен, престъпникът ще вземе предпазни мерки. Още отсега мога да кажа какъв ще бъде резултатът от аутопсията на тялото на вашия съпруг. Предполагам, че и той е умрял от отравяне с никотин. Преди всичко ме интересува дали вие или той знаехте нещо за употребата на чистия никотин?

– Винаги си служим с разтвор от никотин за пръскане на розите. Не знаех, че е отровен.

– Предполагам (снощи четох нещо на тая тема), че и в двата случая този алкалоид трябва да е бил използван в чисто състояние. Случаите на отравяне с никотин са много редки.

Мисиз Бебингтън поклати глава.

– Право да ви кажа, не зная нищо за отравянето с никотин... предполагам само, че от това страдат закоравелите пушачи.

– Съпругът ви пушеше ли?

– Да.

– Мисиз Бебингтън, вие се учудихте много, че някой би пожелал да премахне съпруга ви. Кажете ми, значи ли това, че доколкото ви е било известно, той не е имал врагове?

– Уверена съм, че Стивън нямаше никакви врагове. Всички го обичаха. Понякога го упрекваха, че бил назадничав – усмихна се тя малко тъжно. – Той си караше, както знае, боеше се от нововъведения, ала

всички го обичаха. Никой не бе в състояние да мрази Стивън, сър Чарлз.

– Мисиз Бебингтън, предполагам, че вашият съпруг не е оставил много пари?

– Не. Почти нищо. Стивън не беше добър спестовник. Много се раздаваше. Често му се карах за това.

– Навярно и не е очаквал от никого? Не е бил наследник на някакво имущество?

– О, не. Стивън нямаше много роднини. Има сестра, женена за свещеник в Нортъмбърланд, но те са много зле материално, а всичките му чичовци и лели са умрели.

– Значи, никой не би могъл да се облагодетелства от смъртта на мистър Бебингтън?

– Не, никой.

– Да се върнем за минута на въпроса за враговете. Казвате, че съпругът ви нямал врагове; но може да е имал на младини.

Мисиз Бебингтън придоби скептичен вид.

– Едва ли. Стивън не беше свадлив по характер. Винаги се погаждаше с хората.

– Не искам думите ми да звучат мелодраматично. – Сър Чарлз се прокашля малко нервво. – Но... ъ-ъ... когато например той се сгоди за вас, не подля ли вода на някой друг кандидат?

За миг в очите на мисиз Бебингтън проблесна искрица.

– Стивън работеше като помощник на баща ми, също енорийски свещеник. Той беше първият млад мъж, когото видях, когато завърших училище и се прибрах в къщи. Влюбих се в него, а той – в мен. Бяхме сгодени четири години, след това го назначиха в Кент и можахме да се оженим. Историята на нашата любов беше много проста, сър Чарлз... и много щастлива.

Сър Чарлз кимна. Простодушието достойнство на мисиз Бебингтън беше много очарователно.

Сега Ег започна да разпитва:

– Мисиз Бебингтън, мислите ли, че съпругът ви се е познавал с някого от гостите на сър Чарлз преди оная вечер?

Мисиз Бебингтън изглеждаше леко смутена.

– Хм, с вас и вашата майка, мила, и с младия Оливър Мендърз.

– Да, а с някой от другите?

– Бяхме гледали Анджеа Сътклиф в една пиеса в Лондон преди пет години. И Стивън, и аз много се вълнувахме, че ще се запознаем лично с нея.

– Никога ли дотогава не бяхте се запознавали с нея?

– Не. Ние не познавахме актриси или актьори до момента, в който сър Чарлз дойде да живее тук. И в случая – добави мисиз Бебингтън – бяхме много развълнувани. Сър Чарлз не може да си представи какво чудно преживяване представляваше това за нас. Полъх на романтика в живота ни.

– Не се ли познавахте с капитан и мисиз Дейкърз?

– За дребния човечец и за жената с чудния тоалет ли става дума?

– Да.

– Не, не ги познавахме. Нито другата жена – оная, дето пише пиеси. Горката, сякаш чувствуваше, че не ѝ е тук мястото.

– Сигурни ли сте, че дотогава не бяхте виждали никого от тия хора?

– Напълно сигурна... и почти съм уверена, че Стивън също не ги е виждал. Знаете ли, ние всичко правехме заедно.

– И мистър Бебингтън не ви е казал нищо... абсолютно нищо – настояваше Ег – за хората, с които ще се срещнете, или когато ги е видял?

– Нищо предварително... само предвкусваше интересна вечер. А когато отидохме... е, нямаше много време... – Лицето ѝ изведнъж се стърчи.

Сър Чарлз побърза да се намеси:

– Прощавайте, че ви измъчваме така. Но, видите ли, чувстваме, че има *нещо*, само дано успеем да открием какво е то. Трябва да има някаква *причина* за такова явно жестоко и безсмислено убийство.

– Разбирам – каза мисиз Бебингтън. – Ако е било убийство, трябва да има някаква причина... Но не знам... нямам представа... каква може да е тая причина.

За минута-две настъпи мълчание, след което сър Чарлз каза:

– Бихте ли ми дали кратки данни за кариерата на вашия съпруг?

Мисиз Бебингтън помнеше добре дати. Записките на сър Чарлз в окончателен вид гласяха така:

„Стивън Бебингтън, роден в Айлингтън, Девън, през 1868 година. Следвал в училището «Свети Павел» и в Оксфорд. Избран за църковен настоятел и назначен в енорията Хокстън през 1891 година. Ръкоположен за свещеник през 1892 година. Бил помощник на негово преподобие Върнън Лоримър в Елингтън, Съри, от 1894 до 1899г. Оженил се за Маргарет Лоримър през 1899 година и бил назначен в Гилинг, Кент. Преместен в църквата «Свети Петрох» в Лумът през 1916г.“

– Така вече имаме нещо, на което можем да се опираме – каза сър

Чарлз. – Струва ми се, най-добра възможност ни предлага времето, когато мистър Бебингтън е бил свещеник в църквата „Света Мария“ в Гилинг. По-раншната му история ми се струва толкова далечна, че не би представлявала интерес за никого от хората, които бяха в къщата ми нея вечер.

Мисиз Бебингтън потрепера.

– Наистина ли мислите... че някой от тях...

– И аз не зная какво да мисля – отвърна сър Чарлз. – Бартольмю е забелязал нещо или е отгатнал нещо, а Бартольмю Стрейндж е умрял по същия начин и петима...

– Седмина – поправи го Ег.

– ...от тия хора също са били там. Един от тях трябва да е виновникът.

– Но защо? – извика мисиз Бебингтън. – Защо? Каква подбуда би могъл да има някой да убива Стивън?

– Това именно искаме да разберем – каза сър Чарлз.

Глава втора ЛЕЙДИ МЕРИ

Мистър Сатъртуейт бе дошъл в Орлово гнездо със сър Чарлз. Докато домакинът му и Ег Литън Гор се намираха у мисиз Бебингтън, мистър Сатъртуейт пиеше чай с лейди Мери.

Мистър Сатъртуейт се нравеше на лейди Мери. Макар и жена с широка душа, тя си имаше много строги принципи по въпроса, кой ѝ харесва и кой не.

Мистър Сатъртуейт посърбваше китайски чай от дрезденска чаша, похапваше от микроскопичен сандвич и бъбреше. При последното му посещение бяха установили, че имат много общи приятели и познати. Разговорът им днес започна на същата тема, но постепенно се насочи към по-интимни въпроси. Мистър Сатъртуейт беше деликатен човек: изслушваше неприятностите на другите и не досаждаше със своите. Дори при предишното му посещение лейди Мери бе сметнала за напълно естествено да сподели безпокойството, което ѝ причинява бъдещето на дъщеря ѝ. Сега тя говореше така, както би говорила на дългогодишен приятел.

– Ег е своенравна – каза тя. – Хвърля се във всяко нещо с цялата си душа. Знаете ли, мистър Сатъртуейт, никак не ми харесва това... дето се

меси в тая печална работа. Сигурна съм, че Ег ще ми се смее... но ми се струва, че това не подобава на жена.

Тя се изчерви, докато говореше. Кестенявите ѝ очи, кротки и добродушни, гледаха мистър Сатъртуейт с детинска молба.

– Разбирам ви – отвърна той. – Трябва да призная, че и на самия мен не ми харесва. Зная, че това е просто остарял предразсъдък, но така си е. Все пак – премига той – не можем да искаме от младите момичета да си седят в къщи, да шият и да потръпват от мисълта колко престъпления се извършват в тия просветени времена.

– Аз не обичам да мисля за убийства – заяви лейди Мери. – Никога, никога не съм предполагала, че ще бъда забъркана в нещо от тоя род. Ужасно. – Тя потръпна. Горкият сър Бартольмю.

– Изглежда, не го познавахте много добре? – реши се да подхвърли мистър Сатъртуейт.

– Струва ми се, че съм го виждала само два пъти. Веднъж – преди около година, когато гостува у сър Чарлз в края на една седмица, и повторно – през оная ужасна вечер, когато умря клетият мистър Бебингтън. Право да ви кажа, доста се изненадах, като получих поканата му. Приех, понеже смятах, че ще бъде приятно на Ег. Горкото дете няма много развлечения, пък и... как да ви кажа, изглеждаше малко омърлушена, като че нищо не я интересуваше. Та реших, че един голям прием ще я развесели.

Мистър Сатъртуейт кимна.

– Кажете ми нещо за Оливър Мендърз – помоли той. – Този младеж особено ме интересува.

– Мисля, че е способен човек – рече лейди Мери. – Разбира се, случиха му се неприятности...

Тя се изчерви, но после в отговор на явно въпросителния поглед на мистър Сатъртуейт продължи:

– Знаете ли, баща му и майка му не бяха женени...

– Така ли? Това не ми беше известно.

– Всички тук го знаят, иначе не бих ви казала нищо по тоя въпрос. Старата мисиз Мендърз, бабата на Оливър, живее в Дънбойн, в една голяма къща на пътя за Плимът. Нейният мъж беше адвокат тук. Синът ѝ постъпи в някаква лондонска фирма и преуспя. Сега е много богат. Дъщерята беше хубаво момиче, но един женен мъж ѝ завъртя главата. Лично аз го осъждам много. Както и да е, на края след голям скандал двамата заминаха заедно. Жена му не искаше да му даде развод. Момичето умря малко след раждането на Оливър. Чичо му в Лондон пое грижата

за него. Той и жена му няхаха деца. Момчето прекарваше ту у тях, ту у баба си. Винаги идваше тук за лятната ваканция.

Тя помълча и после продължи:

– Все ми беше жал за него. И още ми е жал. Мисля, че страшно арогантно му държане е твърде преувеличено.

– Не се учудвам – каза мистър Сатъртуейт. – То е доста разпространено явление. Срещна ли човек, който си придава важност и непрекъснато се хвали, знай, че някъде има скрито чувство за малоценност.

– Много странно.

– Комплексът за малоценност е много интересно нещо. Той стои в основата на сума престъпления. Стремеж към самоизтъкване.

– Струва ми се много необикновено – промърмори лейди Мери.

Тя като че леко се присви. Мистър Сатъртуейт я гледаше с почти сантиментални очи. Той харесваше грациозната ѝ фигура с полегати рамене, нежните ѝ кестеняви очи, пълната липса на грим.

„На младини трябва да е била хубавица...“ – помисли си той.

Не горда хубавица, не роза – не, а скромна, очарователна теменужка, криеща своята нежност...

Мислите го пренесоха в безгрижните младежки години...

Спомни си случки от своята младост.

След малко неусетно заразправя на лейди Мери собствената си любовна история – единствената любов, която бе имал. Твърде жалка любовна история според днешните критерии, но много скъпа на мистър Сатъртуейт.

Разказа ѝ за момичето, колко красиво било и как ходели заедно да гледат камбанките при Кю. Той възнамерявал да ѝ направи предложение тоя ден. Вярвал (както се изрази сам), че тя споделя чувствата му. И изведнъж, както стояли и гледали камбанките, му се изповядала... Разбрал, че тя обича друг. Подтиснал мислите, които напирали в главата му, и се нагърбил с ролята на Верния приятел.

Може би това не беше пълнокръвен роман, но звучеше добре в атмосферата на всекидневната на лейди Мери с избелял кретон и крехък порцелан.

После лейди Мери заговори за собствения си живот, за брака си, който не бил твърде щастлив.

– Бях толкова глупаво момиче – всички момичета са глупави, мистър Сатъртуейт. Толкова са самонадеяни, така убедени в своето благоразумие. Много се пише и говори за „женската интуиция“. Аз не вярвам, мистър Сатъртуейт, че има такова чувство. Струва ми се, че не

съществува нещо, което да предупреждава момичетата да се пазят от определен тип мъже. Нищо подобно. Родителите им ги предупреждават, но без полза – просто не им вярват. Може да ви звучи грубо, но за момичетата има нещо привлекателно в това, да им кажат, че еди-кой си мъж е лош. Веднага си втълпяват, че любовта им ще го оправи.

Мистър Сатъртуейт кимна вежливо.

– Човек знае толкова малко. А когато знае повече, е вече късно.

Лейди Мери въздъхна:

– Аз сама си бях виновна за всичко. Домашните ми не даваха да се омъжа за Роналд. Той беше от добро семейство, но се ползваше с лошо име. Баща ми каза направо, че бил неморален човек. Аз не му повярвах. Смятах, че заради мен ще се поправи...

Тя помълча минута-две, пренесена в миналото.

– Роналд беше много очарователен човек. Баща ми излезе напълно прав за него. Скоро се убедих в това. Може да ви звучи старомодно... но той разби сърцето ми. Да, разби сърцето ми. Много ме беше страх... от последиците.

Мистър Сатъртуейт, който винаги се интересуваше силно от живота на другите, издаде предпазливо звук на съчувствие.

– Може да ви се види жестоко, мистър Сатъртуейт, но ми олекна, когато го хвана пневмония и умря... Не че го мразех, аз го обичах докрай, но бях загубила вече всякакви илюзии за него. Пък и имах Ег...

Гласът ѝ омекна:

– Какво смешно дребосъче беше тя. Същинско дундаче, мъчи се да се изправи и все пада – досущ като яйце; така ѝ излезе тоя смешен прякор...

Тя пак помълча.

– Някои книги, които четох през последните години, ми донесоха голямо утешение. Книги по психология. Тя изглежда, доказва, че в много отношения хората не могат да надвият себе си. Собствената си чудатост. Тя се среща понякога и в най-възпитаните семейства. Като дете Роналд откраднал пари от училище – пари, от които нямал нужда. Сега разбирам, че не е могъл да надвие себе си... Родил се е с чудатост...

Много внимателно с малка кърпичка лейди Мери обърса очите си.

– Аз не съм възпитана по такъв начин – опита се да се оправдае тя. – Учили са ме, че всеки знае кое е добро и кое лошо. Но някак си... мисля, че не винаги е така.

– Човешката душа е голяма загадка – каза мистър Сатъртуейт вежливо. – Но се мъчим слепешком да я разберем. Случва се обаче на някои

да им липсва това, което без преувеличение бих нарекъл спирачка. Ако вие или аз например кажем: „Мразя еди-кого си... искам той да умре“, тази мисъл ще изхвъркне от главата ни още с произнасянето на думите. Спирачките ще заработят автоматично. Но у някои хора мисълта, фиксидеята пуца корени. Те не виждат нищо друго освен непосредственото осъществяване на възникналата мисъл.

– Боя се – рече лейди Мери, – че това не е за моята глава.

– Извинявайте. Говорех много книжовно.

– Искате да кажете, че младите днес са с твърде слаби задръжки?

Понякога това ме безпокои.

– Не, не, съвсем не исках да кажа това. По-слабите задръжки са според мен хубаво нещо... полезно. Предполагам, че имате пред вид мис... ъ-ъ... Ег.

– Мисля, че е по-добре да я наричате само Ег – усмихна се лейди Мери.

– Извинявайте. Мис Ег наистина звучи смешно.

– Ег е много импулсивна и втълпи ли си нещо, нищо не може да я спре. Както казах вече, не искам да се меси в тая работа, но тя не ме слуша.

Мистър Сатъртуейт се усмихна на страдалческата нотка в гласа на лейди Мери.

„Интересно – помисли си той, – дали съзнава поне за момент, че увлечението на Ег в разследването на престъпленията е чисто и просто нов вариант на оная стара, прастара игра – преследването на мъжа от жената? Не, такава мисъл би я ужасила.“

– Ег казва, че мистър Бебингтън също бил отровен. Как ви се струва, мистър Сатъртуейт, вярно ли е това? Или смятате, че е просто едно от прибръзаните твърдения на Ег?

– Ще узнаем с положителност след изравянето на трупа.

– Значи, ще изравят трупа? – Лейди Мери потръпна. – Колко ужасно за клетата мисиз Бебингтън! Не мога да си представя нещо по-страшно за жена.

– Предполагам, че познавахте Бебингтънови доста отблизо, лейди Мери?

– Да, вярно. Те са... бяха наши много добри приятели.

– Познавате ли някого, който би могъл да има зъб на свещеника?

– Не, не познавам.

– Той никога ли не е говорил за такъв човек?

– Не.

– И си живееха добре?

– Много си допадаха – доволни един от друг и от децата си. Материалното им положение беше лошо, разбира се, а и мистър Бебингтън страдаше от ревматичен артрит. Това бяха единствените им неприятности.

– Какви бяха отношенията на Оливър Мендърз със свещеника?

– Ами... – лейди Мери се поколеба – не се погаждаха твърде. Бебингтънови съжаляваха Оливър, а през ваканцията той ходеше често у тях да играе с момчетата им..., макар че, струва ми се, и с тях не се погаждаше. Децата не го обичаха твърде. Много се хвалеше с парите, с които разполагаше, със сладкишите, които носеше на училище, и с развлеченията, които имаше в Лондон. Момчетата не прощават такива неща.

– Да, но по-късно... когато порасна?

– Мисля, че той и семейството на свещеника не се виждаха често. Дори един ден тук, в къщата ми, Оливър се държа много грубо с мистър Бебингтън. Това беше преди около две години.

– Какво се случи?

– Оливър отправи твърде неприлични нападки срещу християнството. Мистър Бебингтън се отнасяше много търпеливо и вежливо с него. Това като че ли озлоби още повече Оливър. Той каза: „Вие, религиозните, ме гледате накриво, понеже баща ми и майка ми не са се оженили. Сигурно ще ме наречете копеле. Е, аз се възхищавам от хора, които имат смелостта да изказват убежденията си и не обръщат внимание какво разправят лицемерите и свещениците.“ Мистър Бебингтън не възрази, а Оливър продължи: „Не искате да ми отговорите. Клерикализмът и суеверието са виновни светът да е на такъв хал. Аз бих премахнал църквите в целия свят.“ Мистър Бебингтън се усмихна и рече: „И духовенството ли?“ Струва ми се, че усмивката му раздразни Оливър. Помисли, че не се отнасят сериозно към думите му. „Аз мразя всичко, поддържано от църквата – продължи той. – Самодоволството, спокойствието и лицемерието. Да се избавим от цялата тази притворно набожна пасмина, казвам аз!“ А мистър Бебингтън се усмихна – той имаше много мила усмивка – и рече: „Милото ми момче, дори да премахнете всички църкви, построени или проектирани досега, пак ще трябва да се съобразявате с бога.“

– Какво отговори Мендърз?

– Като че ли се обърка, но после се окопоти и взе пак да се държи подигравателно и нагло. Вика: „Възможно е думите ми да не са в «добър тон», отче, и да не се възприемат охотно от вашето поколение.“

- Значи, лейди Мери, тоя младеж Мендърз не ви харесва?
- Съжалявам го – отвърна лейди Мери някак отбранително.
- Но не бихте го искали за мъж на Ег.
- О, не.
- А защо конкретно?
- Защото..., защото не е *възпитан*... и защото...
- Какво?
- Защото някъде у него има нещо, което не разбирам. Нещо

студено...

Минута-две мистър Сатъртуейт я гледа замислено, после каза:

– А какво мислеше сър Бартольмю Стрейндж? Споменава ли е някога за него?

– Доколкото си спомням, казваше, че намира Мендърз за интересен субект. Напомнял му за един болен, когото лекувал в момента в частната си болница. Аз възразих, че Оливър ми се вижда необикновено силен и здрав, а той: „Да, със здравето е добре, но си търси белята.“

Тя помълча и после добави:

– Мисля, че сър Бартольмю беше изключително способен невролог.

– Предполагам, че колегите му много са го уважавали.

– На мен ми беше симпатичен – заяви лейди Мери.

– Казвал ли е нещо за смъртта на Бебингтън?

– Не.

– Никога ли не е споменава за нея?

– Мисля, че не.

– Смятате ли, трудно ще ви бъде да ми отговорите, щом не го познавате добре, но смятате ли, че е имал нещо наум?

– Той изглеждаше в отлично настроение... дори развеселен от нещо... от някаква своя тайна шега. Заяви ми нея вечер, че ми готвел изненада.

– Аха, така ли?

По обратния път към къщи мистър Сатъртуейт размишляваше върху тия думи.

Каква изненада е готвел сър Бартольмю на своите гости?

И дали тя е щяла да бъде толкова забавна, колкото е твърдял?

Или пък с това весело държане е прикривал някаква своя потайна, но неотклонна цел? Ще узнае ли някой някога истината?

Глава трета

ЕРКЮЛ ПОАРО ИЗЛИЗА ОТНОВО НА СЦЕНАТА

– Да си признаем откровенно – рече сър Чарлз, – напредваме ли изобщо?

Бяха се събрали на „военен съвет“ в каютата: сър Чарлз, мистър Сатъртуейт и Ег Литън Гор. В камината гореше огън, а навън виеше есенна буря.

Мистър Сатъртуейт и Ег отговориха едновременно на въпроса.

– Не – каза мистър Сатъртуейт.

– Да – рече Ег.

Сър Чарлз ги изгледа последователно. Мистър Сатъртуейт вежливо даде да се разбере, че дамата трябва първа да вземе думата.

Ег мълча минута-две, за да подреди мислите си.

– Напреднали сме – каза тя най-после. – Напреднали сме, понеже не сме открили нищо. Това може да ви се види глупаво, но никак не е. Мисълта ми е, че имаме някои смътни, повърхностни хипотези; сега вече знаем, че някои от тези хипотези са безспорно неиздържани.

– Напредък чрез елиминиране – подхвърли сър Чарлз.

– Точно така.

Мистър Сатъртуейт се прокашля. Той обичаше да анализира фактите.

– Сега можем да изключим окончателно предположението за материална изгода – каза той. – Изглежда, няма човек, който (казано на езика на детективските романи) да извлече изгода от смъртта на Стивън Бебингтън. За отмъщение също явно не може да става въпрос. Независимо от естествено добродушния му и миролюбив нрав, съмнявам се дали той е бил толкова важен, че да си спечели врагове. Така се връщаме на последната си, твърде повърхностна хипотеза – за страха. Чрез смъртта на Стивън Бебингтън някой си осигурява спокойствие.

– Доста сполучливо обобщено – рече Ег. Мистър Сатъртуейт изглеждаше скромно доволен от себе си. Сър Чарлз като че ли беше малко раздразнен. Защото нему се падаше главната роля, а не на Сатъртуейт.

– Въпросът е – каза Ег – какво *ще правим* по-нататък, какво действително ще правим. На детективи ли ще играем, или шо? Ще се дегизираме и ще следим хората ли?

– Мило мое дете – проговори сър Чарлз, – аз винаги съм възразявал, когато ми дават роли на старци с бради, и сега не възнамерявам да се

залавям с такава работа.

– Тогава какво? – подзе Ег.

Но бе прекъснатата. Вратата се отвори и Темпъл съобщи:

– Мистър Еркюл Поаро.

Мосьо Поаро влезе със сияещо лице и поздрави тримата, които останаха крайно изненадани.

– Ще ми разрешите ли – каза той, премигвайки – да присъствам на съвещанието? Ако не греша, това е съвещание, нали?

– Скъпи приятелю, много се радваме, че ви виждаме – Сър Чарлз, окопитил се от изненадата, стисна сърдечно ръката на госта си и го настани в едно голямо кресло. – Откъде изскочихте така внезапно?

– Реших да се отбия у добрия си приятел мистър Сатъртуейт в Лондон. Казват ми, че отсъствал... бил в Корнуол. Eh bien, ясно като бял ден къде е отишъл. Хващам първия влак за Лумът и ето ме тук.

– Да – каза Ег. – Но защо идвате? Искам да кажа – продължи тя, изчервявайки се леко, като почувствува, че думите ѝ може да са прозвучали неучтиво, – по някаква специална причина ли сте дошли?

– Дойдох – отговори Еркюл Поаро – да призная една грешка.

С пленителна усмивка той се обърна към Чарлз и разпери ръце в чуждестранен жест:

– Мосьо, точно в тази стая вие заявихте, че не сте убеден. А аз... аз си помислих, че това се дължи на драматичния ви усет... рекох си: този човек е голям актьор, държи на всяка цена да има някаква драма. Трябва да призная, струваше ми се невероятно един безобиден старец да е умрял от нещо друго освен от естествена смърт. Дори сега не мога да проумея как е възможно да му се даде отрова и с каква подбуда. Изглежда, абсурдно... немислимо. Ала... след това имаше друг смъртен случай, смърт при подобни обстоятелства. Тя не може да се припише на съвпадение. Не, трябва да има някаква връзка между двете. Затова, сър Чарлз, дойдох да ви се извиня... да заявя, че аз, Еркюл Поаро, съм се излъгал и да ви помоля да ме допуснете до вашите съвещания.

Сър Чарлз се прокашля някак нервно. Той изглеждаше малко смутен.

– Много мило от ваша страна, мосьо Поаро. На зная... ще ви отнеме много време... аз...

Той се спря като че ли объркан. Очите му се насочиха въпросително към мистър Сатъртуейт.

– Много любезно от ваша страна... – подзе мистър Сатъртуейт.

– Не, не, не е от любезност. Просто от любопитство... пък и, видите

ли, от наранено честолубие. Аз трябва да поправа грешката си. Времето ми не е от значение, нали затова бих толкова път? Езиците може да бъдат различни, но навсякъде човешката природа е една и съща. Но, разбира се, ако не съм желан, ако смятате, че се натрапвам...

И двамата мъже заговориха едновременно:

– Не, дума да не става.

– Съвсем не. – Поаро извърна очи към момичето.

– А мадмоазел?

Минута-две Ег мълча и тримата мъже останаха с едно и също впечатление: *Ег не желаше помощта на мосьо Поаро...*

Мистър Сатъртуейт мислеше, че знае причината. Това беше лична игра на Чарлз Картрайт и Ег Литън Гор. – Мистър Сатъртуейт бе допуснал до нея – мълчаливо – при изричното условие, че ще бъде незначителна трета страна. Но с Еркюл Поаро беше друго. Той ще иска да играе главната роля. Може да се наложи дори сър Чарлз да се оттегли в негова полза. А тогава плановите на Ег ще рухнат.

Той наблюдаваше момичето, съчувствайки на затрудненото ѝ положение. Тези мъже не разбират, ала той с почти женския си усет съзнава нейната дилема. Ег се бори за своето щастие...

Какво ще каже тя?

Но какво би могла да каже в края на краищата? Как да изрази мислите си? „*Махнете се... махнете се... вашето идване може да развали всичко... не ви искам тук...*“

Ег Литън Гор даде единствения възможен отговор.

– Разбира се – каза тя с лека усмивка. – С удоволствие ще ви приемем.

Глава четвърта РОЛЯ НА НАБЛЮДАТЕЛ

– Добре – рече Поаро. – Значи, сме колеги. Eh bien, поставете ме, ако обичате, au cougant²¹ на положението.

Той слушаше много внимателно, докато мистър Сатъртуейт обясняваше какво са направили след завръщането си в Англия. Мистър Сатъртуейт беше добър разказвач. Той притежаваше дарбата да създава атмосфера, да обрисова картина. Описа чудесно абатството, прислугата,

21. В течение (фр.) – Б.пр.

полицейския началник. Поаро похвали горещо сър Чарлз за откриването на недовършените писма под газовата печка.

– Ah mais c'est magnifique ça!²² – възкликна той възторжено. – Изводът, инсценировката – отлично! Трябвало е да станете голям детектив, сър Чарлз, вместо голям актьор.

Сър Чарлз прие тези похвали с подобаваща скромност – неговата особена скромност. Той бе получавал толкова години комплименти за изпълненията си на сцената, че си бе изработил маниер да ги приема.

– Вашата забележка също е била много правилна – обърна се Поаро към мистър Сагъртуейт. – Тезата ви за неочакваната му фамилиарност с иконома.

– Мислите ли, че има нещо ценно в хипотезата на мисиз де Ръшб-риджър? – попита сър Чарлз оживено.

– Интересна хипотеза. Тя показва... хм, показва няколко неща, нали?

Никой не знаеше точно какви са тия няколко неща, но и никой не искаше да признае това, ето защо само промърмориха в знак на съгласие.

След това сър Чарлз взе думата. Той описа посещението си с Ег у мисиз Бебингтън и неговия почти отрицателен резултат.

– Така че вече сте в течение на положението – каза той. – Знаете какво правим. Кажете ни: как ви се струва всичко това?

Той се наведе напред с детско любопитство.

Поаро мълча няколко минути. Другите трима го наблюдаваха.

Най-после проговори:

– Можете ли да си спомните, мадмоазел, каква чаша за порто имаше сър Бартольмю на масата си?

Ег поклати безпомощно глава, но в тоя момент се намеси сър Чалз:

– Аз мога да ви кажа.

Той стана и се приближи до един бюфет, от който извади няколко дебели гравирани чаши за шери.

– Разбира се, ония бяха с малко по-друга форма... по-заоблени... както се полага за порто. Купи ги при разпродажбата на вещите на стария Лемърфийлд – цял стъклен сервиз. Много ми харесаха и понеже имаше повече, отколкото му бяха нужни, отстъпи няколко на мен. Хубави са, нали?

Поаро взе чашата и почна да я върти в ръката си.

22. Ах, но това е чудесно! (фр.). Б.пр.

– Да – каза той. – Отлична работа. Така си и мислех: използвано е нещо подобно.

– Защо? – извика Ег.

Поаро само й се усмихна.

– Да – продължи той, – смъртта на сър Бартольмю Стрейндж може лесно да се обясни; но със смъртта на Стивън Бебингтън е по-трудно. Ех, как не беше обратното!

– Защо „обратното“? – запита мистър Сатъртуейт.

Поаро се обърна към него:

– Разсъдете, приятелю. Сър Бартольмю е прочут лекар. За смъртта на един прочут лекар може да има много причини. Лекарят знае тайни, приятелю, важни тайни. Лекарят притежава известна власт. Представете си пациент на границата на лудостта. Само една дума на лекаря и той ще бъде откъснат от света – какво изкушение за един неуравновесен ум! Лекарят може да изпита подозрения около внезапната смърт на някой от пациентите си... о, да, не е трудно да се открият сума побуди за смъртта на един лекар. Само че, както казах, да беше обратното! Сър Бартольмю Стрейндж да бе умрял *първ*, а Стивън Бебингтън след него. Защото Стивън Бебингтън би могъл да забележи нещо... да заподозре нещо около първата смърт.

Той въздъхна и после продължи:

– Но човек не е способен да наглася тия неща по свое желание. Той трябва да ги приема такива, каквито са. Ще подхвърля само една малка идея. Според мен невъзможно е смъртта на Стивън Бебингтън да се е дължала на случайност – тоест отровата (ако е имало отрова) да е била предназначена за сър Бартольмю Стрейндж и по погрешка да е бил отровен, който не трябва.

– Остроумна идея – каза сър Чарлз. Лицето му, което бе просветляло, пак помрачня, – но не вярвам да се потвърди. Бебингтън влезе в тази стая около четири минути, преда да му призлее. През това време той сръбна само половин чаша коктейл... а в този коктейл нямаше нищо...

Поаро го прекъсна:

– Вие вече ми казахте това..., но да предположим, просто, за да поспорим, че в тоя коктейл е имало нещо. Възможно ли е то да е било предназначено за сър Бартольмю Стрейндж и мистър Бебингтън да го е изпил по погрешка?

Сър Чарлз поклати глава.

– Никой, който познаваше Толи добре, не би се опитал да го отрови с коктейл.

– Защо?

– Защото той никога не пиеше коктейли.

– Никога ли?

– Никога.

Поаро махна ядно с ръка.

– Ах... тази работа... удря на камък. Просто не мога да я разбера...

– Освен това – продължи сър Чарлз – не проумявам как една чаша може да се сбърка с друга... или нещо от тоя род. Темпъл ги разнасяше с табла и всеки си вземаше която чаша пожелаеше.

– Вярно – промърмори Поаро. – Изключено е да накараш някого насила да вземе определен коктейл така, както можеш да го накараш да играе определена карта. Каква е тази ваша Темпъл? Прислужницата, която ме пусна тази вечер ли?

– Точно така. Тя е при мен от три-четири години... старателно, сериозно момиче... познава си работата. Не зная откъде е... мис Милрей може да е осведомена по тоя въпрос.

– Мис Милрей, секретарката ви ли? Високата жена... дето прилича на гренадир?

– Да, много прилича на гренадир – съгласи се сър Чарлз.

– Аз съм сядал много пъти на трапезата ви, но ми се струва, че не съм я виждал до оная вечер.

– Вярно, обикновено тя не се храни с нас. Работата е там, че бяхме тринадесет, разбирате ли.

Сър Чарлз обясни положението и Поаро го изслуша много внимателно.

– Значи, по нейно предложение е била на трапезата? Разбирам.

За минута той потъна в размисъл, после рече:

– Може ли да поговоря с тая ваша камериерка, с тая Темпъл?

– Разбира се, скъпи ми приятелю. Сър Чарлз натисна един звънец. Камериерката се яви веднага.

– Вие ли звъняхте, сър?

Темпъл беше висока тридесет и две, три годишна жена. Тя притежаваше известна елегантност – с добре причесана и лъскава коса, но не можеше да се нарече красавица. Държеше се спокойно и деловито.

– Мистър Поаро иска да ви зададе няколко въпроса – каза сър Чарлз.

Темпъл отмени надменния си поглед върху Поаро.

– Ставаше дума за вечерта, когато мистър Бебингтън умря тук – рече Поаро, – помните ли тая вечер?

- О, да, сър.
- Искам да зная как точно бяха сервираните коктейлите.
- Моля да ме извините, сър.
- Интересуват ме коктейлите. Вие ли ги приготвихте?
- Не, сър, сър Чарлз обича сам да върши това. Аз донесох бутилките – вермута, джина и другите неща.
- Къде ги сложихте?
- На оная маса, сър.
- Тя посочи една маса до стената.
- Таблата с чашите стоеше тук, сър. Когато приготви коктейлите, сър Чарлз ги разля по чашите. След това аз тръгнах да обикалям с таблата и да ги раздавам на дамите и господата.
- Всички ли коктейли бяха на таблата, която разнасяхте?
- Сър Чарлз подаде един на мис Литън Гор, сър; в този момент той разговаряше с нея и взе своята чаша. А мистър Сатъртуейт – очите й се отместиха за миг към него – се приближи и взе чаша за една дама... мисля, че беше за мис Уилз.
- Точно така – потвърди мистър Сатъртуейт.
- Другите раздадох аз, сър; ако не се лъжа, всеки си взе, с изключение на сър Бартольмю.
- Бъдете така любезна, Темпъл, да повторите тази процедура. Някои от присъстващите ще заменим с възглавнички. Доколкото си спомням, аз стоях тук... мис Сътклиф беше там.
- С помощта на мистър Сатъртуейт сцената бе възпроизведена наново. Мистър Сатъртуейт беше наблюдателен човек. Той помнеше много добре кой къде е бил в стаята. Тогава Темпъл започна обиколката си. Установиха, че тя е тръгнала от мисиз Дейкърз, отишла е при мис Сътклиф и Поаро, а после е стигнала до мистър Бебингтън, лейди Мери и мистър Сатъртуейт, които са седели един до друг.
- Това съвпаднаше със спомена на мистър Сатъртуейт. На края освободиха Темпъл.
- Пфу – изсумтя Поаро, – объркана работа. Темпъл последна е пи-пала тия коктейли, но не е имала възможност да сложи нещо в тях, а както казах, не можеш да накараш определен човек да вземе определен коктейл.
- Инстинктивно вземаш тоя, който е най-близо до теб – каза сър Чарлз.
- Това би могло да стане, ако подадеш таблата първо на въпросната личност..., но дори и тогава е много несигурно. Чашите са една до

друга; никоя от тях не изглежда по-близо от другите. Не, не, не може да се действува така наслуки. Кажете ми, мистър Сатъртуйейт, сложи ли мистър Бебингтън чашата си, или я задържа в ръка?

– Сложи я на тази маса.

– Приближавал ли се е някой до тази маса след това?

– Не. Аз бях най-близо до него и мога да ви уверя, че не съм пипал чашата... дори и да можех да направя това незабелязано.

Мистър Сатъртуйейт говореше някак студено. Поаро побърза да се извини.

– Не, не, аз не обвинявам... *quelle idée*²³. Но искам да съм напълно уверен във фактите. Според анализа в този коктейл не е имало нищо особено, а сега, независимо от всякакъв анализ, се изяснява, че *е невъзможно* да е сложено нещо. Един и същ резултат от две различни проверки. Но мистър Бебингтън не е ял и не е пил друго и ако е бил отровен с чист никотин, смъртта е щяла да настъпи много бързо. Виждате ли докъде води това?

– Доникъде, дявол да го вземе – изруга сър Чарлз.

– Аз не бих казал такова нещо... не, не бих казал такова нещо. Това навежда на една много чудовищна мисъл..., но се надявам и вярвам, че тя няма да се окаже вярна. Не, не може да бъде вярна... това се доказва от смъртта на сър Бартольмю... И все пак...

Поаро се намръщи, потънал в размисъл. Останалите го наблюдаваха с любопитство. Той вдигна глава.

– Разбирате ли мисълта ми? Мисиз Бебингтън не е била в Мелфъртското абатство, следователно мисиз Бебингтън е извън всякакво подозрение.

– Мисиз Бебингтън ли? Но никому дори не е идвало на ум да я подозира!

Поаро се усмихна благо:

– Така ли? Интересно. А на мен ми дойде на ум веднага... да, веднага. Ако клетият джентълмен не е отровен с коктейла, тогава трябва да е бил отровен няколко минути, преди да влезе в къщата. Как може да стане това? С някакво хапче? Може би с нещо за улесняване на храносмилането. Но кой тогава би могъл да го подмени? Само съпругата. Кой би имал подбуда, която никой външен човек не би подозирал? Пак съпругата.

– Но те бяха много предани един на друг – извика Ег възмутено. –

23. Дума да не става! (фр.). Б.пр.

Вие нищо не разбирате.

Поаро ѝ се усмихна добродушно:

– Не. Това е важно. Вие го знаете, но аз не го зная. Аз виждам фактите безпристрастно, без предубеждения. И позволете ми да ви кажа нещо, мадамозел: в цялата си кариера зная пет случая, когато жени са били убивани от предани мъже, и двадесет и два случая, когато мъже са били убивани от предани съпруги. *Les femmes*²⁴ очевидно те по умеят да се преструват.

– Вие сте направо отвратителен – каза Ег. – Аз зная, че Бебингтънови не са такива. Това е... това е чудовишно!

– Всяко убийство е чудовишно, мадамозел – рече Поаро и в гласа му изведнъж прозвуча твърдост. Той продължи с по-мек тон:

– Но аз, който виждам само фактите, съм съгласен, че мисиз Бебингтън не е свършила тая работа. Преди всичко тя не е била в Мелфъртското абатство. Не, както вече каза сър Чарлз, виновникът трябва да е човек, който е присъствал и в двата случая – някой от седемте души в списъка ви. Настъпи мълчание.

– А как ще ни посъветвате да действаме? – попита Сатъртуейт.

– Навярно вече си имате план? – подхвърли Поаро.

Сър Чарлз се прокашля.

– Единственият възможен подход, струва ми се, е методът на елиминиране – отговори той. – Аз предложих да вземем всеки човек по този списък и да го смятаме за виновен, докато не се докаже, че е невинен. Ще изхождаме от предположението, че има някаква връзка между този човек и Стивън Бебингтън, и ще напрегнем цялата си находчивост, за да разберем каква е тая връзка. Ако не установим никаква връзка, тогава ще преминем на следващия.

– Психологически правилно – одобри Поаро. – А системата ви?

– Още не сме имали време да я обсъдим. На драго сърце бихме приели съвета ви по този въпрос, мосьо Поаро. Може би вие самият...

Поаро вдигна ръка.

– Приятелю, не искайте от мен някакво дейно участие. Винаги съм бил убеден, че всяка задача се решава най-добре с размишление. Позволете ми да си запазя, както май се казва, ролята на наблюдател. Продължавайте разследването, което сър Чарлз така умело ръководи...

„А къде оставам аз? – помисли си мистър Сатъртуейт. – Ах, тези актьори! Все в центъра на вниманието, винаги в главната роля!“

24. Жените (фр.) – Б.пр.

– От време на време може да имате нужда – нека се изразим така – от мнението на адвокат. Е, аз ще бъда адвокатът.

Поаро се усмихна на Ег.

– Приемливо ли ви се вижда това, мадмоазел?

– Отлично – отговори Ег. – Уверена съм, че вашият опит ще ни бъде много полезен.

– Лицето ѝ изглеждаше облекчено. Тя погледна часовника си и възкликна:

– Трябва да си вървя. Мама ще припадне.

– Аз ще ви закарам с колата до вас – каза сър Чарлз.

Двамата излязоха заедно.

Глава пета РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ТРУДА

– И тъй, както виждате, рибата клъвна – каза Еркюл Поаро.

Мистър Сатъртуейт, който гледаше вратата, току-що затворила се подир другите двама, трепна и се обърна към Поаро. Последният се усмихваше с лека ирония.

– Да, да, не отричайте. Вие нарочно ми показахте стръвта него ден в Монте Карло. Така ли е? Показахте ми съобщението във вестника. Надахтахте се да възбудите любопитството ми с него – да се заема с тая работа.

– Вярно – призна мистър Сатъртуейт. – Но мислех, че не съм успял.

– Не, не, успяхте. Вие сте проницателен познавач на човешката душа, приятелю. Аз се измъчвах от скука... няхах – според думите на детето, което играеше до нас – „какво да правя“. Вие дойдохте в психологическия момент. (Като става дума за това, колко много зависи престъплението от този психологически момент! Престъплението и психологията вървят ръка за ръка.) Но да се върнем на въпроса. Това е много заинтригуващо престъпление – то съвсем ме обръква.

– Кое престъпление – първото или второто?

– Има само едно. Първото и второто, както ги наричат, са само двете половини на едно и също престъпление. Втората половина е проста – подбудата, приложените средства...

Мистър Сатъртуейт го прекъсна:

– Според мен средствата са не по-малко озадачаващи. В никоя от винените чаши не е намерена отрова и всички са яли от храната.

– Не, не, има разлика. В първия случай наглед *никой* не е можел да отрови Стивън Бебингтън. Сър Чарлз, ако е искал, е имал възможност да отрови *някой* от гостите си, но не определен гост. Темпъл може да е сипала нещо в последната чаша на подноса – само че чашата на мистър Бебингтън не е била последна. Не, убийството на мистър Бебингтън изглежда толкова невъзможно, че непрекъснато си мисля: то е *наистина* невъзможно – все пак той е умрял от естествена смърт... Но скоро ще разберем това. Вторият случай е по-друг. Всеки от присъстващите гости или икономът, или прислужницата са могли да отровят Бартольмю Стрейндж. Тук няма никаква трудност.

– Не мога да разбера... – подзе мистър Сатъртуейт.

Поаро продължи неудържимо:

– Някой път ще ви докажа това с един малък експеримент. Но да минем на един друг по-важен въпрос. Ще разберете (уверен съм, че ще разберете, защото имате състрадателно сърце и чувствителен разум), че аз не бива да играя ролята на човек, който разваля удоволствието на другите.

– Искате да кажете... – подхвана мистър Сатъртуейт с наченка на усмивка.

– Че сър Чарлз трябва да играе главната роля! Той е свикнал. Пък и някой друг очаква това от него. Не съм ли прав? На мадмоазел никак не ѝ е приятно, че аз се намесвам в тази работа.

– Вие, както се казва, бързо схващате, мосьо Поаро.

– А това бие в очи! Аз съм много чувствителна натура – желая да помагам на любовта, а не да ѝ преча. Ние с вас, приятелю, трябва да си сътрудничим – за чест и слава на Чарлз Картрайт, нали? Когато случаят се разплете...

– Ако... – поправи го кротко мистър Сатъртуейт.

– Когато! Аз не допускам провал.

– Никога ли? – попита мистър Сатъртуейт заинтригуван.

– Понякога – каза Поаро с достойнство – за късо време аз, както се казва, бавно загравам. Не прозирам истината с нужната бързина.

– Но никога ли не сте претърпявали пълен провал? Настойчивостта на мистър Сатъртуейт беше чисто и просто любопитство. Той се интересуваше...

– Eh bien – каза Поаро. – Само веднъж. Отдавна, в Белгия. Но да не говорим за това...

След като задоволи любопитството (и злорадството) си, мистър Сатъртуейт побърза да промени темата:

– Точно така. Както казахте, когато случаят бъде разплетен...

– Сър Чарлз ще го разпие. Това е от първостепенно значение. Аз ще бъда малък зъбец в колелото. – Той разпери ръце. – От време на време, тук-там ще подхвърлям по някоя думица – само по някоя думичка, намек и нищо повече. Не желая почести... слава. Аз си имам предостатъчно слава.

Мистър Сатъртуейт го изучаваше с интерес. Смешна му се виждаше наивната самомнителност, огромната себичност на това човече. Но той не се поддаде на лесната грешка да сметне думите му просто за празно самохвалство. Обикновено англичанинът е скромен, когато свърши добре някаква работа, понякога доволен от себе си, когато свърши лошо някаква работа; ала човек от латинската раса има по-правилна преценка за възможностите си. Ако е умен, не намира за нужно да крие това.

– Бих искал да зная – каза мистър Сатъртуейт, – много ми е любопитно... какво точно се надявате да извлечете от тази работа? От ловна страст ли се залавяте с нея?

Поаро поклати глава.

– Не... не... не от това. Като *le chien de chasse*²⁵ аз проследявам дирята, разпалвам се и уловя ли я веднъж, никой не е в състояние да ме отклони от нея. Всичко това е така. Но има и нещо друго... То е – как да се изразя? – страст към разкриване на *истината*. Няма нищо на тоя свят по-любопитно, по-интересно и по-красиво от истината...

За известно време след думите на Поаро настъпи мълчание.

После той взе листа, на който мистър Сатъртуейт бе преписал грижливо седемте имена, и ги прочете:

– Мисиз Дейкърз, капитан Дейкърз, мис Уилз, мис Оътклиф, лейди Мери Литън Гор, мис Литън Гор, Оливър Мендърз.

– Да – каза той, – показателно, нали?

– Кое е показателното?

– Подредбата на имената.

– Не виждам нищо показателно в това. Просто записахме имената, без да спазваме някакъв особен ред.

– Именно. Начело на списъка стои мисиз Дейкърз. От това заключавам, че я смятате за най-вероятната извършителка на престъплението.

– Не най-вероятната – каза мистър Сатъртуейт. – По-правилно би било да се каже най-невероятната.

25. Ловджийското куче (фр.). Б.пр.

– А още по-добре би могло да се изрази с трета фраза. Може би всички *предпочитате* тя да е личността, извършила престъплението.

Мистър Сатъртуейт отвори неволно уста, но като срещна добродушния насмешлив поглед на лъскавите зелени очи на Поаро, промени това, което се канеше да каже.

– Интересно... може да сте прав, мосьо Поаро... несъзнателно може да казвате истината.

– Искам да ви попитам нещо, мистър Сатъртуейт.

– Разбира се... разбира се – отговори мистър Сатъртуейт снизходително.

– Доколкото разбрах от думите ви, сър Чарлз и мис Литън Гор са ходили заедно да разговарят с мисиз Бебингтън.

– Да.

– Вие не бяхте ли с тях?

– Не. Трима биха били много.

Поаро се усмихна:

– А може би наклонностите ви са ви отвели на друго място. Имали сте си, както се казва, по-важна работа. Къде ходихте, мистър Сатъртуейт?

– На чай с лейди Мери Литън Гор – отговори студено мистър Сатъртуейт.

– А за какво разговаряхте?

– Тя беше тъй добра да сподели с мен някои от неприятностите в началото на брачния си живот.

Той повтори накратко разказа на лейди Мери. Поаро кимаше съчувствено с глава.

– Това е толкова естествено – млада идеалистка се омъжва за негодник и не иска да слуша никого. Но за нищо друго ли не говорихте? Не стана ли дума например за мистър Оливър Мендърз?

– В същност стана дума.

– И какво научихте за него?

Мистър Сатъртуейт повтори казаното от лейди Мери. После рече:

– Какво ви кара да мислите, че сме говорили за него?

– Защото именно с тази цел сте отишли там. О, да, не възразявайте. Сигурно се *надявате*, че мисиз Дейкърз или мъжът и са извършили престъплението, но мислите, че го е извършил Мендърз.

Той парира протестите на мистър Сатъртуейт:

– Да, да, вие сте потаен по природа. Имате си свои идеи, но ги криете. Разбирам ви. Аз съм същият...

– Аз не го подозирам... Това е абсурдно. Просто исках да науча нещо повече за него.

– Така и предполагам. Избрали сте го инстинктивно. Аз също се интересувам от тоя млад човек. Заинтригува ме по време на вечерята тук, понеже забелязах...

– Какво забелязахте? – попита живо мистър Сатъртуйт.

– Забелязах, че най-малко двама (може да са били и повече) играеха някаква роля. Единият беше сър Чарлз – Поаро се усмихна: – Той играеше морски офицер, прав ли съм? Това е съвсем естествено. Големият актьор не престава да играе дори когато не е вече на сцената. Но младият Мендърз също играеше. Играеше ролята на отегчен и преситен млад човек..., но в действителност не беше нито отегчен, нито преситен, а много буден и енергичен. Затова го и забелязах, приятелю.

– Отде разбрахте, че се интересувам от него?

– По много дребни неща. Заинтригувала ви е злополуката му, вследствие на която попаднал нея нощ в Мелфъртското абатство. Не сте отишли със сър Чарлз и мис Литън Гор да говорите с мисиз Бебингтън. Защо? Защото сте искали да проследите незабелязано някаква ваша нишка. Отишли сте при лейди Мери да научите нещо за някого. За кого? Той може да бъде само местен човек. Оливър Мендърз. А след това, което е много показателно, сте сложили името му на края на списъка. Кой според вас в същност могат да бъдат най-малко заподозрени? Лейди Мери и мадмоазел Ег. А поставяте неговото име след техните, понеже той е за вас черният кон и искате да го запазите за себе си.

– Боже мой! – възкликна мистър Сатъртуйт. – Нима съм такъв човек?

– Précisément²⁶. Вие притежавате проникателен ум и наблюдателност и обичате да държите резултатите от наблюденията си в тайна. Мненията ви за хората са ваша частна колекция. Не ги излагате на показ пред цял свят.

– Мисля... – подзе мистър Сатъртуйт, но бе прекъснат от връщането на сър Чарлз.

Актьорът влезе с пъргава, бодра стъпка.

– Бррр – потръпна той. – Ужасно студена нощ.

Наля си уиски и сода.

Мистър Сатъртуйт и Поаро отказаха.

– И тъй – рече сър Чарлз, – да начертаем плана си за действие. Къде

26. Именно (фр.). Б.пр.

е оня списък, Сатъртуейт? А, благодаря. А сега, мосьо Поаро, кажете си мнението като адвокат, ако обичате. Как да разпределим черната работа?

– Какво ще предложите вие, сър Чарлз?

– Ами можем да си поделим тия хора – разпределение на труда, а? Първо имаме мисиз Дейкърз. Ег май много иска да се заеме с нея. Изглежда, мисли, че обикновените мъже не могат да бъдат безпристрастни към такова изтънчено създание. Не е зле да се подходи към нея професионално. Ако е целесъобразно, двамата със Сатъртуейт можем да разработим другия гамбит. Следва Дейкърз. Аз познавам някои от приятелите му по хиподрумите. Мисля, че ще успее да открия нещо в тази पोкока. После имаме Анджела Сътклиф.

– Изглежда, че нея ще трябва да обработиш пак ти, Картрайт – каза мистър Сатъртуейт. – Ти я познаваш много добре, нали?

– Да. Тъкмо затова искам някой друг да се занимае с нея... Първо – усмихна се той мрачно, – ще бъда обвинен, че не пипам, както трябва, и второ... хм... тя ми е приятелка... разбирате ли?

– *Parfaitement, parfaitement*²⁷... вие изпитвате естествена деликатност. Това е съвсем понятно. Добрият мистър Сатъртуейт... той ще ви замести в тази задача.

– Лейди Мери и Ег – те не влизат в сметката, разбира се. А какво ще правим с Мендърз? Присъствието му през нощта, когато умрял Толи, е случайност; все пак мисля, че трябва да го включим.

– Мистър Сатъртуейт ще се занимае с Мендърз – каза Поаро. – Но струва ми се, сър Чарлз, че пропуснахте едно име от вашия списък. Не споменахте мис Мюриел Уилз.

– Вярно. Е, щом Сатъртуейт ще вземе Мендърз, аз пък ще взема мис Уилз. Разбрахме ли се? Имате ли някакви предложения, мосьо Поаро?

– Не, не... мисля, че нямам. Ще ми бъде интересно да чуя какво сте направили.

– Разбира се... не ще и дума. Друга идея: ако се снабдим със снимки на тия хора, можем да ги използваме за разследване в Гилинг.

– Отлично – одобри Поаро. – Имаше нещо... а, да, вашият приятел сър Бартольмю не пиел коктейли, ала изпил портото, така ли?

– Да, той имаше особена слабост към портото.

– Вижда ми се странно, че не е усетил нищо необикновено. Чистият

27. Напълно, напълно (фр.) – Б.пр.

никотин има много горчив и неприятен вкус.

– Помнете – каза сър Чарлз, – че в портото вероятно не е имало никакъв никотин. Не забравяйте, че съдържанието на чашата е анализирано.

– Ах, да... колко съм глупав! Но по каквото и начин да е приет... никотинът има много неприятен вкус.

– Мисля, че това няма значение – произнесе сър Чарлз бавно. – Миналата пролет Толи се разболя много тежко от грип, който увреди сериозно вкуса и обонянието му.

– А, да – каза Поаро замислено. – Така може да се обясни. Това опростява значително нещата.

Сър Чарлз отиде до прозореца и погледна навън.

– Бурята продължава. Ще поръчам да донесат багажа ви, мосьо Поаро. „Розата и Короната“ е подходяща за запалени художници, но мисля, че вие ще предпочете добра хигиена и удобно легло.

– Много сте любезен, сър Чарлз.

– Няма защо. Веднага ще се погрижа за всичко.

Той излезе от стаята.

Поаро погледна мистър Сатъртуейт.

– Ще ми разрешите ли едно предложение?

– Какво?

Поаро се наведе напред и произнесе тихо:

– *Попитайте Мендърз защо е симулирал злополука.* Кажете му, че полицията го подозира – и вижте какво ще отговори.

Глава шеста СИНТИЯ ДЕЙКЪРЗ

Изложбените зали на „Амброзайн О.О.Д-во“ имаха много чист вид. Стените бяха почти бели, а дебелият килим тип персийски – с толкова неутрален цвят, че изглеждаше почти безцветен – също и тапицировката. Тук-там лъщеше хром, а на едната стена имаше огромна геометрична рисунка в яркосиньо и лимонено-жълто. Помещението беше обзаведено по проект на мистър Сидни Стенфърд – най-новия и най-млад декоратор за времето си.

Ег Литън Гор седеше на кресло с модерна конструкция, леко напomniaща зъболекарски стол, и наблюдаваше изящните змиеподобни млади жени с красиви отегчени лица, които минаваха грациозно пред

нея. Ег се старееше най-вече да си дава вид, че петдесет-шестдесет лири стерлинги са просто дреболия за нея като цена за рокля.

Мисиз Дейкърз, която както винаги, изглеждаше чудно неземна, беше (както си рече Ег) в стихията си.

– А това харесва ли ви? Тези фльонги на раменете... не ви ли се струват твърде забавни? А талията – твърде тясна. Обаче не одобрявам миниевия цвят; аз я предпочитам в новия цвят – испански... извънредно привлекателен... като горчица, с примес от пиперено-червено. Как ви се вижда Vin Ordinaire? Твърде неподходящо, нали? Прекалено крещящо и смешно. Днешното облекло просто не трябва да бъде сериозно.

– Много е трудно да се реши – каза Ег. – Знаете ли... – тя стана доверителна – никога досега не съм могла да си позволя да имам много дрехи. Винаги сме били страшно бедни. Спомних си колко чудесно изглеждахте оная вечер в Гарваново гнездо и си помислих: „Сега, когато имам пари за харчене, трябва да отида при мисиз Дейкърз и да я помоля за съвет.“ Толкова много ви се възхищавах нея вечер!

– Скъпа моя, колко мило от ваша страна! Аз просто обожавам да обличам млади момичета. Толкова е важно момичетата да не изглеждат сурови – ако разбирате какво искам да кажа.

„В теб няма нищо сурово – помисли си Ег злобно. – Ти си изпечена отвред.“

– Вие притежавате толкова много индивидуалност – продължаваше мисиз Дейкърз. – Нищо у вас не бива да е обикновено. Облеклото ви трябва да е просто и впечатляващо и едва да се забелязва. Разбирате ли? Колко неща искате?

– Имам пред вид четири вечерни рокли, две-три дневни и един-два спортни костюма – горе-долу нещо такова.

Държането на мисиз Дейкърз стана още по-сладникаво. За щастие тя не знаеше, че в този момент банковата сметка на Ег възлизаше точно на петнадесет лири и дванадесет шилинга и че тази сметка трябваше да ѝ стигне до декември.

Край Ег продължаваха да шестват момичета в рокли. В промеждутъците на разговора по технически въпроси Ег вмъкваше тук-там и други неща.

– Предполагам, че оттогава не сте ходили в Гарваново гнездо? – подхвърли тя.

– Не. Не мога, мила. *Толкова* се разстроих..., а ѝ все си мисля, че Корнуол е ужасно артистичен... Аз просто не мога да понасям артистиче. Телата им имат една такава особена форма.

– Тази работа разтърси всички, нали? – каза Ег. – Пък и старият мистър Бебингтън беше много мил човек.

– Просто рядък човек според мен – заяви мисиз Дейкърз.

– Може би и преди сте го срещали някъде?

– Този симпатичен старец? Аз ли? Не си спомням.

– Доколкото си спомням, той намекна за нещо такова – каза Ег. – Но не в Корнуол. Мисля, че беше нещо като Гилинг.

– Така ли? – Очите на мисиз Дейкърз блуждаеха. – Не, Марсел, трябва ми *Petite Scandale* – моделът на Джени, – а след това оня син *Patou*.

– Не е ли чудно – каза Ег, – че сър Бартольмо е отровен?

– Мила моя, стана нещо неопишуемо! Голяма изгода имах от това. Какви ли не ужасни жени идват да си поръчват рокли при мен просто заради сензацията. Ала този модел *Patou* ще ви стои чудесно. Гледайте този абсолютно излишен и смешен волан – той прави цялата рокля божествена, млада, без да бъде отегчителна. Да, смъртта на клетия сър Бартольмо беше просто благодат за мен. Представете ли си, може да си помислят, че аз съм го убила. В същност само използвах случая. Идват необикновено дебели жени и просто ме гледат ококорени. Сякаш ще ме понижат с очи. Пък и знаете ли...

Но тя бе прекъсната от появяването на една монументална американка, очевидно ценна клиентка.

Докато американката излагаше изискванията си, които изглеждаха прекомерни и щяха да й струват скъпо, Ег успя да се измъкне незабелязано, като каза на младата лейди, която бе заместила мисиз Дейкърз, че ще помисли, преди да направи окончателен избор.

Когато се озова на Бругън стрийт, Ег погледна часовника си. Беше един без двадесет. Скоро щеше да може да пристъпи към изпълнението на втория си план.

Тя отиде до Бъркли скуер, а после бавно пое обратно. В един часа прилепи носа си о една витрина, на която бяха изложени китайски *objets d'art*²⁸.

Мис Дорис Симз излезе бързо на Бругън стрийт и кривна към Бъркли скуер. Точно преди да стигне там, един глас заговори до рамото ѝ.

– Извинете – каза Ег, – мога ли да поговоря с вас за минута?

Момичето се обърна изненадано.

– Вие сте от манекените на „Амброзайн“, нали? Забелязах ви тази

28. Художествени предмети (фр.) – Б.пр.

сутрин. Надявам се, че няма да се обидите, ако ви кажа, че според мен вие имате просто най-съвършената фигура, която съм виждала досега.

Дорис Симз не се обиди. Само леко се смути.

– Много мило от ваша страна, мадам – каза тя.

– Освен това изглеждате извънредно добра – продължи Ег. – Затова ще ви помоля за една услуга. Бихте ли приели да обядваме в „Бъркли“ или в „Риц“ и да си поговорим?

След моментно колебание Дорис Симз се съгласи. Тя беше любопитна, а и обичаше хубавото ядене.

Веднага щом се настаниха на една маса и поръчаха обета, Ег се впусна в обяснения.

– Разчитам, че ще запазите това в тайна – подзе тя. – Знаете ли, възложена ми е една работа – да опиша различни професии за жени. Искам да ми разкажете подробно за производството на дамско облекло.

Дорис изглеждаше малко разочарована, но доста любезно изпълни желанието ѝ, като ѝ даде банални сведения за работното време, заплатите, изгодите и неизгодите на занаята си. Ег вписа данните в един малък бележник.

– Много мило от ваша страна – каза тя. – Аз съм страшно тъпа в това отношение. То е нещо съвсем ново за мен. Знаете ли, тази журналистическа работа ще ми помогне да оправя ужасно лошото си финансово положение.

Тя продължи доверително:

– Беше твърде нахално от моя страна, като влязох в „Амброзайн“ и се престорих, че искам да си купя няколко от вашите модели. Откровено казано, до Коледа са ми отпуснати само няколко лири за облекло. Мисиз Дейкърз сигурно ще побеснее, ако узнае.

Дорис се изкикоти:

– Положително.

– Добре ли се държах? – попита Ег. – Имах ли вид, че разполагам с пари?

– Държахте се великолепно, мис Литън Гор. Мадам смята, че ще закупите много неща.

– Боя се, че ще остане разочарована – каза Ег.

Дорис пак се изкикоти. Обедът ѝ харесваше, а Ег я привличаше. „Може да е млада дама от хайлайфа – мислеше си тя, – но не си придава важност. Невероятно естествена е.“

Щом се установиха тези дружески отношения, не беше трудно на Ег да подтикне сътрапезницата си към откровен разговор по въпроса за

нейната работодателка.

– Все ми се струва – рече Ег, – че мисиз Дейкърз е ужасно злобна жена. Така ли е?

– Някоя от нас не я обича, мис Литън Гор, и това е истината. Но е умна, разбира се, и много отракана в работата си. Не е като някои светски дами, които се залавят с шиене на дамско облекло и фалират, понеже приятелките им вземат дрехи и не плащат. Мадам е твърда като камък, но, трябва да призная, справедлива и има непогрешим вкус – знае кое какво е и умее да облече хората в най-подходящия за тях модел.

– Сигурно изкарва много пари?

В очите на Дорис се появи особен лукав поглед.

– Не е прилично да говоря за нея... нито да клюкарствам.

– Разбира се – каза Ег. – Продължавайте.

– Но ако питате мен – фирмата май върви към банкрут. Някакъв джентълмен-евреин идва да преговаря с мадам и се забелязват някои неща – убедена съм, че тя сключва заеми с надежда да съживи фирмата и е затънала в дългове. Право да ви кажа, мис Литън Гор, понякога тя изглежда в ужасно състояние. Съвсем отчаяна. Не зная как би изглеждала без грим. Мисля, че нощем не може да спи.

– А що за човек е мъжът ѝ?

– Чудак. Нехранимайко, ако питате мен. Пък и не го виждаме често. Никое от другите момичета не е съгласно с мен, но ми се струва, че тя много държи на него. Разбира се, какви ли не гадости се разправят...

– Например? – полюбопитствува Ег.

– Е, не обичам да повтарям такива неща. Никога не ми е било по вкуса.

– Разбира се. Продължавайте. Какво казахте?

– Ами между момичетата се говори какво ли не. За някакъв млад човек – много богат и лекомислен. Не съвсем глупав, ако ме разбирате – ни рак, ни риба. Мадам тичала презглава подире му. Може той да е закърпил положението – от лекомислие бил готов на всичко, – но неочаквано му предписали да пътува по море.

– Кой му предписал – лекар ли?

– Да, някой си от Харли стрийт. Сега разбирам, че е същият лекар, който е бил убит в Йоркшир – по-право отровен, както казват.

– Сър Бартольмю Стрейндж?

– Такова му беше името. Мадам била на приема и между нас, момичетата, се говореше – просто се смеехме, разбирате ли – е, викахме си: ами ако мадам го е очистила – за отмъщение, разбирате ли! Естествено,

това беше само *шега*...

– Не ще и дума – каза Ег. – Момичешка шега. Напълно ви разбирам. Знаете ли, мисиз Дейкърз съвпада напълно с представата ми за убийца – толкова жестока и безмилостна.

– Необикновено жестока... и много проклета! Разбеснее ли се, някоя от нас не смее да припари до нея. Казват, че съпругът ѝ се страхувал от нея – и нищо чудно.

– Чували ли сте я да говори за човек на име Бебингтън или за някакво селище в Кент Гилинг?

– Откровено казано, не мога да си спомня в момента.

Дорис погледна часовника си и нададе възклицание:

– Олеле, трябва да бързам. Ще закъснея.

– Довиждане и благодаря много, че дойдохте.

– Беше ми извънредно приятно. Довиждане, мис Литън Гор, и дано статията ви да пожъне голям успех. Ще чакам да излезе.

„Напразно ще чакаш, момичето ми“ – помисли си Ег, когато поиска сметката.

След това, като тегли черта на мнимите си бележки за статията, записа в тефтерчето си:

„Синтия Дейкърз. Предполага се, че има финансови затруднения. Описват я като «проклета». Сър Бартольмю преписал пътуване по море на млад човек, с когото се смята, че е имала флирт. Не реагира, когато се спомене за Гилинг или се подхвърли, че Бебингтън я е познавал.“

– Наглед нищо особено – каза си Ег. – Възможна подбуда за убийство на сър Бартольмю, но много неиздържана. Мосьо Поаро може би ще сумее да извлече нещо. Аз не мога.

Глава седма КАПИТАН ДЕЙКЪРЗ

Ег още не бе завършила програмата си за този ден. Предстоеше ѝ да отиде в Сент Джонс Хаус – сградата, в която семейство Дейкърз държеше апартамент. Сент Джонс Хаус беше нов блок с изключително скъпи апартаменти. Там имаше разкошни саксии с цветя и такива великолепни униформени портиери, че приличаха на чуждестранни генерали.

Ег не влезе в сградата. Тя започна да се разхожда назад-напред по отсрещната страна на улицата. След около половин час пресметна, че трябва да е извървяла по този начин няколко мили. Беше пет и половина.

Изведнъж до блока се приближи такси и от него слезе капитан Дейкърз. Ег си позволи триминутно чакане, след което прекоси улицата и влезе в сградата.

Натисна звънеца на номер 3. Дейкърз лично отвори вратата. Той още събличаше връхната си дреха.

– О – каза Ег. – Здравейте! Помните ли ме? Срегнахме се в Корнуол, а после в Йоркшир.

– Разбира се... разбира се. И двата пъти все на смърт, нали? Влезте, мис Литън Гор.

– Исках да се видя с жена ви. В къщи ли си е?

– На Бругън стрийт – в шивашкото си ателие.

– Зная. Днес бях там. Мислех, че може вече да се е прибрала и няма да има нищо против, ако намина... само се страхувам да не ви досаждам...

Ег млъкна умолително.

Фреди Дейкърз си мислеше:

„Я, бива си го девойчето. Много хубаво момиче наистина.“

А гласно каза:

– Синтия ще се прибере чак след шест. Аз току-що се връщам от Нюбъри. Имаш много неприятен ден и си тръгнах рано. Ще дойдете ли в клуб „Седемдесет и две“ да се почерпим по един коктейл?

Ег прие, макар скришом да подозираше, че Дейкърз вече епил достатъчно алкохол.

Когато вече бяха седнали в подземния полумрак на клуб „Седемдесет и две“ и посрбъваха мартини, Ег каза:

– Много е интересно. Никога досега не съм била тук.

Фреди Дейкърз се усмихна снизходително. Той обичаше младите и хубави момичета. Може би не толкова, колкото обичаше някои други неща..., но все пак доста.

– Объркана работа, нали? – каза той. – Имам пред вид оная в Йоркшир. Някак смешно е да бъде отровен доктор – нали ме разбирате, тъйкато обратно. Та нали докторът трови другите.

Той се засмя гръмогласно на собствените си думи и поръча още един розов джин.

– Много умно казано – рече Ег. – Никога не съм поглеждала на въпроса от тая страна.

– Просто шега, разбира се – каза Фреди Дейкърз.

– Странно, нали – рече Ег, – че когато се срещаме, винаги е на смърт.

– Малко странно – призна капитан Дейкърз. – Сигурно имате пред вид стария свещеник в къщата на оня, актьора, как му беше името?

– Да. Умря по много необикновен начин – така внезапно.

– Просто да се разстроиш – каза Дейкърз. – Чувстваш се някак на тръне, като гледаш как навред около теб пукат хора. Знаете ли, мислиш си: „Сега аз съм на ред“ – и тръпки те побиват.

– Вие навярно познавахте мистър Бебингтън от по-рано, от Гилинг?

– Не ми е известно това селище. Не, никога преди не съм виждал стария. Чудно: пукна по същия начин, както Стрейндж. Малко странно. Да не би да са му светили маслото?

– А вие какво мислите?

Дейкърз поклати глава.

– Не може да бъде – произнесе той решително. – Никой не убива свещеници. Виж, с лекарите е друго.

– Да – съгласи се Ег. – И аз мисля, че с лекарите е друго.

– Точно така. Съвсем логично. Докторите се бъркат навсякъде. – Той малко предъвкваше думите. Наведе се напред. – Да си няма човек работа с тях. Разбирате ли?

– Не – отговори Ег.

– Играят си с живота на хората. Имат прекалено много власт. Не бива да им се позволява.

– Не мога да ви разбера напълно.

– Слушайте, момичето ми, какво ви казвам. Затварят човека и го обричат на адски мъки – ето това имам пред вид. Боже мой, колко са жестоки! Затварят го и не му дават, каквото иска – колкото и да се молиш и да настояваш, няма да ти го дадат. Хич не ги е грижа колко се измъчваш. Такива са докторите. Казвам ви това, защото зная.

Лицето му се гърчеше болезнено. Малките му като точици зеници бяха вторачени някъде зад нея.

– Ад е, уверявам ви... ад. И твърдят, че така те лекуват! Преструват се, че вършат добро. Свине!

– Дали сър Бартольмю Стрейндж... – подхвана Ег предпазливо.

Той взе думите от устата ѝ:

– Сър Бартольмю Стрейндж. Сър Бартольмю Шарлатанин. Ще ми се да зная какво става в прехваления му санаториум. Нервни заболявания. Така поне казват. Ала влезеш ли там, не можеш се измъкна. И разправят, че уж си отишъл доброволно. Доброволно, а! Само защото са те пипнали, когато си имал нервен припадък.

Сега той трепереше. Устата му изведнъж увисна.

– Много съм разстроен – смънка той с извинителен тон. – Разстро-ен. – Повика келнера, настоя Ег да изпие още една чаша и когато тя от-каза, поръча на себе си.

– Сега съм по-добре – каза той, като пресуши чашата. – Успокоих си нервите. Лошо е човек да се разстрои. Не бива да ядосвам Синтия. Тя ми каза да не говоря. – Поклати веднъж-дваж глава. – Не трябва да се казва на полицията всичко това. Може да си помислят, че аз съм светил маслото на Стрейндж. А? Все някой трябва да е свършил тая работа, разбирате ли? Някой от нас трябва да го е убил. Странно хрумване. Кой от нас? Това е въпросът.

– Може би *вие* знаете кой – вметна Ег.

– Защо говорите така? Отде мога да зная? Той я гледаше ядно и подозрително.

– Аз нищо не зная за случая, уверявам ви. Не исках да вземам проклетото му „лекарство“. Каквото и да казваше Синтия, не исках да го вземам. Той кроеше нещо... и двамата крояха нещо. Но не можах да ме излъжат.

Дейкърз се поизправи.

– Аж шъм ш-шилен човек, миш Литън Гор.

– Не се и съмнявам – каза Ег. – Кажете ми, знаете ли нещо за някоя си мисиз де Ръшбриджър, която се намира в санаториума?

– Ръшбриджър ли? Ръшбриджър? Стрейндж спомена нещо за нея. Но какво беше? Нищо не мога да си спомня.

Той въздъхна, поклати глава.

– Паметта ми изневерява и това е. Пък си имам и врагове... много врагове. Сигурно в момента ме шпионират.

Той се огледа плахо. После се наведе през масата към Ег.

– Какво търсеше оная жена в стаята ми оня ден?

– Каква жена?

– Жена със заешко лице. Пише пиеси. Беше на другата сутрин... след като той умря. Тъкмо се бях качил горе след закуска. Тя излезе от стаята ми и мина през вратата със завеса в края на коридора... мина в помещенията за прислугата. Странно, нали? Защо беше влязла в стаята ми? Какво е разчитала да намери там? Защо изобщо душеше навред? Каква й беше целта? – Той се наведе тайнствено напред. – Или мислите, че е вярно, това, което казва Синтия?

– Какво казва мисиз Дейкърз?

– Казва, че съм си въобразявал. Казва, че съм имал „видения“. – Той се засмя неуверено: – От време на време наистина имам видения.

Розови мишки... змии... все неща от тоя род. Но да видиш жена е друго... Аз действително я видях. Чудачка е тая жена. Има особени зли очи. Просто те пронизва.

Той се облегна на меката кушетка. Като че ли заспиваше.

Ег стана.

– Трябва да вървя. Много ви благодаря, капитан Дейкърз.

– Няма защо да ми благодарите. Беше ми приятно. Извънредно приятно...

Гласът му заглъхна.

„По-добре да се махам, докато не е загубил напълно съзнание“ – помисли си Ег.

Тя излезе от димната атмосфера на клуб „Седемдесет и две“ на прохладния вечерен въздух.

Биътрис, слугинята, бе казала, че мис Уилз си пъхала носа навсякъде. А ето сега и този разказ на Фреди Дейкърз. Какво е търсела мис Уилз? Какво е намерила? Дали мис Уилз знае нещо?

– Защо се е върнал?

Мистър Сатъртуейт се изправи.

– А защо кучето ходи на лов? – попита той. И много доволен от остроумния си отговор, излезе от стаята.

Глава осма АНДЖЕЛА СЪТКЛИФ

– Вижте какво, приятел ли сте, или детектив? Просто трябва да зная.

Насмешливите очи на мис Съткиф блестяха, докато говореше. Тя седеше на стол с право облегалo, с подобавашо стъкмена прошарена коса, кръстосани крака и мистър Сатъртуейт се любоваше на съвършенството на красиво обутите ѝ нозе и изящните ѝ глезени. Мис Съткиф беше много очарователна жена главно поради това, че рядко вземаше каквото и да било за сериозно.

– Честно ли е това? – попита мистър Сатъртуейт.

– Драги мой, разбира се, че е честно. Заради красивите ми очи ли сте дошли тук, както казват французите така мило, или сте дошли, нечестивецo, просто да ме разпитвате за убийства?

– Можете ли да се съмнявате в първото си предположение? – запита мистър Сатъртуейт с лек поклон.

– Мога и се съмнявам – отговори актрисата натъртено. – Вие сте от ония хора, които на вид изглеждат толкова безобидни, а в същност се къпят в кръв.

– Не, не.

– Да, да. Само не мога да разбере обида ли е, или комплимент да ме смятат за възможна убийца. В последна сметка мисля, че това е комплимент.

Тя кривна глава малко настрана и се усмихна с оная бавна пленителна усмивка, с която винаги побеждаваше.

Мистър Сатъртуейт си помисли:

„Прелестно създание.“

А гласно каза:

– Признавам, уважаема лейди, че смъртта на сър Бартольмю Стрейндж ме заинтригува много. Аз, както може би ви е известно, съм се занимавал вече с такива неща...

Той млъкна скромно, навярно с надежда мис Сътклиф да покаже, че знае нещо за неговата дейност. Обаче тя запита само:

– Кажете ми едно: има ли нещо вярно в това, което разправяше онава момиче?

– Кое момиче и какво е разправяло то?

– Литън Гор. Оная, дете е толкова пленена от Чарлз. (Какъв мръсник е Чарлз – той е способен на такова нещо!) Тя мисли, че она мил старец в Корнуол също е убит.

– А вие какво мислите?

– Е, вярно, че стана точно по същия начин... Тя е умно момиче, знаете. Кажете ми... сериозен ли е Чарлз?

– Смятам, че вашето мнение по въпроса ще бъде много по-ценно от моето – каза мистър Сатъртуейт.

– Какъв досадно дискретен човек сте вие! – извика мис Сътклиф. – Виж, аз – тя въздъхна – съм ужасно недискретна... И му смигна.

– Аз познавам Чарлз доста добре. Изобщо познавам мъжете доста добре. По всичко личи, че той улягва. У него се забелязва някаква добродетелност. Ще обикаля с таблата и за рекордно време ще си създаде семейство – така мисля аз. Колко глупави са мъжете, когато решат да се задомят! Губят целия си чар.

– Често съм се питал защо сър Чарлз не се е оженил досега – каза мистър Сатъртуейт.

– Драги мой, та той никога не е проявявал желание да се жени. Никога не е бил, както се казва, кандидат за женитба. Но беше много

привлекателен мъж... – Тя въздъхна. Когато погледна мистър Сатъртуейт, в очите ѝ трепна леко пламъче. – С него бяхме някога... е, защо да отричам нещо, което е известно на всички? Беше много приятно, докато траеше... и още сме си отлични приятели. Предполагам, затова малката Литън Гор ме гледа така накриво. Мисли, че още изпитвам *tendresse*²⁹ към Чарлз. Така ли е? Може би да. Но във всеки случай още не съм описала подробно в мемоари всичките си любовни истории, както, изглежда, правят повечето от приятелките ми. Ако бях ги описала, знаете ли, нямаше да се харесат на момичето. Щеше да се шокира. Сегашните момичета лесно се шокират. Майка ѝ обаче няма ни най-малко да се шокира. Невъзможно е да шокираш една мила викторианка. Те говорят толкова малко, а винаги мислят най-лошото...

Мистър Сатъртуейт се задоволи да каже:

– Изглежда, имате право, като предполагате, че Ег Литън Гор изпитва недоверие към вас.

Мис Сътклиф се намръщи:

– Не съм напълно сигурна, че не я ревнувам мъничко... Ние, жените, сме като котките, не е ли така? Драс-драс, мяу-мяу, мър-мър...

Тя се засмя:

– Защо Чарлз не дойде да ме разпитва за тая работа? От прекомерна деликатност, предполагам. Човекът трябва да ме смята за виновна... Виновна ли съм, мистър Сатъртуейт? Какво мислите в момента?

Тя стана и протегна ръка.

– Дори всички парфюми на Арабия не са в състояние да направят по-благоуханна тази малка ръчица... Не – прекъсна се тя, – аз не съм лейди Макбет. Моята специалност е комедията.

– А и като че ли липсва подбуда – каза мистър Сатъртуейт.

– Вярно. Бартолъмю Стрейндж ми беше симпатичен. Бяхме приятели. Нямах причина да желая да го премахна. Затова бих искала да участвам дейно в издирването на убиеца му. Кажете ми, ако бих могла да помогна по някакъв начин.

– Предполагам, мис Сътклиф, че не сте видели или чули нещо, което може да има връзка с престъплението?

– Нищо, което вече да не съм съобщила на полицията. Както знаете, гостите току-що бяха пристигнали. Смъртта му настъпи през тая първа вечер.

– А икономът?

29. Нежност, обич (фр.). Б.пр.

– Почти не го забелязах.

– Някакво особено държане от страна на гостите?

– Не. Разбира се, она младеж – как му беше името? Мендърз, се яви много ненадейно.

– Изглеждаше ли сър Бартольмю Стрейндж изненадан?

– Да, мисля, че имаше нещо такова. Точно преди да влезем за вечерята, той ми каза, че това му се виждало странно, „нов начин за натрапване без покана“, както се изрази. „Само че – вика – влезе не през вратата, а през стената.“

– Сър Бартольмю в добро настроение ли беше?

– В много добро настроение!

– А какво ще кажете за тоя таен ход, за който сте споменали пред полицията?

– Предполагам, че той е извеждал от библиотеката. Сър Бартольмю обеща да ми го покаже..., но, разбира се, горкият човек умря.

– Как стана дума за това?

– Обсъждахме една негова неотдавнашна покупка – старо орехово бюро. Попитах има ли то тайно чекмедже. Казах му, че обожавам тайните чекмеджета. Това е моя тайна страст. А той отговори: „Не доколкото зная, няма тайно чекмедже..., но имам таен ход в къщата си.“

– Не спомена ли за една своя пациентка, някоя си мисиз де Ръшбриджър?

– Не.

– Известно ли ви е селище на име Гилинг, в Кент?

– Гилинг ли? Гилинг, не, мисля, че не. Защо?

– Впрочем вие сте познавали мистър Бебингтън от по-рано, нали?

– Кой е мистър Бебингтън?

– Човекът, който умря или беше убит в Гарваново гнездо.

– Аха, свещеникът ли. Бях забравила името му. Не, никога преди не съм го виждала. Кой ви каза, че го познавам?

– Някой, който сигурно знае – отговори мистър Сатъртуейт смело.

Това, изглежда, се видя смешно на мис Сътклиф.

– Милият старец, нима мислят, че съм имала флирт с него? Архидяконите са понякога много извратени, нали? Тъй че защо да не бъдат и свещениците? Ето го мъжа в гардероба, а? Но аз трябва да очистя петно от паметта на горкия човек. Никога в живота си не съм го виждала!

И волю-неволю мистър Сатъртуейт трябваше да се задоволи с това уверение.

Глава девета МЮРИЕЛ УИЛЗ

Тъпър Каткарт Роуд № 5 в Тутинг наглед не подхождаше за дом на авторка на сатирични пиеси. Стаята, в която сър Чарлз бе въведен, имаше стени с доста мръсен цвят на овесено брашно и фриз от златни цветчета по горния ръб. Пердетата бяха от розово кадифе, виждаха се много фотографии и порцеланови кученца, телефонът беше свенливо закрит от една дама с блисирани пола, имаше множество масички и няколко месингови изделия с подозрителен вид, дошли от Далечния изток през Бърмингам.

Мис Уилз влезе в стаята толкова безшумно, че сър Чарлз, който в момента разглеждаше една смешно удължена кукла на палячо, лежаща направо на канапето, не я чу. Тънкият ѝ глас, който казваше: „Здравейте, сър Чарлз. Наистина голямо удоволствие е за мен“ – го на кара да се обърне.

Мис Уилз беше облечена в широк моряшки костюм, който висеше печално на ъгловатото ѝ тяло. Чорапите ѝ бяха малко набрани и беше обува в лачени пантофи с много високи токчета.

Сър Чарлз се ръкува, прие цигара и седна на канапето до куклата. Мис Уилз седна срещу него. Светлината от прозореца падаше върху пенснето ѝ, което леко проблисваше.

– Чудно, че можахте да ме намерите тук – каза мис Уилз. – Майка ми много ще се зарадва. Тя просто обожава театъра – особено романтичните пиеси. Често говори за оная пиеса, където бяхте принц в университет. Знаете ли, посещава дневни представления и яде шоколадени бонбони – такава си е. Много обича да ходи на театър.

– Колко мило! – каза сър Чарлз. – Нямате представа колко приятно е да бъдеш помнен. Но паметта на публиката е къса! – въздъхна той.

– Страшно ще се разчувства, като се запознае с вас – каза мис Уилз. – Мис Съткиф идва тия дни и мама много се развълнува, като се запозна с нея.

– Анджела е била тук?

– Да. Тя поставя една моя пиеса, знаете: „Кученцето се смееше“.

– Разбира се – отвърна сър Чарлз. – Четох за нея. Много заинтригуващо заглавие.

– Радвам се, че сте на такова мнение. Мис Съткиф също го харесва. То е нещо като модерна версия на детската песничка – пълна с

празнословие и глупости: „Хей, тра-ла-ла, отидоха чинията и лъжицата.“ Разбира се, всичко се върти около ролята на мис Сътклиф – всички играят по свирката ѝ, – такъв е замисълът. Сър Чарлз се произнесе:

– Не е лошо. Светът днес прилича на нелепа детска песничка. И кученцето се смее, като гледа тая игра, а? – И си помисли изведнъж: „Няма съмнение, тази жена е Кученцето. Гледа и се смее.“

Светлината се отмести от пенснето на мис Уилз и той видя светлосивите ѝ очи, които го наблюдаваха будно през стъклата.

„Тази жена – помисли сър Чарлз – има сатанинско чувство за хумор.“

А гласно каза:

– Можете ли да отгатнете какво ме е довело тук?

– Ами – каза мис Уилз лукаво – предполагам, че не е само да видите мен, клетницата.

Сър Чарлз долови за миг разликата между говоримата и писмената реч. На хартията мис Уилз беше остроумна и жлъчна, на думи – лукава.

– В същност Сатъртуейт ми втълпи тази идея – каза сър Чарлз. – Въобразява си, че е добър познавач на човешкия характер.

– Той е много наблюдателен – рече мис Уилз. – Бих казала, това му е нещо като хоби.

– И е дълбоко убеден, че ако е имало нещо, заслужаващо забелязване нея вечер в Мелфъртското абатство, вие щяхте да го забележите.

– Така ли каза?

– Да.

– Трябва да ви призная, че много се заинтригувах – произнесе мис Уилз бавно. – Знаете ли, никога дотогава не бях виждала убийство отблизо. Пишешката жена трябва от всичко да черпи материал, нали?

– Мисля, че това е всеизвестна аксиома.

– Затова, естествено – каза мис Уилз, – се стараех по възможност да забележа всичко.

Мис Уилз очевидно така обясняваше думите на Бийтрис, че „си пъхала носа навсякъде.“

– Относно гостите ли?

– Относно гостите.

– И какво точно забелязахте?

Пенснето се помръдна.

– В същност не открих нищо..., ако бях открила, щях да кажа на полицията, разбира се – додаде тя благонаравно.

– Но все пак сте забелязали някои неща.

– Аз винаги забелязвам някои неща. Не мога иначе. Такава съм си.
– Тя се изкиска.

– А какво забелязахте?

– Ами, нищо..., тоест... нищо, което би било от значение за вас, сър Чарлз. Просто някои дребни неща за характера на хората. Аз намирам хората много интересни. Толкова типични, ако ме разбирате.

– Типични в какво отношение?

– По отношение на самите тях. Ох, не мога да ви обясня. Никога не умея да се изразявам. Тя пак се изкиска.

– Перото ви е по-смъртоносно от езика ви – усмихна се сър Чарлз.

– Мисля, че не е много правилно да казвате „по-смъртоносно“, сър Чарлз.

– Мила моя мис Уилз, признайте, че перото в ръката ви е много безмилостно.

– Вие сте ужасен, сър Чарлз. *Вие* сте безмилостен към *мен*.

„Трябва да се измъкна от тази словесна престрелка“ – рече си сър Чарлз. А гласно:

– Значи, не сте открили нищо конкретно, мис Уилз?

– Не... не съвсем. Но имаше едно нещо. Нещо, което забелязах и трябваше да го кажа на полицията, само че забравих.

– Какво беше то?

– За иконома. Той имаше на лявата си китка нещо като тъмночервен родилен белег. Предполагам, че такова нещо може да влезе в работа.

– Действително много полезна работа. Полицията се мъчи всячески да намери следите на тоя човек. Откровено казано, мис Уилз, вие сте чудна жена. Нито една от слугините, нито един от гостите не спомена за такъв белег.

– Повечето хора не си служат с очите, както трябва, нали? – каза мис Уилз.

– Къде точно беше белегът? И какви размери имаше?

– Моля, подайте си китката... – Сър Чарлз протегна ръка. – Благодаря ви. Ето тук беше. – Мис Уилз сложи безпогрешно пръст на мястото. – Имаше приблизително размерите на шестпенсова монета и по форма приличаше на Австралия.

– Благодаря ви, напълно ми е ясно – каза сър Чарлз, като дръпна ръката си и смъкна маншета си.

– Мислите ли, че трябва да пиша на полицията и да разкажа за това?

– Разбира се. То може да бъде много ценно за издирването на

човека. Дявол да го вземе – продължи сър Чарлз с чувство, – в детективските романи злодеят винаги има някакъв отличителен белег. Жалко, че действителният живот се оказва толкова изостанал.

– В романите обикновено е белег от рана – каза мис Уилз замислено.

– Родилен белег също върши работа – рече сър Чарлз. Изглеждаше детински доволен. – Бедата е там – продължи той, – че повечето хора са толкова неопределени. Няма нищо, за което да се уловиш.

Мис Уилз го изгледа въпросително.

– Старият Бебингтън например – продължи сър Чарлз – беше необикновено банална личност. Много трудно се запомня.

– Ръцете му бяха твърде характерни – забеляза мис Уилз. – Бих казала, ръце на учен. Малко изкривени от артрит, но с много изящни пръсти и красиви нокти.

– Колко сте наблюдателна! Ах, но... разбира се, вие сте го познавали отпреди.

– Да съм познавала мистър Бебингтън ли?

– Да, доколкото си спомням, той ми каза това..., но откъде каза, че ви познава?

Мис Уилз поклати решително глава.

– Грешите. Трябва да ме бъркате с някоя друга... или пък той ме бърка. Аз никога преди не съм го виждала.

– Сигурно грешката е моя. Мислех, че... в Гилинг...

Той я гледаше проникателно. Мис Уилз имаше напълно спокоен вид.

– Не – каза тя.

– Понякога не ви ли е хрумвало, мис Уилз, че той също може да е бил убит?

– Зная, че вие и мис Литън Гор мислите така... или по-право *вие* мислите така.

– О..., а... ъ-ъ... какво мислите *вие*?

– Струва ми се невероятно – отговори мис Уилз. Малко объркан от явната липса на интерес у мис Уилз към въпроса, сър Чарлз промени курса.

– Споменавал ли ви е сър Бартольмю за някоя си мисиз де Ръшбриджър?

– Мисля, че не.

– Тя била пациентка в болницата му. Боледувала от нервно разстройство и загубване на паметта.

– Той споменаваше за някакъв случай на загубена памет – каза мис Уилз. – Разправяше, че можел да хипнотизира човек и да му възвърне паметта.

– Така ли? Интересно... дали това няма да се окаже важно?

Сър Чарлз се намръщи и потъна в размисъл. Мис Уилз мълчеше.

– Нямате ли какво друго да кажете? Нещо за някой от гостите?

Стори му се, че настъпи кратка пауза, преди мис Уилз да отговори:

– Не.

– За мисиз Дейкърз? Или за капитан Дейкърз? Или за мис Съткилф? Или за мистър Мендърз?

Докато произнасяше всяко име, той я гледеше много внимателно.

По едно време му се стори, че пенснето трепна, но не беше сигурен.

– Боя се, че нищо не мога да ви кажа, сър Чарлз.

– А, добре! – Той стана. – Сатъртуейт ще бъде разочарован.

– Много съжалявам – произнесе мис Уилз надутو.

– Аз също съжалявам, че ви обезпокоих. Сигурно сте били заети с писане.

– Вярно.

– Нова пиеса ли?

– Да. Право да ви кажа, мислех да използвам като действащи лица някои от гостите на приема в Мелфъртското абатство.

– Ами ако ви съдят за клевета?

– Няма такава опасност, сър Чарлз, убедила съм се, че хората никога не могат да се познаят. – Тя се изкиска. – Не, ако, както споменахте преди малко, човек е наистина безмилостен.

– Искате да кажете, че всички ние имаме преувеличена представа за себе си и не виждаме истината, ако тя е достатъчно брутално изобразена. Аз бях напълно прав, мис Уилз, вие сте жестока жена.

Мис Уилз изхихика:

– Не бойте се, сър Чарлз. Обикновено жените не са жестоки към мъжете – освен, ако не е някакъв особен мъж, – те са жестоки само към другите жени.

– Значи, забивате аналитичния си нож в някоя нещастна жена. Коя? Хм, може би ще се сетя. Синтия не е обичана от представителките на своя пол.

Мис Уилз не каза нищо. Тя продължаваше да се усмихва – с някаква котешка усмивка.

– Сама ли пишете пиесата си, или я диктувате?

– О, пиша я на ръка и пращам да се преписва на машина.

– Трябва да си вземете секретарка.

– Може би. Още ли държите оная сръчна мис... мис Милрей ли беше?

– Да, още държа мис Милрей. За известно време беше отишла да гледа майка си в провинцията, но пак се върна. Много способна жена.

– Така мисля и аз. Струва ми се малко импулсивна.

– Импулсивна ли? Мис Милрей?

Сър Чарлз се облещи. Никога дори в най-смелите полети на фантазията си той не бе приписвал импулсивност на мис Милрей.

– Може би само от време на време – каза мис Уилз.

Сър Чарлз поклати глава.

– Мис Милрей е същински робот. Довиждане, мис Уилз. Простете ми за безпокойството и не забравяйте да съобщите на полицията за оно-ва нещо.

– Белега върху дясната китка на иконома ли? Не, няма да забравя.

– Е довиждане... момент – дясната китка ли казахте? Преди малко чух лявата.

– Така ли? Колко глупаво от моя страна! – И тъй, коя точно?

Мис Уилз свъси вежди и притвори очи.

– Чакайте да помисля. Бях седнала ей така..., а той..., ако нямате нищо против, сър Чарлз, подайте ми оная месингова чиния като че е поднос със зеленчуци. Отляво.

Сър Чарлз поднесе кованата месингова страхотия, както му бе заръчано.

– Зеле ли предпочитате, мадам?

– Благодаря ви – рече мис Уилз. – Сега вече съм напълно уверена.

Беше на лявата китка, както казах първия път. Колко съм глупава!

Той каза „довиждане“ за трети път.

Когато затваряше вратата, се обърна назад. Мис Уилз не го гледаше. Тя стоеше там, където я бе оставил, вторачила очи в огъня, а на устните ѝ беше изписана злорадна усмивка.

Сър Чарлз остана поразен.

„Тази жена знае нещо – рече си той. – Готов съм да се закълна, че знае нещо. А не иска да го каже... Но какво ли знае, дявол да я вземе?“

Глава десета ОЛИВЪР МЕНДЪРЗ

В кантората на „Спайър&Рос“ мистър Сатъртуейт попита за мистър Оливър Мендърз и прати визитната си картичка.

След малко бе въведен в една стаичка, където Оливър седеше до писалището.

Младият човек стана и се ръкува.

– Добре сте направили, че се отбихте при мен, сър – каза той.

Ала от тона му се подразбираше:

„Длъжен съм да кажа това, а в същност ми е крайно неприятно.“

Мистър Сатъртуейт обаче не се объркваше лесно. Той седна, изсекна се замислено и като надзърташе над кърпичката си, рече:

– Четохте ли новините тази сутрин?

– За новото финансово положение ли? Е, доларът...

– Не за долара – каза мистър Сатъртуейт. – За смъртен случай. За резултата от изравянето на трупа в Лумът. Бебингтън е бил отровен... с никотин.

– А, за това ли... да, четох го. Нашата енергична Ег ще бъде доволна. Тя непрекъснато настояваше, че било убийство.

– Но не ви ли интересува?

– Вкусовете ми не са толкова груби. В края на краищата убийството... – Той повдигна рамене. – Толкова е брутално и неартистично.

– Не винаги е неартистично – каза мистър Сатъртуейт.

– Така ли? Е, възможно е.

– Зависи кой извършва убийството, нали? Уверен съм, че вие например бихте извършили убийство по много артистичен начин.

– Твърде ласкаво от ваша страна – произнесе провлечено Оливър.

– Но, откровено казано, драги момко, не бих ви похвалил за злополуката, която сте симулирали. А и полицията мисли същото, както подразбирам.

Настъпи кратко мълчание – после някаква писалка падна на пода.

Оливър проговори:

– Извинявайте, не ви разбирам добре.

– Става дума за твърде неартистичното ви представление в Мелфъртското абатство. Интересно ми е да зная – защо точно го направихте.

Пак настъпи мълчание, след което Оливър рече:

– Казвате, че полицията... имала подозрения?

Мистър Сатъртуейт кимна.

– Не ви ли се струва, че изглежда малко подозрително? – запита той учтиво. – Но сигурно имате някакво напълно издържано обяснение.

– Да, имам обяснение – произнесе Оливър бавно. – Издържано ли е, или не, не зная.

– Ще ми позволите ли сам да преценя това?

Настъпи пауза, после Оливър рече:

– Аз отидох там... по тоя начин... по внушение на самия сър Бартольмю.

– Какво? – учуди се мистър Сатъртуейт.

– Малко странно, нали? Но е вярно. Получих от него писмо, в което ми внушаваше да инсценирам злополука и да поискам гостоприемство. Казваше, че не можел да изложи в писмо причините за това, но щял да ми ги обясни при първа възможност.

– И обясни ли ви?

– Не... Пристигнах точно преди вечеря. Не успях да го видя насаме. В края на вечерята той... той умря.

Отегчеността в държането на Оливър бе изчезнала. Тъмните му очи бяха впити в мистър Сатъртуейт. Той като че изучаваше внимателно реакциите, предизвикани от думите му.

– Имате ли това писмо?

– Не, скъсах го.

– Жалко – каза студено мистър Сатъртуейт. – И нищо ли не сте казвали на полицията.

– Не, всичко изглеждаше... хм, толкова невероятно.

– Да, невероятно е.

Мистър Сатъртуейт поклати глава. Дали Бартольмю Стрейндж действително е писал такава писмо? Това никак не му беше в характера. Тази история имаше твърде мелодраматична отсянка, противоречаща на веселия и здравомислещ лекар.

Той погледна младия човек. Оливър продължаваше да го наблюдава. „Иска да види дали ще повярвам на историята му“ – помисли си мистър Сатъртуейт.

– И сър Бартольмю не посочи абсолютно никаква причина за своето желание? – попита той.

– Никаква.

– Чудна работа!

Оливър не отговори.

– И въпреки това се отзовахте на молбата му?

Отегченото държане се възвърна донякъде.

– Да, струваше ми се, че по тоя начин ще поосвежа притъпления си вкус. Трябва да призная, че бях любопитен.

– А нещо друго имаше ли? – запита мистър Сатъртуейт.

– Какво друго имате пред вид, сър?

Мистър Сатъртуейт сам не знаеше какво имаше пред вид. Водеше се от някакъв смътен инстинкт.

– Искам да кажа – рече той – има ли нещо друго, което би говорило... във ваша вреда?

Настъпи пауза. После младият човек повдигна рамене.

– Май ще бъде по-добре да си призная всичко. Жената едва ли ще си държи езика.

Мистър Сатъртуейт го гледаше въпросително.

– Беше на сутринта след убийството. Разговарях с оная, Антъни Астър. Извадих портфейла си и нещо падна от него. Тя го вдигна и ми го върна.

– А какво беше то?

– За нещастие тя го погледна, преди да ми го върне. Беше изрезка от вестник за никотина – колко смъртоносна отрова бил и тъй нататък.

– Откъде имате такъв интерес по въпроса?

– Нямах. Предполагам, че някой ден съм сложил тази изрезка в портфейла си, но не мога да си спомня това. Малко странно, нали?

„История, съшита с бели конци“ – помисли си мистър Сатъртуейт.

– Предполагам – продължи Оливър Мендърз, – че тя е ходила в полицията по този повод?

Мистър Сатъртуейт поклати глава.

– Едва ли. Мисля, че мис Уилз е жена, която обича... хм, да пази тайна. Колекционерка на сведения. Оливър внезапно се наклони напред.

– аз съм невинен, сър, абсолютно невинен.

– Не съм и намеквал, че сте виновен – каза мистър Сатъртуейт кротко.

– Но някой... някой трябва да е подхвърлил. Някой е насъскал полицията срещу мен.

Мистър Сатъртуейт поклати глава.

– Не, не.

– Тогава защо дойдохте днес тук?

– Отчасти поради моите – ъ-ъ – разследвания на място. – Мистър Сатъртуейт говореше малко високомерно. – И отчасти по внушение

на... един приятел.

– Кой приятел?

– Еркюл Поаро.

– Тоя човек ли! – изтръгна се неволно от устата на Оливър. – Пак ли е в Англия?

– Да.

– Смятате я за лъжа ли? – попита сър Чарлз направо.

– Има толкова много видове лъжи – каза Еркюл Поаро.

Той помълча минута-две, после запита:

– Вярно ли е, че тая мис Уилз е написала пиеса за мис Сътклиф?

– Да. Премиерата е идущата сряда.

– Аха!

Поаро пак млъкна. Ег се обади:

– Кажете ни: какво да правим сега?

Дребният човечец й се усмихна:

– Едно-единствено нещо: да мислите.

– Да мислим ли? – извика Ег. В гласа й звучеше възмущение.

Поаро я изгледа с лъчезарна усмивка.

– Да, точно така. *Мислете!* С мислене се решават всички проблеми.

– Нищо ли не можем да направим?

– Вие искате непременно да действате, мадмоазел, така ли? Но, разбира се, има още много неща да се вършат. Например в това селище, Гилинг, където мистър Бебингтън прекарал толкова години. Бихте могли да направите проучвания там. Казвате, че майката на тая мис Милрей живеела в Гилинг и била болна. Болният знае всичко. Чува всичко и не забравя нищо. Разпитайте я, може да научите нещо... всичко се случва.

– А *вие* няма ли да предприемете нещо? – запита Ег настойчиво.

Поаро премига.

– Значи, настоявате и аз да действам? Eh bien. Да бъде по волята ви.

Само че аз няма да мърдам от това място. Тук ми е много удобно. Но ще ви кажа какво ще направя: ще дам прием – това е модерно, нали?!

– Прием ли?

– Précisément, и на него ще покания мисиз Дейкърз, капитан Дейкърз, мис Сътклиф, мис Уилз, мистър Мендърз и вашата очарователна майка, мадмоазел.

– И мен ли?

– Естествено, и вас. Присъстващите тук са включени.

– Ура! – извика Ег. – Само че не можете да ме заблудите, мосьо Поаро. Нещо ще се случи на този прием. Нали?

– Ще видим – каза Поаро. – Но не очаквайте твърде много, мадмоазел. А сега оставете ме насаме със сър Чарлз, искам да се посъветвам с него по някои въпроси.

Докато Ег и мистър Сатъртуейт чакаха асансьора, Ег възкликна:

– Чудесно! Също като в детективските романи. Всички ще бъдат там и тогава той ще ни разкрие кой от тях го е извършил.

– Интересно – каза мистър Сатъртуейт.

* * *

Приемът се състоя в понеделник вечерта. Поканата бе приета от всички. Очарователната и нетактична мис Съткиф се засмя злобно, като се оглеждаше:

– Също като гостна на паяк, мосьо Поаро. И всички ние, бедните мушици, сме се наврели в нея. Уверена съм, че ще ни направите чудесно резюме на случая, а след това изведнъж ще ме посочите и ще кажете: „Ето я жената“, и всички ще рекат: „Тя го е направила“, а аз ще избухна в сълзи и ще си призная, понеже страшно се влияя от думи. О, мосьо Поаро, толкова ме е страх от вас!

– *Quelle historie*³⁰ – извика Поаро. Той се занимаваше с една гарафа и чаши. Подаде ѝ с поклон чаша шери. – Та това е малка приятелска среща. Не ни позволявайте да говорим за убийства, кръвопролития и отрови. *La la*³¹ Тези неща развалят вкуса.

Той подаде чаша на мрачната мис Милрей, която бе дошла със сър Чарлз и стоеше права с неприветливо изражение на лицето.

– *Voilà*³² – рече Поаро, като завърши обслужването на гостите. – Нека забравим случая, при който се срещнахме за пръв път. Да се забавляваме, както трябва. Яжте, пийте и се веселете, защото утре може да умрем. *Ah Malheur*³³, пак споменах смъртта. Мадам – поклони се той на мисиз Дейкърз, – позволете ми да ви пожелаая всичко хубаво и да ви поздравя за вашата много очарователна рокля.

– За ваше здраве, Ег – каза сър Чарлз.

– Наздраве – каза Фреди Дейкърз.

Всеки промърмори по нещо. Чувствуваше се атмосфера на принудена веселост. Всеки беше решил да изглежда весел и безгрижен. Само Поаро като че ли правеше това естествено. Той бърбеше

30. Глупости! (фр.). Б.пр.

31. Хайде, хайде! (фр.) Б.пр.

32. Това е (фр.). Б.пр.

33. Ах, нещастие (фр.). Б.пр.

жизнерадостно...

– Шерито, аз го предпочитам пред коктейла... и милион пъти пред уискито. Ah quell hogreus³⁴ е уискито. Когато пиеш уиски, разваляш, напълно разваляш вкуса си. Тънките вина на Франция, за да ги оцениш, не бива никога... никога... ах, qu'est-ce qu'il y a?³⁵...

Някакъв странен звук го бе прекъснал – нещо като сподавен вик. Очите на всички се насочиха към сър Чарлз, който се олюляваше с изкривено лице. Чашата падна от ръката му на килима, той направи слепешком няколко крачки, после се строполи.

За миг настъпи вцепенено мълчание, после Анджела Сътклиф изпищя, а Ег се втурна напред.

– Чарлз! – извика Ег. – Чарлз! Тя се мъчеше слепешком да си пробие път. Мистър Сатъртуейт кротко я задържаеше.

– О, велики боже! – изпищя лейди Мери. – *Нима още един!*

– Той също е отровен... Това е ужасно. О, боже мой, това е просто ужасно...

И като се тръшна изведнъж на едно канапе, започна да ридеа и да се смее – неприятен звук.

Поаро взе положението в ръцете си. Той коленичи до просналия се човек. Останалите се отдръпнаха, докато правеше прегледа си. После се изправи, като машинално изтупваше коленете на панталона си. Огледа насъбралите се. Цареше пълна тишина, чуваха се само глухите хълцания на Анджела Сътклиф.

– Приятели – подзе Поаро.

Той не можа да продължи, защото Ег се разфуча:

– Глупак! Ще ни разиграваш абсурдния си театър, глупак! Придаваш си важност, представяш се за гений, който разбира от всичко. А ето че сега допусна да стане това. Още едно убийство. Под самия ти нос... Ако не беше се намесил в тази работа, това нямаше да се случи... Ти уби Чарлз... ти... ти... ти...

Тя се спря, неспособна да пророни нито дума повече.

Поаро клатеше глава сериозно и печално.

– Вярно, мадмоазел. Признавам. Аз убих сър Чарлз. Но аз, мадмоазел, съм много особен вид убиец. Аз умея да убивам... и умея да съживявам. – Той се обърна и с променен тон, със спокоен глас, сякаш се извиняваше, произнесе:

34. Ах, какъв ужас (фр.). Б.пр.

35. Какво има? (фр.). Б.пр.

– Великолепно изпълнение, сър Чарлз. Поздравявам ви. А сега може би ще благоволите да се поклоните на публиката.

Със смях актьорът скочи на крака и направи комичен реверанс.

Ег ахна:

– Мосьо Поаро, вие... вие сте *чудовище*.

– Чарлз – извика Анджела Сътклиф. – Ах, какъв хитрец си ти...

– Но защо?...

– Как?...

– Какво е това, дявол да го вземе?...

С вдигната ръка Поаро накара всички да млъкнат.

– Messieurs, Mesdames³⁶. Моля ви за извинение. Тази малка комедия беше необходима, за да изясня на вас и между другото и на себе си нещо, което разумът вече ми беше подсказал.

Слушайте. На тази табла с чаши аз поставих в една чаша чаена лъжичка обикновена вода. Тази вода представляваше чистия никотин. Тези чаши бяха от същия вид като чашите, притежавани от сър Чарлз Картрайт и сър Бартольмю Стрейндж. Поради дебелилото гравирано стъкло малко количество безцветна течност остава абсолютно незабележимо. И тъй, представете си чашата с порто на сър Бартольмю Стрейндж. След като била сложена на масата, някой сипал в нея достатъчно количество чист никотин. Това би могъл да направи всеки. Икономът, камериерката или някой от гостите, който се е вмъкнал в трапезарията, когато е слизал долу. С пристигането на десерта се раздава порто, чашата се напълня. Сър Бартольмю пие... и умира.

Тази вечер ние разиграхме една трета трагедия – мнима трагедия: аз помолих сър Чарлз да изпълни ролята на жертвата. Той извърши това великолепно. А сега предположете за момент, че това не беше комедия, а истина. Сър Чарлз е мъртъв. Какви мерки ще вземе полицията?

Мис Сътклиф се провикна:

– Ами, разбира се, ще се занимае с чашата. – Тя кимна към мястото на пода, където лежеше чашата, паднала от ръката на сър Чарлз. – Вие сте сложили в нея само вода, но ако беше никотин...

– Да предположим, че беше никотин. – Поаро докосна леко чашата с върха на обувката си. – Вие сте на мнение, че полицията ще направи анализ на чашата и ще намери следи от никотин, така ли?

– Безспорно.

Поаро поклати бавно глава.

36. Господа, госпожи (фр.). Б.пр.

– Грешите. Никакъв никотин няма да намери.

Всички се вторачиха в него.

– Знаете ли – усмихна се той, – тази не е чашата, от която сър Чарлз пи. – И с извинителна усмивка извади от долния джоб на самото си една чаша. – Тази е чашата, използвана от него. После продължи:

– Тук виждате простия принцип на фокусническия номер. Вниманието не може да бъде съсредоточено на две места едновременно. За да направя фокуса си, аз трябва да насоча вниманието другаде. Е, за това си има момент, психологически момент. Когато сър Чарлз падна – мъртъв, – очите на всички в стаята са обърнати към трупа му. Всички се втурват към него и никой, абсолютни никой не гледа Еркюл Поаро, а в този момент аз сменям чашите и никой не забелязва...

Така, както виждате, аз доказвам мисълта си... В Гарваново гнездо е имало такъв момент, такъв момент е имало и в Мелфъртското абатство – следователно в чашата с коктейла е нямало нищо, също и в чашата с порто...

Ег извика:

– Кой ги е сменил?

Поаро я погледна и отговори:

– Тъкмо това трябва да разберем...

– Вие не знаете ли?

Поаро повдигна рамене.

Някак неуверено гостите дадоха да се разбере, че се готвят да си тръгват. Държането им беше малко студено. Те се чувстваха жестоко изиграни.

С жест Поаро ги спря:

– Моля ви, само за момент. Искам да ви кажа още нещо. Тази вечер, трябва да признаем, разиграхме комедия. Но ако комедията се играе сериозно, тя може да стане трагедия. При известни условия убиецът може да удари трети път... И тъй, апелирам към всички, които сте тук. *Ако някой от вас знае нещо – нещо, което има някаква връзка с това престъпление, умолявам това лице да говори сега.* Укриването на известни факти в този критичен момент може да бъде опасно – толкова опасно, че мълчанието да има за последица смърт. Ето защо ви моля отново – *ако някой знае нещо, нека това лице говори сега...*

На сър Чарлз му се стори, че апелът на Поаро беше отправен най-вече към мис Уилз. Но той остана безрезултатен. Никой не заговори, нищо отговори.

Поаро въздъхна. Ръката му падна.

– Е, нека бъде така. Аз предупредих. Нищо повече не мога да сторя. Помнете: мълчанието е опасно...

Но пак никой не проговори.

Гостите си тръгнаха неловко.

Ег, сър Чарлз и мистър Сатъртуейт останаха.

Ег още не бе простила на Поаро. Тя седеше напълно неподвижна с пламнали бузи и гневни очи. Не поглеждаше сър Чарлз.

– Много ловко изпитано, Поаро – похвали го сър Чарлз.

– Изумително – подсмивва се мистър Сатъртуейт. – Просто не мога да повярвам, че не забелязах как правите тая смяна.

– Затова – каза Поаро – не исках да споделя това с никого. Опитът можеше да сполучи единствено по този начин.

– Само затова ли го подготвихте – за да видите дали може да бъде направен незабелязано?

– Хм, може би не съвсем. Аз имах и една друга цел.

– Каква?

– Исках да проследя изражението върху лицето на една личност, когато сър Чарлз падна мъртъв.

– На коя личност? – запита Ег рязко.

– А-а, това си е вече моя тайна.

– И проследихте ли лицето на тази личност? – полюбопитствува мистър Сатъртуейт.

– Да.

– И какво?

Поаро не отговори. Само поклати глава.

– Няма ли да ни кажете какво забелязахте?

Поаро произнесе бавно:

– Забелязах изражение на крайно учудване...

Ег пое силно дъх.

– Искате да кажете – рече тя, – че *знаете кой е убиецът*?

– Може да го формулирате и така, щом желаете, мадамazel.

– Но тогава..., но тогава... вие знаете всичко?

Поаро поклати глава.

– Не; напротив, не зная абсолютно нищо. Защото, разбирате ли, не зная *защо* е бил убит Стивън Бебингтън. Докато не зная това, не мога да докажа нищо, не мога да зная нищо... Всичко зависи от едно – подбудата за убийството на Стивън Бебингтън...

На вратата се почука и влезе прислужник с телеграма на поднос.

Поаро я отвори. Лицето му се промени. Той подаде телеграмата на

сър Чарлз. Като се наведе през рамото на сър Чарлз, Ег прочете гласно:

„Моля елате при мен веднага, мога да ви дам ценни сведения за смъртта на сър Бартольмю Стрейндж – Маргарет Ръшбриджър.“

– Мисиз де Ръшбриджър! – възкликна сър Чарлз. – Значи, все пак сме били прави. Тя има нещо общо със случая.

Глава единадесета ПОАРО ДАВА ПРИЕМ

Седнал на удобно кресло в малко претрупания си апартамент в хотел „Рид“, Еркюл Поаро слушаше.

Ег се бе разположила на страничното облегалo на едно кресло, сър Чарлз стоеше прав пред камината, а мистър Сатъртуейт седеше малко по-далеч и наблюдаваше групата.

– Поражение по целия фронт – каза Ег.

Поаро поклати спокойно глава.

– Не, не, вие преувеличавате. Що се отнася до връзката с мистър Бебингтън, вярно, вие сте ударили на камък; но сте събрали други показателни сведения.

– Мис Уилз знае нещо – каза сър Чарлз. – Готов съм да се закълна, че знае нещо.

– Капитан Дейкърз също не е с чиста съвест. И мисиз Дейкърз има крайна нужда от пари, а сър Бартольмю ѝ е попречил да се сдобие с тях.

– Какво мислите за историята на младия Мендърз? – попита мистър Сатъртуейт.

– Струва ми се странна и твърде нехарактерна за покойния сър Бартольмю Стрейндж.

Има ли нещо вярно в този твърде объркан разказ за сър Бартольмю Стрейндж? Нима Фреди Дейкърз тайно се е страхувал от него и го е мразел?

Възможно е.

Но във всичко това няма и помен от гузна съвест във връзка със случая Бебингтън.

„Колко странно би било – помисли си Ег, – ако в края на краищата се окаже, че той не е бил убит.“

И в тоя миг се сепна, като съзря на няколко крачки един вестникарски афиш със следните думи: **ИЗРАВЯНЕ НА ТРУПА В КОРНУОЛ – РЕЗУЛТАТЪТ.**

Тя подаде бързо едно пени и грабна вестника. При това се блъсна в друга жена, която правеше същото. Когато Ег се извини, тя позна секретарката на сър Чарлз, експедитивната мис Милрей.

Застанали една до друга, и двете търсеха рубриката с последните новини. Да, ето я.

„РЕЗУЛТАТ ОТ ИЗРАВЯНЕТО НА ТРУПА В КОРНУОЛ“. Думите подскачаха пред очите на Ег. Анализ на органите... Никотин...

– Значи, е бил *убит* – каза Ег.

– О, боже мой – възкликна мис Милрей. – Това е ужасно... ужасно... Грубото ѝ лице беше изкривено от вълнение. Ег я гледаше учудено. Тя винаги бе смятала мис Милрей за лишена от човешки чувства.

– Това ме разстройва – обясни мис Милрей. – Да ви кажа, цял живот съм го познавала.

– Мистър Бебингтън ли?

– Да, Знаете ли, майка ми живее в Гилинг, където той беше свещеник. Как да не се разстрои човек.

– О, разбира се.

– Откровено казано – рече мис Милрей, – не зная какво да правя.

Учуденият поглед на Ег я накара да се изчерви леко.

– Ще ми се да пиша на мисиз Бебингтън – произнесе тя бързо. – Само че, струва ми се, не е много... въ, много... Не зная как е по-добре да постъпя.

Така или иначе това обяснение не задоволи напълно Ег.

Глава дванадесета ЕДИН ДЕН В ГИЛИНГ

Веднага започнаха оживени разисквания. Извадиха железопътно разписание. Решиха, че е за предпочитане да се вземе ранен влак, вмес-то да се пътува с кола.

– Най-последно – рече сър Чарлз – ще изясним тази особена част от загадката.

– Каква е според вас загадката? – попита Ег.

– Нямам представа. Но това не може да не хвърли известна светлина върху аферата Бебингтън. Ако Толи е събрал тия хора нарочно, в което съм почти напълно уверен, тогава „изненадата“, която, както казвал, им е готвел, е имала някаква връзка с тая Ръшбриджър. Мисля, че можем да допуснем това, нали, мосьо Поаро?

Поаро поклати смутено глава.

– Тази телеграма усложнява работата – промърмори той. – Но трябва да действаме бързо – извънредно бързо.

Мистър Сатъртуейт не проумяваше защо е нужно да се бърза толкова, но учтиво се съгласи:

– Разбира се, ще заминем с първия сутрешен влак. Ъ-ъ... необходимо ли е да тръгваме всички?

– Сър Чарлз и аз се разбрахме да прескочим до Гилинг – обади се Ег.

– Можем да отложим това – каза сър Чарлз.

– Мисля, че не бива да отлагаме нищо – заяви Ег. – Не е нужно да ходим и четиримата в Йоркшир. Глупаво е. Излишно струпване на силите на едно място. Мосьо Поаро и мистър Сатъртуейт ще отидат в Йоркшир, а сър Чарлз и аз – в Гилинг.

– Предпочитам лично да се занимая с тая Ръшбриджър – каза сър Чарлз с леко съжаление. – Нали разбирате... аз... ъ-ъ... вече говорих със старшата сестра... навлязъл съм в работата, така да се каже.

– Точно затова е по-добре да стоите настрана – възрази Ег. – И без туй сте се забъркали в сума лъжи и сега, когато тази Ръшбриджър е дошла на себе си, ще ви изкарат изпечен лъжец. Много по-важно е да дойдете в Гилинг. Ако е нужно да се срещаме с майката на мис Милрей, тя ще разкрие на вас много повече, отколкото на всеки друг. Вие сте работодател на нейната дъщеря и тя ще ви има доверие.

Сър Чарлз се взря в пламналото, сериозно лице на Ег.

– Ще дойда в Гилинг – съгласи се той. – Мисля, че сте напълно права.

– Зная, че съм права – заяви Ег.

– Според мен планът е отличен – побърза да вметне Поаро. – Както казва мадмоазел, сър Чарлз е най-подходящият човек, който трябва да разпита тая мисиз Милрей. Кой знае, може да научите от нея много важни факти, отколкото тия, които ще научим в Йоркшир.

Разбраха се да действат на тази основа и на другата сутрин в десет без четвърт сър Чарлз взе Ег с колата си. Поаро и мистър Сатъртуейт бяха вече отпътували за Лондон с влак.

Беше прекрасна прохладна утрин, с лек скреж във въздуха. Докато завиваха и лъкатушеха по различните преки пътища, които сър Чарлз от опит бе открил южно от Темза, Ег чувствуваше как настроението ѝ се повишава.

Най-после обаче се понесоха плавно по Фолкстънския път. След

като минаха през Мейдстън, сър Чарлз се справи с една карта и щом свърнаха от главния път, закриволичиха по селски пътища. Беше около дванайсет без четвърт, когато най-после стигнаха целта си.

Гилинг беше изоставено от света село. То имаше стара църква, жилище на свещеника, два-три магазина, редица селски къщи, три-четири нови общински сгради и много привлекателна селска поляна.

Майката на мис Милрей живееше в малка къщурка срещу църквата, от другата страна на поляната. Когато колата спря, Ег запита:

– Знае ли мис Милрей, че отивате при майка й?

– О, да. Тя й писа, за да подготви старата лейди.

– Смятате ли това за редно?

– Мое мило дете, защо да не е редно?

– О, не зная... Във всеки случай не я взехте със себе си.

– Откровено казано, сметнах, че ще ми пречи на работата. Тя толкова ме превъзхожда по инициативност... че вероятно ще се опита и да ме командва.

Ег се разсмя.

Мисиз Милрей се оказа почти смешно различна от дъщеря си. Докато мис Милрей беше корава, майка й беше мека, докато мис Милрей беше ъгловата, мисиз Милрей беше закръглена. Тя приличаше на огромна „дунда“, прикована неподвижно за кресло, за удобство поставено така, че да може да наблюдава от прозореца всичко, което става във външния свят.

Мисиз Милрей изглеждаше приятно развълнувана от пристигането на гостите си.

– Не ще й дума, много мило от ваша страна, сър Чарлз. Толкова неща съм чувала за вас от моята Вайълет! (Вайълет! Странно неподходящо име за мис Милрей.)³⁷ Да знаете колко много ви се възхищава тя! Крайно интересно й беше да работи за вас толкова години. Няма ли да седнете, мис Литън Гор? Ще ме извините, че не ставам. От години не мога да си служа с крайниците. Воля божия, не се оплаквам, само казвам, че човек свиква на всичко. Желаете ли нещо освежително за след път?

Сър Чарлз и Ег заявиха, че нямат нужда от освежаване, ала мисиз Милрей не им обърна внимание. Тя плесна с ръце по ориенталски обичай и се появила чай и бисквити. Докато хрупкаха и посръбваха, сър Чарлз заговори за целта на посещението им.

37. Вайълет (violet) значи „теменужка“. Б.пр.

– Предполагам, че сте чули, мисиз Милрей, всичко около трагичната смърт на мистър Бебингтън, който е бил енорийски свещеник тук?

„Дундата“ кимна енергично в знак на съгласие.

– Да, вярно. Четох във вестника подробностите за изравянето на трупа. И не мога да проумея кой може да го е отровил. Много мил човек беше, всички тук го обичаха... и нея също. И малките им дечица, и всичко.

– Наистина голяма загадка – каза сър Чарлз. – Всички бяхме опечалени. В същност си мислехме дали не ще можете да хвърлите известна светлина върху въпроса.

– Аз ли? Но аз не съм виждала Бебингтънови – чакайте да си помисля – сигурно повече от петнайсет години.

– Вярно, но някои от нас предположиха, че може да има нещо в миналото, което да обяснява смъртта му.

– Право да ви кажа, не зная какво би могло да има. Те водеха много тих живот – много зле бяха, горките, с цяла сюрория деца.

Мисиз Милрей с удоволствие се впусна в спомени, но спомените й като че ли хвърляха твърде слаба светлина върху задачата, която се бяха заловили да решават.

Сър Чарлз й показва увеличение на една снимка, където се виждаше и семейство Дейкърз, а също един отдавнашен портрет на Анджела Сътклиф и малко зацапано клише на мис Уилз, изрязано от вестник. Мисиз Милрей ги разгледа с голям интерес, но с нищо не издаде, че ги познава.

– Трябва да ви кажа, че не мога да си спомня никой от тях... разбира се, това е било доста отдавна. Но нашето село е малко. Не минават много хора. Сестрите Егню, дъщерите на доктора... все се изпожениха и се пръснаха по света, пък сегашният ни доктор е ерген – има си нов млад помощник. Спомням си и за старите мис Кейли... седяха на голямата скамейка в църквата... но всички са умрели от години. И Ричардсънови – той умря, а тя замина за Уелс. И селяните, разбира се. Ала тук почти нищо не се е променило. Вайълет, мисля, би могла да ви каже толкова, колкото и аз. Тогава тя беше младо момиче и често се отбиваше в дома на свещеника.

Сър Чарлз се помъчи да си представи мис Милрей като младо момиче, но не успя.

Той попита мисиз Милрей спомня ли си някоя Ръшбриджър, но това име не предизвика никакъв отзвук.

Най-после си тръгнаха.

Обядваха набързо в пекарницата. Сър Чарлз искаше да ядат

другаде, в по-прилично заведение, но Ег изтъкна, че може да научат някои местни клюки.

– Пък и няма да ви стане нищо, ако хапнете веднъж варени яйца и кифли – каза тя строго. – Мъжете са толкова придирчиви в яденето.

– Аз винаги съм мразил яйцата – рече сър Чарлз кротко.

Жената, която им сервираше, беше доста общителна. Тя също чела във вестника за изравянето на трупа и още повече се развълнувала, като разбрала, че става дума за „стария свещеник“.

– На времето бях дете – обясни тя. – Но го помня.

Не можа обаче да им каже много за него.

След обедата отидоха в църквата и прегледаха регистъра за ражданията, венчавките и погребенията. И тук като че ли нямаше нищо обнадеждаващо или показателно.

Излязоха на църковния двор и се повъртяха там. Ег зачете имената на надгробните камъни.

– Какви странни имена! – каза тя. – Слушайте, ето цяло семейство Стейвпени, а тук – някоя си Мери Ан Стикълпат³⁸.

– Но никое не е толкова странно, както моето – промърмори сър Чарлз.

– Картрайт³⁹ ли? Не виждам нищо странно в името ви.

– Нямах пред вид Картрайт. Картрайт е актьорското ми име, което на края узаконих.

– А какво е действителното ви име?

– Не мога да ви кажа. То е моята позорна тайна.

– Толкова ли е ужасно?

– Не толкова ужасно, колкото смешно.

– О, кажете ми го.

– В никакъв случай – заяви сър Чарлз твърдо.

– Моля ви.

– Не.

– Защо?

– Ще се смеете.

– Няма.

– Не ще можете да се сдържите.

– О, моля, кажете ми го. Моля, моля, моля.

– Какво упорито създание сте, Ег. Защо искате да го знаете?

38. Буквално: Пробит грош и Дръж пътеката. Б.пр.

39. На английски Картрайт значи „колар“. Б.пр.

– Защото не искате да ми го кажете.

– Вие сте очарователно дете – произнесе сър Чарлз с малко задавен глас.

– Аз не съм дете.

– Не сте ли? Интересно.

– Кажете ми го – прошепна Ег тихо.

Шеговита и едновременно тъжна усмивка изкриви устата на сър Чарлз.

– Е, добре, ето. Баща ми се казваше Мъг⁴⁰.

– Наистина ли?

– Наистина и действително.

– Хм – промърмори Ег. – Малко неудобно е. Цял живот да носиш името Мъг...

– Не бих отишъл далеч в кариерата си. Съгласен съм. Спомням си – продължи сър Чарлз замечтано, – мислех (тогава бях млад) да се нарека Людовик Кастильоне..., но на края се примирих с английския му вариант Чарлз Картрайт.

– Наистина ли сте Чарлз?

– Да, кръстниците ми са се погрижили за това. – Той се поколеба, после добави: – Защо не казвате Чарлз... и не зарежете „сър“?

– Може.

– Вчера ме нарекохте така. Когато..., когато... помислихте, че съм умрял.

– О, тогава ли... – Ег се опита да направи гласа си равнодушен.

Сър Чарлз каза внезапно:

– Ег, така или иначе историята с това убийство вече не ми се вижда реална. Особено днес ми се струва невероятна. Искях да изясня тази работа преди... преди всичко друго. Аз съм суеверен в това отношение. Винаги съм свързвал успеха в решаването на проблеми с... успех от друг род. Ох, дявол да го вземе, защо го увъртам така? Аз толкова често съм обичал на сцената, че в действителния живот съм станал стеснителен... Аз ли съм, или Мендърз, Ег? Трябва да зная. Вчера мислех, че съм аз...

– Правилно сте мислили...

– Ти си чуден ангел! – извика сър Чарлз.

– Чарлз, Чарлз, не бива да ме целуваш в църковен двор...

– Ще те целувам, където си искам...

40. Глупак (англ.). Б.пр.

– Нищо не открихме – казваше Ег по-късно, когато бързаха обратно към Лондон.

– Глупости, открихме единственото нещо, което заслужава да се открие... Какво ме интересуват умрели свещеници или умрели доктори? Ти си единственото нещо, което е важно за мен... Знаеш, мила, че съм с тридесет години по-стар от теб... мислиш ли, че това няма значение?

Ег го щипна нежно по ръката.

– Не бъди глупав... Интересно дали другите са открили нещо?

– Да откриват, каквото щат – заяви сър Чарлз великодушно.

– Чарлз... ти толкова се беше запалил по тая работа.

Но сър Чарлз не играеше вече ролята на великия детектив.

– Вярно, представлението водех аз. Ала сега съм го предал на Мустакатия. То е вече негова работа.

– Мислиш ли, че той действително знае кой е извършил тези престъпления? Каза, че знаел.

– Вероятно няма ни най-малка представа, но е принуден да поддържа професионалната си репутация.

Ег мълчеше. Сър Чарлз попита:

– За какво мислиш, мила?

– Мислех за мис Милрей. Тя се държеше така особено оная вечер, за която ти разказах. Току-що бе купила вестника със съобщението за изравянето на трупа и каза, че не знаела какво да прави.

– Глупости – каза сър Чарлз весело. – Тази жена винаги знае какво да прави.

– Бъди сериозен, Чарлз. Тя изглеждаше... разтревожена.

– Ег, сладка моя, какво ме интересуват тревогите на мис Милрей? Нищо друго не ме интересува освен теб и мен.

– По-добре се пази от трамваите! – предупреди го Ег. – Не искам да овдовея, преди да съм станала съпруга.

Върнаха се в апартамента на сър Чарлз тъкмо за следобедния чай. Мис Милрей излезе да ги посрещне.

– Има телеграма за вас, сър Чарлз.

– Благодаря ви, мис Милрей. – Той се засмя с нервен момчешки смях. – Слушайте, трябва да ви кажа една новина. Мис Литън Гор и аз ще се женим.

Настъпи кратка пауза, след която мис Милрей каза:

– О! Уверена съм... уверена съм, че ще бъдете щастливи.

В гласа ѝ звучеше странна нотка. Ег я забеляза, но преди да успее да сподели впечатлението си, Чарлз Картрайт се обърна към нея с бързо

възкликание:

– Боже мой, погледни това, Ег. От Сатъртуейт.

Той пхна телеграмата в ръцете ѝ. Ег я прочете и очите ѝ се отвори-
ха широко.

Глава тринадесета МИСИЗ ДЕ РЪШБРИДЖЪР

Преди да хванат влака, Еркиул Поаро и мистър Сатъртуейт водиха кратък разговор с мис Линдън, секретарката на покойния сър Бартольмю Стрейндж. Мис Линдън беше готова да помогне, но нищо важно не можеше да им каже. Мисиз де Ръшбриджър се споменавала в болничния дневник на сър Бартольмю от чисто професионална гледна точка. Сър Бартольмю говорел за нея само в медицински аспект.

Двамата мъже пристигнаха в санаториума около дванайсет часа. Прислужницата, която им отвори вратата, изглеждаше възбудена и зачервена. Мистър Сатъртуейт попита първо за старшата сестра.

– Не зная дали може да ви приеме тази сутрин – отговори момичето неуверено.

Мистър Сатъртуейт извади визитна картичка и написа на нея няколко думи.

– Моля занесете ѝ това.

Введоха ги в малка чакалня. След около пет минути вратата се отвори и влезе старшата сестра. Тя никак не изглеждаше пъргава и енергична, както обикновено.

Мистър Сатъртуейт се изправи.

– Надявам се, че ме помните – каза той. – Аз идвах тук със сър Чарлз Картрайт веднага след смъртта на сър Бартольмю Стрейндж.

– Да, наистина, мистър Сатъртуейт, разбира се, че ви помня; а сър Чарлз попита тогава за клетата мисиз де Ръшбриджър и това изглежда такова съвпадение.

– Позволете ми да ви представя мосьо Еркиул Поаро.

Поаро се поклони, а старшата сестра отговори разсеяно. Тя продължи:

– Не мога да разбера как е възможно да получите телеграма, както казвате. Цялата тази работа ми се струва много загадъчна. Изключено е да има някаква връзка със смъртта на клетия доктор, нали? Трябва да е работа на някой луд – само така мога да си го обясня. Идването на

полицията тук и всичко друго. Наистина беше ужасно.

– Полицията ли? – учуди се мистър Сатъртуейт.

– Да, от десет часа е тук.

– Полицията? – повтори Еркюл Поаро.

– Навярно сега ще можем да се видим с мисиз де Ръшбриджър – подхвърли мистър Сатъртуейт. – Щом ни е повикала...

Старшата сестра го прекъсна:

– О, мистър Сатъртуейт, значи, не знаете!

– Какво не знаем? – попита Поаро рязко.

– За клетата мисиз де Ръшбриджър. Тя умря.

– Умря ли? – възкликна Поаро. – Mille ton negres⁴¹ Сега ми става ясно. Да, сега ми става ясно. Трябваше да се сетя... – Той се спря. – Как умря?

– По много загадъчен начин. Пристигна за нея кутия шоколадени бонбони – бонбони с ликьор – по пощата. Тя изяла един – трябва да е имал ужасен вкус, но предполагам, че не е очаквала това и го е глътнала. Такова нещо не се изплюва.

– Oui, oui,⁴² и трудно е, ако изведнъж в гърлото ти потече някаква течност.

– И тъй, глътнала го и извикала, сестрата притичала, но не можахме да направим нищо. Умря след около две минути. Тогава докторът повика полицията, дойдоха и изследваха шоколадените бонбони. Целият горен ред е бил препипан, на долните нищо им нямаше.

– А каква отрова е била използвана?

– Смятат, че е никотин.

– Да – каза Поаро. – Пак никотин. Какъв удар! Какъв смел удар!

– Закъснели сме – рече мистър Сатъртуейт. – Сега вече никога няма да узнаем какво е искала да ни каже. Освен ако... освен ако... не е споделила тайната си с някого? – Той погледна въпросително старшата сестра.

Поаро поклати глава.

– Не е имало никакво споделяне на тайни, ще се убедите в това.

– Можем да попитаме – предложи мистър Сатъртуейт. – Например някоя от сестрите.

– Разбира се, питайте – съгласи се Поаро, но гласът му не звучеше обнадеждаващо.

41. Гръмове небесни! (фр.). Б.пр.

42. Да, да (фр.). Б.пр.

Мистър Сатъртуейт се обърна към старшата сестра, която незабавно поръча да повикат двете сестри, съответно от дневната и нощната смяна, които са се грижили за мисиз де Ръшбриджър, но никоя от тях не можа да добави нещо към вече дадените сведения. Мисиз де Ръшбриджър никога не била споменавала за смъртта на сър Бартольмю и дори не знаели, че е пратила телеграма.

По молба на Поаро двамата мъже бяха заведени в стаята на умрялата. Там завариха на дежурство груповия началник Кросфийлд и мистър Сатъртуейт го представи на Поаро.

След това двамата мъже се приближиха до леглото и впериха очи в умрялата. Тя беше около четиридесетгодишна, тъмнокоса и бледа. Лицето ѝ не изглеждаше спокойно – все още личеше предсмъртната агония.

Мистър Сатъртуейт изрече бавно:

– Горката...

Той хвърли поглед към Еркюл Поаро отсреща. Лицето на дребния белгиец имаше странно изражение. Нещо в него накара мистър Сатъртуейт да потръпне...

Мистър Сатъртуейт каза:

– Някой е узнал, че тя иска да каже нещо, и я е убил... Убил я, за да ѝ попречи да говори...

Поаро кимна.

– Да, така е.

– Убита е, за да ѝ се попречи да каже това, което е знаела.

– Или това, което не е знаела... Но да не губим време... Предстои ни още много работа. *Не бива да има повече убийства.* Трябва да предотвратим това.

Мистър Сатъртуейт попита заинтригуван:

– Съвпада ли случилото се с представата ви за самоличността на убиецата?

– Да, съвпада... Но аз разбирам едно: убиецът е по-опасен, отколкото си мислех... Трябва да бъдем внимателни.

Груповият началник Кросфийлд излезе с тях от стаята и научи за телеграмата, която бяха получили. Телеграмата е била подадена в Мелфъртската пощенска станция и когато запитаха там, се изясни, че я е донесло някакво момченце. Дежурната млада служителка си спомни за случая, понеже съобщението я развълнувало много, тъй като там се споменавало за смъртта на сър Бартольмю Стрейндж.

След като обядваха в компанията на груповия началник и биха

телеграма до сър Чарлз, следствието продължи.

В шест часа същата вечер бе издирено момченцето, което подало телеграмата. То побърза да разкаже всичко. Телеграмата му била дадена от някакъв мъж, облечен бедняшки. Човекът пък му казал, че той получил телеграмата от някаква „побъркана жена“ в „Къщата в парка“. Тя я пунала от прозореца; в телеграмата били увити две монети по половин крона⁴³. Мъжът се уплашил да не се замеси в някаква нечиста работа и тъй като пътят му бил в обратна посока, дал на момчето два шилинга и шест пенса и му казал да задържи остатъка.

Започна дирене на мъжа. Междувременно като че ли нищо повече не можеше да се направи и Поаро и мистър Сатъртуейт се върнаха в Лондон.

Наближаваше полунощ, когато двамата пристигнаха в града. Ег се бе прибрала при майка си, но сър Чарлз ги посрещна и тримата обсъдиха положението.

– Mon ami – рече Поаро, – послушайте ме. Само едно нещо е в състояние да реши тази работа: сивите клетници на мозъка. Да тичае насам-нататък из Англия, да се надяваме, че този или онзи ще ни каже това, което искаме да знаем – всички подобни методи са дилетантски и глупави. Истината може да се види само отвътре.

Сър Чарлз изглеждаше малко скептично настроен.

– Какво възнамерявате да правите в такъв случай?

– Възнамерявам да мисля. Моля ви да ми дадете двайсет и четири часа за мислене.

Сър Чарлз поклати глава с лека усмивка.

– Ще ви разкрие ли мисленето какво можеше да ни каже тази жена, ако беше жива?

– Предполагам.

– Не ми се вярва. Но както и да е, мосьо Поаро, правете, каквото желаете. Ако можете да разплетете тази загадка, добре. Това обаче не е по моите сили. Трябва да призная, че съм победен. И без туй си имам друга по-важна работа.

Сигурно той очакваше да бъде разпитван, но надеждите му се оказаха излъгани. Наистина мистър Сатъртуейт го гледеше напрегнато, но Поаро остана потънал в размисъл.

– Е, трябва да вървя – каза актьорът. – Аха, забравих нещо. Много съм обезпокоен за... мис Уилз.

43. Крона – монета от 5 шилинга. Б.пр.

– Какво е станало с нея?

– Изчезнала е.

Поаро го изгледа вторачено.

– Изчезнала ли? Къде?

– Никой не знае... След като получих телеграмата ви, мислих много. Както ви казах на времето, бях убеден, че тази жена знае нещо, което не ни е казала. Исках да опитам за последен път да го измъкна от нея. Отидох с колата до къщата ѝ – беше около девет и половина, когато пристигнах там – и попитах за нея. Изглежда, че е излязла от дома си тази сутрин – отишла да прекара деня в Лондон – така обяснила. Вечерта близките ѝ получили телеграма, с която съобщавала, че няма да се върне за ден-два, тъй че да не се безпокоят.

– А безпокоят ли се?

– Доколкото разбрах, доста. Знаете ли, не е взела със себе си никакъв багаж.

– Странно – промърмори Поаро.

– Да. Изглежда като че ли... Е, и аз не зная. Чувствам се неспокоен.

– Аз я предупредих – каза Поаро. – Предупредих всички. Помните какво им казах: „Говорете сега.“

– Да, да. Мислите ли, че и тя...

– Аз си имам свои хипотези – отвърна Поаро. – Засега предпочитам да не ги обсъждам.

– Първо икономът... Елис... после мис Уилз. Къде е Елис? Немислимо е полицията да не може да го намери.

– Не е търсила трупа му, където трябва – каза Поаро.

– Значи, сте съгласни с Ег. Смятате, че той е умрял?

– Елис никога вече няма да бъде видян жив.

– Боже мой – избухна сър Чарлз. – Това е кошмар... цялата тая работа е абсолютно неразбираема.

– Не, не. Напротив, смислена и логична е.

Сър Чарлз го изгледа.

– Така ли смятате?

– Разбира се. Знаете ли, аз имам методичен ум.

– Не ви разбирам.

Мистър Сатъртуейт също гледаше озадачено дребния детектив.

– А какъв ум имам аз? – попита сър Чарлз, малко докачен.

– Вие имате актьорски ум, сър Чарлз, творчески, оригинален, който винаги вижда драматичното. Мистър Сатъртуейт пък притежава ум на зрител, наблюдава действащите лица, проявява усет за атмосфера. А аз,

аз имам прозаичен ум. Виждам само фактите, без никакви драматични украшения или светлини.

– Тогава да оставим всичко на вас?

– Тъкмо така мисля и аз. За двацет и четири часа.

– Тогава успешна работа. Лека нощ. Когато излизаха заедно, сър Чарлз се обърна към мистър Сатъртуейт:

– Този приятел има много високо мнение за себе си. Той говореше някак студено.

Мистър Сатъртуейт се усмихна. Главната роля, а?! Значи, такава била работата. Той запита:

– Какво искаше да кажеш с това, че си имал друга по-важна работа, сър Чарлз?

На лицето на сър Чарлз се появи свенливото изражение, което мистър Сатъртуейт познаваше така добре от присъствието си на сватби на Хановър скуер.

– Ами, въпросът е там, че аз... ъ-ъ... Ег и аз...

– Много се радвам, че чувам това – каза мистър Сатъртуейт. – Честито.

– Разбира се, аз съм много стар за нея.

– Тя не мисли така... пък и сама може най-добре да прецени.

– Много мило от твоя страна, Сатъртуейт. Знаеш ли, бях си втъпил, че е влюбена в младия Мендърз.

– Чудя се какво те е накарало да мислиш подобно нещо – каза мистър Сатъртуейт простодушие.

– Във всеки случай – произнесе сър Чарлз твърдо – не е влюбена...

Глава четиринадесета МИС МИЛРЕЙ

Поаро не можа да се възползва напълно от непрекъснатите двацет и четири часа, които бе изискал.

В единайсет часа и двацет минути на другата сутрин Ег влезе без предизвестие. За нейно учудване тя завари великия детектив зает със строеж на къщички от карти. Лицето ѝ показваше такова дълбоко презрение, че Поаро бе принуден да се защити.

– Съвсем не съм се вдетенил на стари години, мадмоазел. Не. Ала винаги съм намирал строежа на къщички от карти много стимулиращ за ума. Това ми е стар навик. Първата ми работа тази сутрин беше да

изляза и да купя тесте карти. За нещастие аз правя грешка, те не са истински карти. Но и тези вършат работа.

Ег се вгледа по-внимателно в постройката на масата.

Тя се разсмя:

– Боже мой, продали са ви „Щастливи семейства.“

– Какво е това, дето му казвате „Щастливо семейство“?

– Игра. Играят я децата в забавачницата.

– Аха. Е, все пак и с тия могат да се строят къщички по същия начин.

Ег взе няколко от картите на масата и ги заоглежда с нежност.

– Мистър Бън, сина на пекаря... аз винаги съм го обичала. А ето мисис Мъг, жената на млекаря. О, боже мой, това съм май аз.

– Защо тази смешна картичка да представлява пък вас, мадмоазел?

– Заради името.

Ег се засмя на недоумяващата му физиономия, а после се залови да обяснява. Когато свърши, той каза:

– Аха, значи, това е имал пред вид сър Чарлз снощи. А аз се чудех... Мъг – аха, да, както се казва на жаргон, вие сте „мъг“ – глупак, така ли? Естествено, ще трябва да си промените името. Не бихте искали да бъдете лейди Мъг, нали?

Ег се засмя.

– Е, пожелайте ми щастие – каза тя.

– Желая ви щастие, мадмоазел. Не краткотрайното щастие на младостта, а трайно щастие – щастие, изградено върху камък.

– Ще кажа на Чарлз, че го наричате камък – рече Ег. – А сега на въпроса, за който дойдох при вас. Много ме безпокои оная изрезка от вестник, която Оливър изпуснал от портфейла си. Разбирате ли, същата, която мис Уилз вдигнала и му върнала обратно. Струва ми се, че или Оливър лъже нагло, като казва, че не си спомня изрезката да е била там, или тя изобщо не е била там. Изгървал е някакво случайно листче, а тази жена твърди, че било изрезка на статия за никотина.

– Защо ли ще постъпи така, мадмоазел?

– Защото е искала да се отърве от нея. Пробутала я е на Оливър.

– Значи, излиза, че тя е престъпницата?

– Да.

– Каква е била подбудата ѝ?

– Излишно е да ме питате. Мога да предположа само, че е душевно болна. Умните хора са често малко откачени. Не виждам друга причина... в същност не виждам изобщо никаква подбуда.

– Ясно е, че сме в *impasse*⁴⁴. Няма да искам от вас да гадаете за подбудата. Аз самият непрекъснато си задавам този въпрос. *Каква е била подбудата за убийството на мистър Бебингтън?* Когато успее да отговори, случаят ще бъде решен.

– Не мислите ли, че е просто лудост?... – подхвърли Ег.

– Не, мадмоазел... не лудост в смисъла, в който вие разбирате. Тук има някаква причина. Аз трябва да открия тази причина.

– Е, тогава довиждане – каза Ег. – Извинявайте за безпокойството, но просто ми хрумна такава мисъл. Налага се да бързам. Отиваме с Чарз на генералната репетиция на „Кученцето се смееше“ – нали знаете, пиесата, която мис Уилз е написала за Анджела Сътклиф. Утре е премиерата.

– *Mon Dieu*⁴⁵ – възкликна Поаро.

– Какво има? Нещо случило ли се е?

– Да, наистина се случи нещо. Едно хрумване. Една блестяща идея. О, но аз съм бил сляп... сляп...

Ег се вторачи в него. Сякаш съзнаваше чудатостта си, Поаро се овладя. Той я потупа по рамото.

– Мислите, че съм луд. Ни най-малко. Аз чух какво казахте. Отивате да гледате „Кученцето се смееше“ и мис Сътклиф играе в нея. Е, вървете, не ми обръщайте внимание какво говоря.

Ег си тръгна някак разколебана. Останал сам, Поаро закрачи назад-напред из стаята, като си мърмореше под носа. Очите му излъчваха зелен котешки блясък.

– *Mais oui*⁴⁶... вече всичко става ясно. Интересна подбуда... такава подбуда никога не съм срещал преди и все пак е логично, а като се имат пред вид обстоятелствата – естествена. Изобщо много интересен случай.

Той мина край масата, на която все още лежеше къщичката му от карти. Като замахна с ръце, помете картите от масата.

– Щастливото семейство, вече нямам нужда от него – каза той. – Задачата е решена. Остава само да се действува.

Той грабна шапката си и облече пардесюто си. След това слезе на по-долния етаж и хопът му повика такси. Поаро даде адреса на апартамента на сър Чарлз.

Когато пристигнаха там, плати на таксито влезе в хола. Портиера го нямаше, беше някъде горе с асансьора. Поаро се заизкачва пеш по

44. Безизходно положение (фр.). Б.пр.

45. Боже мой! (фр.). Б.пр.

46. Но да (фр.). Б.пр.

стълбата. Точно когато стигна втория етаж, вратата на апартамента на сър Чарлз се отвори и оттам излезе мис Милрей.

Като видя Поаро, тя се сепна.

– Вие ли сте!

Поаро се усмихна:

– Аз съм! Или не съм? Enfin moi⁴⁷!

Милрей каза:

– Боя се, че няма да намерите сър Чарлз. Той отиде с мис Литън Гор в театър „Вавилон“.

– Аз не търся сър Чарлз. Мисля, че един ден забравих тук бастуна си.

– Ах, ясно. Е, ако позвъните, Темпъл ще ви го намери. Съжалявам, че не мога да остана. Трябва да хвана влака. Заминавам за Кент... при майка ми.

– Разбирам. Няма да ви забавям, мадамazel.

Той се дръпна, мис Милрей мина и заслиза бързо по стълбата. Тя носеше малко кожено куфарче за книга.

Но когато изчезна, Поаро като че ли забрави с каква цел бе дошъл тук. Вместо да продължи нагоре към стълбищната площадка, той се обърна и тръгна обратно. Стигна до пътната врата тъкмо навреме, за да види как мис Милрей се качи на такси. Друго такси се приближаваше бавно покрай бордюра на тротоара. Поаро вдигна ръка и го спря. Качи се и нареди на шофьора да проследи първото такси.

Никаква изненада не се появи на лицето му, когато първото такси пое на север и на края спря на Педингтънската гара, макар че Педингтън не е най-подходящата гара за пътуване до Кент. Поаро отиде на гишето за първа класа и поиска билет за Лумът, отиване и връщане. Влакът тръгваше след пет минути. Като се загърна до уши с пардесюто си, защото денят беше студен, Поаро се настани в ъгъла на един първокласен вагон.

Към пет часа пристигнаха в Лумът. Вече започваше да се стъмва. Застанал малко назад, Поаро чу, че мис Милрей бе поздравена от любезния носач на малката гара.

– Охо, мис, не ви очаквахме. И сър Чарлз ли иде?

Мис Милрей отговори:

– Дойдох тук неочаквано. Утре сутринта се връщам. Идвам само да взема някои неща. Не, нямам нужда от кола, благодаря ви. Ще вървя

47. Въшност аз съм! (фр.). Б.пр.

пеш по пътеката през скалите.

Здрачът се бе сгъстил. Мис Милрей крачеше пъргаво по стръмната лъкатушна пътечка. На значително разстояние зад нея вървеше Еркюл Поаро. Той пристъпяше тихо като котка. Когато стигна до Гарваново гнездо, мис Милрей извади от чантата си ключ и мина през страничната врата, оставяйки я открената. Тя се появи отново след минута-две. Държеше в ръката си ръждясал ключ от врата и електрическо фенерче. Поаро се поотдръпна зад един близък храст.

Мис Милрей заобиколи зад къщата и се заизкачва по една стръмна буренясала пътечка. Еркюл Поаро тръгна подире ѝ. Мис Милрей вървеше все по-нагоре и по-нагоре, докато внезапно стигна до някаква стара каменна кула, каквито се срещат често по тоя бряг. Тази имаше жалък и порутен вид. Мръсният прозорец обаче беше с перде и мис Милрей пхна ключа в голямата дървена врата.

Ключът се превъртя с жално скърцане. Вратата се завъртя със стон на пантите си. Мис Милрей с фенерчето си влезе вътре.

С ускорена стъпка Поаро я настигна. Той на свой ред се провря безшумно през вратата. Светлината от фенерчето на мис Милрей проблясваше на пресекулки по стъклени колби, бензинова горелка, разни апарати.

Мис Милрей бе взела един лост. Тя го държеше вдигнат над стъклената апаратура, когато нечия ръка улови ръката ѝ. Тя ахна и се обърна.

Зелените котешки очи на Поаро бяха впити в нейните.

– Не бива така, мадомоazel – каза той. – Защото това, което искате да унищожите, представлява улика.

Глава петнадесета ЗАВЕСА

Еркюл Поаро седеше на голямо кресло. Стенните лампи бяха угасени. Само един розов абажур хвърляше отблясъка си върху фигурата в креслото. Тук имаше като че ли нещо символично: той сам под светлината, а другите трима, сър Чарлз, мистър Сатъртуейт и Ег Литън Гор – публиката на Поаро, – насядали в околния мрак.

Гласът на Еркюл Поаро беше замечтан. Той като че се обръщаше по-скоро към пространството, отколкото към своите слушатели.

– Да възпроизведе престъплението – това е целта на детектива. А за

да възпроизведеш едно престъпление, трябва да поставиш факт върху факт, както поставяш карта върху карта, за дастроиш къщичка от карти. И ако фактите не съвпадат – ако картата не пази равновесие, е, трябва да почваш къщичката си наново, иначе тя ще рухне...

Както казах неотдавна, има три различни вида ум: драматичният ум – режисьорският ум, който с механични средства създава ефект за действителност; умът, който се поддава лесно на драматични въздействия – това е младият романтичен ум; и най-после, приятели, прозаичният ум – умът, който вижда не синьо море и мимози, а боядисаното платно на театралните декори.

И тъй, *mes amis* стигам до убийството на Стивън Бебингтън миналия август. През въпросната вечер сър Чарлз Картрайт лансира хипотезата, че Стивън Бебингтън е бил убит. Аз не се съгласих с тази хипотеза. Не можех да повярвам: а) че човек като Стивън Бебингтън може да бъде убит; и б) че е възможно да се даде отрова на определен човек при обстоятелствата, съществуващи нея вечер.

Сега тук съм принуден да призная, че сър Чарлз е бил прав, а аз съм сгрешил. Сгреших, защото разглеждах престъплението от съвсем погрешна гледна точка. Едва преди двайсет и четири часа изведнъж прозрях правилната гледна точка – и позволете ми да кажа, че от тази гледна точка убийството на Стивън Бебингтън е едновременно и *логично*, и *възможно*.

Но засега ще отмина този въпрос и ще ви поведе стъпка по стъпка по пътеката, по която сам вървах. Смъртта на Стивън Бебингтън мога да нарека първото действие на нашата драма. Това действие завърши, когато всички напуснахме Гарваново гнездо.

Второто действие на драмата, бих могъл да кажа, започна в Монте Карло, когато мистър Сатъртуейт ми показа вестникарското съобщение за смъртта на сър Бартольмо. Веднага стана ясно, че аз греша, а сър Чарлз е бил прав. И Стивън Бебингтън, и сър Бартольмо Стрейндж са убити, и двете убийства представляват част от едно и също престъпление. По-късно едно трето убийство завърши поредицата – убийството на мисиз де Ръшбриджър. Ето защо ни е нужна една логична, разумна хипотеза, която да свързва ведно тези три смъртни случая – с други думи, тези три убийства са извършени от едно и също лице и са били от изгода и полза за това определено лице.

Сега мога да кажа веднага, че главното нещо, което ме безпокоеше, беше фактът, че убийството на сър Бартольмо Стрейндж е станало след убийството на Стивън Бебингтън. Ако се разглеждат тези три убийства

независимо от времето и мястото, вероятностите сочеха, че убийството на сър Бартольмю Стрейндж, би могло да се каже, е основното или главно престъпление, а другите две убийства са второстепенни по характер – тоест произтичат от връзката на тези две лица със сър Бартольмю Стрейндж. Обаче, както забелязах и преди – човек не може да извърши престъплението си така, както иска, Стивън Бебингтън бе убит пръв, а сър Бартольмю Стрейндж – след известно време. Следователно изглежда, че второто престъпление непременно трябва да е произтичало от първото и поради това се налага да търсим в първото престъпление ключа на цялата история.

Аз наистина клонях дотолкова към такава вероятност, че сериозно си мислех: станала е някаква *грешка*. Възможно ли е сър Бартольмю Стрейндж да е бил набеязан като първата жертва, а мистър Бебингтън да е отровен по погрешка! Бях принуден обаче да изоставя тази хипотеза. Всеки, който е познавал сър Бартольмю Стрейндж горе-долу отблизо, е знаел, че той не обича коктейлите.

Друго предположение: дали Стивън Бебингтън не е отровен по погрешка от някой друг член на първоначалната компания? Не можах да намеря никакви доказателства в този смисъл. Ето защо се върнах на първоначалното заключение, че убийството на Стивън Бебингтън е било безспорно *умишлено* – и веднага се натъкнах на непреодолима пречка: явната *невъзможност* да се случи такова нещо.

При всяко следствие трябва да се започва от най-простите и най-очевидни хипотези. При положение, че Стивън Бебингтън е бил отровен с коктейл, кой е имал възможност да сложи отрова в този коктейл? На пръв поглед ми се струваше, че единствените двама души, които са имали възможност да сторят това (тоест които са боравили с напитките), са самият сър Чарлз Картрайт и камериерката Темпъл. Но макар че по всяка вероятност и той, и тя биха могли да сипят отрова в чашата, *никой от тях не е имал възможност да насочи именно тази чаша към ръката на мистър Бебингтън*. Темпъл е можела да направи това, като ловко подаде таблата така, че да му предложи единствената останала чаша (което е трудно, но не и невъзможно). Сър Чарлз би могъл да стори това, като нарочно вземе въпросната чаша и му я даде. Но нито едното, нито другото не е станало. Изглеждаше като че *случайността* и само *случайността* е насочила тази определена чаша към Стивън Бебингтън.

Сър Чарлз Картрайт и Темпъл са пипали коктейлите. Бил ли е някой от тези двамата в Мелфъртското абатство? Нито тя, нито той. Кой е имал най-голяма възможност да бърка в чашата с порто на сър

Бартольмно? Изчезналият иконом, Елис, и помощничката му, камериерката. Но и тук не е изключено някой от гостите да е свършил това. Рисковано, но възможно е някой от поканените да се е промъкнал в столовата и да е сложил никотина в чашата с порто.

Когато дойдох при вас в Гарваново гнездо, вие вече бяхте съставили списък на хората, които са били в Гарваново гнездо и в Мелфъртското абатство. Сега мога да заявя, че четирите имена, поставени начело на списъка – капитан и мисиз Дейкърз, мис Съткиф и мис Уилз – елиминирах веднага.

Невъзможно е някой от тези четирима души да е знаел *предварително*, че ще срещнат Стивън Бебингтън на вечерята. Използването на никотин като отрова показваше грижливо обмислен план, а не такъв, който би могъл да бъде приложен импровизирано. В този списък имаше три други имена – лейди Мери Литън Гор, мис Литън Гор и мистър Оливър Мендърз. Макар и невероятни, тези трима бяха възможни. Като местни хора те може да са имали причини да премахнат Стивън Бебингтън и да са избрали вечерта на приема, за да приведат плановете си в действие.

От друга страна, не можах да открия никакви улики някой от тях действително да е извършил такова нещо.

Мистър Сатъртует, мисля, разсъждаваше почти по същия начин като мен и насочи подозренията си към Оливър Мендърз. Мога да кажа, че младият Мендърз беше безспорно най-подозрителният. Вечерта в Гарваново гнездо той проявяваше всички признаци на силно нервно напрежение – имаше малко изопачено гледище за живота поради личните си проблеми, силен комплекс за малоценност, който е често причина за престъпление, беше на неуравновесена възраст, действително се бе скарал с мистър Бебингтън, или, можем да кажем, проявяваше открита враждебност към него. Освен това имахме странните обстоятелства, при които пристигнал в Мелфъртското абатство. А по-късно – малко невероятния му разказ за писмото от сър Бартольмно Стрейндж и показанията на мис Уилз, че носел у себе си вестникарска изрезка по въпроса за отравянето с никотин.

Така че Оливър Мендърз явно беше човекът, който би трябвало да се постави начело на списъка на тия седем заподозрени.

Но изведнъж, приятели, ме озари една странна мисъл. Стори ми се ясно и съвсем логично лицето, което е извършило престъпленията, *да е било лице, което е присъствало и в двата случая; с други думи, лице, фигуриращо в тоя списък от седем души – но имах чувството, че тази*

очевидност е нагласена очевидност. Такава мисъл би се очаквало да хрумне на всеки здравомислещ, разсъждаващ логично човек. Чувствах, че в същност гледам не действителността, а някаква изкусно нарисувана картина. Наистина умен престъпник би разбрал, че *всеки, чието име е в този списък, непременно ще бъде заподозрян*, следователно той или тя ще нареди така, че да не бъде в списъка.

С други думи, убиецът на Стивън Бебингтън и сър Бартольмю Стрейндж е *присъствал* и в двата случая – но не *очевидно*.

Кои са били в първия случай, а липсват във втория? Сър Чарлз Картрайт, мистър Сатъртуейт, мис Милрей и мисиз Бебингтън.

Може ли някой от тези четиримата да е присъствал във втория случай в качеството на друг освен на себе си? Сър Чарлз и мистър Сатъртуейт са се намирали в Южна Франция, мис Милрей – в Лондон, мисиз Бебингтън – в Лумът. Следователно от четиримата такава възможност като че ли съществуваше за мис Милрей и мисиз Бебингтън. Но можела ли е мис Милрей да бъде в Мелфъртското абатство, без никой от гостите да я познае? Мис Милрей има много характерни черти, които не могат лесно да се прикрият, нито лесно да се забравят. Реших, че не е възможно мис Милрей да е била в Мелфъртското абатство незабелязано. Това важеше и за мисиз Бебингтън.

По силата на същата логика, възможно ли е мистър Сатъртуейт или сър Чарлз Картрайт да присъстват в Мелфъртското абатство и да не бъдат познати? Мистър Сатъртуейт – донякъде; но когато опрем до сър Чарлз Картрайт, това е вече съвсем друг въпрос. Сър Чарлз е артист, свикнал да играе някаква роля. Но каква роля би могъл да играе?

И така вниманието ми се насочи към иконома Елис.

Много тайнствена личност е тоя Елис. Човек, който се появява бог знае отде две седмици преди престъплението и изчезва след това напълно успешно. Защо Елис е успял? *Защото Елис не е съществувал в действителност.* Елис е бил създание от картон, боя и сценично изкуство – Елис не е бил *действителен*.

Но възможно ли е това? Все пак слугините в Мелфъртското абатство са познавали сър Чарлз Картрайт, а сър Бартольмю Стрейндж му е бил близък приятел. Със слугините аз се справих доста лесно. В превъплъщаването като иконом няма никакъв риск – ако слугините го познаят, е, какво ще навреди това – цялата работа ще мине като шега. Но при положение, че минат две седмици, без да възникне някакво подозрение, тогава работата е опечена. И тогава си спомних какво ми бе разказано за отзивите на слугините за иконома. Той бил „истински джентълмен“,

работил „в добри семейства“ и знаел няколко интересни скандала. Това беше доста ясно. Но камериерката Алис направила едно много показателно изявление. Тя заявила: „Той подреждаше работата различно от всеки друг иконом, когото съм познавала досега.“ Когато ми бе повторена тази забележка, тя потвърди моята хипотеза.

Но в случая със сър Бартольмю Стрейндж положението беше друго. Едва ли може да се допусне, че приятелят му ще успее да го заблуди. Той трябва да е знаел за превъплъщението му. Имал ли е някакво доказателство за това? Да. Прозорливият мистър Сатъртуейт още в началото на следствието обърнал внимание на един факт – шеговитата забележка на сър Бартольмю (съвсем неприсъща за държането му към прислугата): „Вие сте първокласен иконом, а, Елис?“ *Напълно понятна забележка, ако икономът е бил сър Чарлз Картрайт, а сър Бартольмю е бил в течение на шегата.*

Защото несъмнено така е гледал сър Бартольмю на тая работа. Въплъщаването в образа на Елис било шега, може би дори облог, чиято връхна точка трябвало да бъде успешното изиграване на всички гости – на това се дължи забележката на сър Бартольмю за някаква изненада и веселото му настроение. Обърнете внимание също, че все още е имало време да се откажат. Ако някой от гостите познаел Чарлз Картрайт тая първа вечер на трапезата, все пак нищо непоправимо не би се случило. Цялата работа би могла да мине като шега. Но никой не забелязал прегърбения стар иконом с потъмнени с помощта на беладона очи, с бакенбарди и нарисуван белег на китката. Много хитроумен отличителен белег, който обаче не направил впечатление никому поради липсата на наблюдателност у повечето хора! Този родилен белег бил нагласен така, че да бие на очи в описанието на Елис – и през целите тия две седмици никой не го забелязал! Забелязала го единствено проникателната мис Уилз, на която ще се спрем след малко.

Какво става след това? Сър Бартольмю умира. Този път смъртта не се приписва на естествени причини. Полицията идва. Разпитва Елис и останалите. По-късно през тая нощ „Елис“ избягва през тайния ход, възстановява истинската си самоличност и след два дена се разхожда из градините на Монте Карло, готов да бъде потресен и изненадан от новината за смъртта на приятеля му.

Имайте пред вид, че всичко това беше само теория. Аз няхах никакво реално доказателство, но случилото се по-нататък подкрепи тази теория. Къщичката ми от карти се оказа добре и правилно построена. А изнудваческите писма, намерени в стаята на Елис? Но самият сър Чарлз

ги е намерил!

А мнимото писмо от сър Бартольмю Стрейндж, с което той молел младия Мендърз да симулира злополука? Е, какво по-лесно от това, сър Чарлз да напише въпросното писмо от името на сър Бартольмю? Ако Мендърз не бил унищожил сам това писмо, сър Чарлз в ролята на Елис лесно можел да го направи, когато обслужва младия джентълмен. По същия начин Елис лесно пхва вестникарската изрезка в портфейла на Оливър Мендърз.

А сега стигаме до третата жертва – мисиз де Ръшбриджър. Кога за пръв път чуваме за мисиз де Ръшбриджър? Незабавно след оная издайническа закачка по адрес на Елис, че бил свършен иконом – това крайно нехарактерно за сър Бартольмю Стрейндж изказване. На всяка цена вниманието трябва да бъде отклонено от държането на сър Бартольмю към иконома му. Сър Чарлз побързва да запита какво съобщение е донесъл икономът. То се отнася за тая жена – пациентка на доктора. И сър Чарлз незабавно напъга всички сили да насочи вниманието към тази непозната жена и да го отклони от иконома. Той отива в санаториума и разпитва старшата сестра. Използва до максимум мисиз де Ръшбриджър за отвлечение на вниманието.

Сега да разгледаме ролята, играна от мис Уилз в драмата. Мис Уилз е странна личност. Тя е от ония хора, които са абсолютно неспособни да правят впечатление в заобикалящата ги среда. Мис Уилз не е нито красива, нито духовита, нито хитра, дори не е особено симпатична. Тя е безцветна. Но е крайно наблюдателна и изключително умна. Отмъщава си на света със своето перо. Владее великото изкуство да възпроизвежда характери на хартия. Не зная имало ли е нещо у иконома, което да е направило особено впечатление на мис Уилз, но мисля, че тя единствена от сътрапезниците изобщо го е забелязала. На сутринта след убийството неутолимото ѝ любопитство я кара да си пхна носа навсякъде, както се изрази прислужницата. Влиза в стаята на семейство Дейкърз, минава през вратата със завеса в помещенията на прислугата, водена, мисля, от търсаческия инстинкт на мангустата.

Тя единствена е причинила тревога у сър Чарлз. Затова той искал сам да се занимае с нея. Горедолу се успокоил от разговора си и несъмнено останал доволен, че тя е забелязала родилния белег. Но след това настъпила катастрофата. Мисля, че до този момент мис Уилз не е свързвала иконома Елис със сър Чарлз Картрайт. Мисля, че ѝ е направила смъртно впечатление само известна прилика на Елис с някого. Но тя била наблюдателна. Когато той ѝ подавал разни чинии, машинално

забелязала – не лицето, а ръцете, които държали чиниите.

Не се сетила, че *Елис бил сър Чарлз*. Но докато сър Чарлз ѝ говорел, изведнъж разбрала, че *сър Чарлз бил Елис!* Затова го помолила да се престори, че ѝ подава поднос със зеленчуци. Не я интересувало дали белегът е на дясната или на лявата китка. Тя търсела повод да изучи *ръцете* му – държани в същото положение, както ръцете на иконома Елис.

И така се добрала до истината. Но тя е особена жена. Наученото ѝ доставяло наслада само по себе си. Пък и не била съвсем сигурна, че сър Чарлз е убил приятеля си. Той бил предрешен като иконом, да – но това не го правело непременно убиец. Много невинни хора мълчат, понеже ако заговорят, ще се поставят в неудобно положение.

Ето защо мис Уилз премълчала наученото – и му се наслаждавала. Но сър Чарлз бил разтревожен. Не му харесвало изражението на злорадство върху лицето ѝ, което забелязал, когато излизал от стаята. Тя знаела нещо. Какво? Засяга ли него? Не можел да бъде сигурен. Но чувствал, че е нещо, свързано с иконома Елис. Първо мистър Сатъртуейт – сега пък мис Уилз. *Трябва* да бъде отклонено вниманието от това важно обстоятелство. *Трябва* непременно да бъде насочено другаде. И намислил един план – прост, смел и, както вярва, окончателно заблуждаващ.

В деня на моя прием, предполагам, сър Чарлз е станал много рано, отишъл в Йоркшир и преоблечен във вехти дрехи, дал телеграмата на едно момченце с поръчение да я прати. После се върнал в града навреме, за да изиграе ролята, която му бях определил в малката ми драма. Направил дори нещо повече. *Пратил по пощата кутия шоколадени бонбони на една жена, която никога не е виждал и за която нищо не е знаел...*

Известно ви е какво се случи нея вечер. По безпокойството на сър Чарлз познах, че мис Уилз има някакви подозрения. Когато сър Чарлз изигра своята „сцена на смъртта“, аз наблюдавах лицето на мис Уилз. Забелязах учудването, което се изписа на него. Тогава разбрах: *мис Уилз положително е подозирала, че сър Чарлз е убиецът*. А когато той се престори, че умира отровен като другите двама, тя е помислила, че изводите ѝ трябва да са погрешни.

Но ако мис Уилз е подозирала сър Чарлз, тогава мис Уилз е била в сериозна опасност. Човек, който е убил два пъти, пак ще убие. Аз произнесох много тържествено предупреждение. По-късно същата вечер се свързах с мис Уилз по телефона и по мой съвет на другия ден тя напусна внезапно дома си. Оттогава живее тук, в този хотел. Правилността на постъпката ми бе доказана от факта, че сър Чарлз замина за Тутинг на

другата вечер след завръщането си от Гилинг. Но беше закъснял. Птичката бе изхвъркнала.

Междувременно от негова гледна точка планът се бе развил добре. Мисиз де Ръшбриджър е имала да каже нещо важно. Мисиз де Ръшбриджър е била убита, преди да успее да проговори. Колко драматично! Колко прилича на детективските романи, пиесите, филмите! Пак картонът, брокатът и нарисуваното платно.

Но аз, Еркюл Поаро, не се излъгах. Мистър Сатъртуейт ми каза, че тя била убита, за да не говори. Аз се съгласих. Той изтъкна по-нататък, че била убита, преди да успее да ни каже, каквото е знаела. Аз добавих: „Или каквото не е знаела.“ Мисля, че това го е озадачило. Но в тоя момент е прозрял истината. Мисиз де Ръшбриджър е била убита, понеже не е можела в същност да ни каже *абсолютно нищо*. Понеже е нямала никаква връзка с престъплението. Диверсията на сър Чарлз за отклоняване на вниманието чрез нея можела да успее само ако то бъде *мъртва*. Затова мисиз де Ръшбриджър, безобидна непозната, била убита...

И все пак дори в тази привидна победа сър Чарлз направи една колосална – детинска – грешка! Телеграмата беше адресирана до мен, Еркюл Поаро, в хотел „Риц“. А мисиз де Ръшбриджър никога не бе чувала за връзката ми със случая! Никой в тази част на света не знаеше за тази връзка. Това беше невероятно детинска грешка.

Eh bien, в този момент аз бях стигнал до определен етап. Знаех самоличността на убиеца. Но не знаех подбудата за първоначалното престъпление.

Размислих.

И още веднъж, по-ясно от когато и да било, разбрах, че смъртта на сър Бартольмю Стрейндж е била първоначалното и целенасочено убийство. Каква причина би имал сър Чарлз Картрайт да убие своя приятел? Можех ли да си представя някаква подбуда? Реших, че мога.

Чу се дълбока въздишка. Сър Чарлз Картрайт се вдигна бавно на крака и се приближи до камината. Той застана там с ръка на хълбока, загледан отвисоко в Поаро. Държането му (мистър Сатъртуейт би могъл да свидетелства за това) наподобяваше държането на лорд Игълмаунт, когато гледал презрително подлия адвокат, който успял да му лепне обвинение за измама. От него се излъчваше благородство и възмущение. Той беше аристократът, наблюдаващ отвисоко жалката сган.

– Вие имате необикновено въображение, мосьо Поаро – каза сър Чарлз. – Едва ли заслужава да добавям, че във вашата история няма нито думица истина. Отде се е взело това противно нахалство, с което ни

сервираше този абсурден куп лъжи, не зная. Но продължавайте, аз съм заинтригуван. Каква е била подбудата ми да убия човек, когото познавах от юношеските си години?

Еркул Поаро, дребният буржоа, вдигна очи към аристократа. Той заговори бързо, но твърдо:

– Сър Чарлз, ние имаме една пословица, която гласи: *Cherchez le femme*⁴⁸. Там намерих аз подбудата. Видях ви с мадмоазел Литън Гор. Ясно беше, че вие я обичате – обичате я с оная страшна увличаща страст, която се появява у мъж на средна възраст и обикновено бива разпалвана от някое наивно младо момиче.

Вие я обичахте. Тя, доколкото виждах, ви боготвореше като кумир. Достатъчно беше да кажете една дума и тя щеше да се хвърли в прегръдките ви. Но не казахте нищо. Защо?

Вие се преструвахте пред приятеля си мистър Сатъртуейт на глупав любовник, който не може да отгатне, че любимата му изпитва същите чувства. Преструвахте се, че мислите мис Литън Гор за влюбена в Оливър Мендърз. Но аз твърдя, сър Чарлз, че вие сте човек с жизнен опит. Вие сте човек, който от опит добре познава жените. *Вие не можете да се излъжете*. Отлично сте разбирали, че мис Литън Гор е влюбена във вас. Защо тогава не сте се оженили за нея? А вие сте желязели това.

Трябва да е имало някаква пречка. Каква може да бъде тази пречка? Тя може да се състои единствено в това, че вече сте имали жена. Но никой никога не е споменавал, че сте женен. Винаги сте минавали за ерген. Значи, бракът е сключен, когато сте били много млад – преди да станете известен като издигащ се млад актьор.

Какво е станало с жена ви? Ако е още жива, защо никой не знае за нея? Ако сте разделени, можете да решите въпроса с развод. Ако жена ви е католичка или не одобрява развода, пак ще бъде известно, че живее отделно от вас.

Но има две трагедии, пред които законът е безпомощен. Жената, с която сте сключили брак, вероятно излежава доживотна присъда в някой затвор, или пък е затворена в лудница. *Нито в единия, нито в другия случай вие можете да получите развод* и ако това е станало, докато сте били още младеж, никой е нямало да разбере.

Щом никой не знае, бихте могли да се ожените за мис Литън Гор, без да ѝ кажете истината. *Но да предположим, че някой е знаел – приятел, който ви е познавал през целия ви живот?* Сър Бартольмо

48. Гърсете жената (фр.) – Б.пр.

Стрейндж беше уважаван, честен лекар. Той може да ви съжалява дълбоко, може да съчувства на една любовна връзка или разюздан живот, но няма да мълчи, като види, че встъпвате в двубрачие с едно нищо неподозиращо младо момиче.

Следователно, за да можете да се ожените за мис Литън Гор, сър Бартольмю Стрейндж трябва да бъде премахнат...

– Сър Чарлз се засмя:

– А милият старец Бебингтън? Нима всичко това също му е било известно?

– Така предположих първоначално. Но скоро се убедих, че няма никакво доказателство в подкрепа на такова предположение. При това първоначалната ми пречка оставаше. *Дори ако вие сте сложили никотин в чашата с коктейла, невъзможно е било да направите така, че тя да стигне непременно до определено лице.*

Тук беше затруднението ми. И изведнъж една случайна дума на мис Литън Гор ми отвори очите.

Отровата не е била предназначена специално за Стивън Бебингтън. Тя е била предназначена за който и да било от присъстващите, с изключение на трима: мис Литън Гор, на която сте се постарали да дадете безвредна чаша, вие и сър Бартольмю Стрейндж, който както ви е било известно, не пиел коктейли.

Мистър Сатъртуйет се провикна:

– Но това е глупост! Какъв е смисълът? Не виждам.

Поаро се обърна към него. В гласа му прозвуча тържество:

– О, напротив, има смисъл. Странно обстоятелство... много странно обстоятелство. За пръв път срещам такава подбуда за убийство. Убийството на Стивън Бебингтън е представлявало чисто и просто *генерална репетиция.*

– Какво?

– Да, сър Чарлз е бил актьор. Той се е поддал на актьорския си инстинкт. Репетирал убийството си, преди да го извърши. Никакво подозрение не може да падне върху него. Смъртта на никой от тия хора не би му донесла никаква изгода и освен това, както се убедиха всички, *не може да се докаже, че е отровил определено лице.* И така, приятели, репетицията минава добре. Мистър Бебингтън умира и дори няма подозрение за престъпление. Остава само сър Чарлз да подхвърли това подозрение и той е много доволен, че отказваме да го вземем за сериозно. Смянането на чашата също минава без засечка. Така той може да бъде сигурен, че когато се стигне до истинското представление, то ще върви „по

мед и масло“.

Както знаете, събитията взеха малко по-друг обрат. Във втория случай присъства доктор, който веднага подозира, че е използвана отрова. Тогава е било в интерес на сър Чарлз да изтъкне смъртта на Бебингтън. Смъртта на сър Бартольмю трябва да се смята за последица от предишната смърт. Вниманието трябва да се насочи към подбудата за убийството на Бебингтън, а не към каквато и да било подбуда, която би могла да съществува за премахването на сър Бартольмю.

Но е имало едно нещо, с което сър Чарлз не се е съобразил – зорката бдителност на мис Милрей. Мис Милрей е знаела, че работодателят ѝ се занимава с химически опити в кулата в градината. Мис Милрей плащала сметки за разтвор за пръскане на рози и усетила, че значително количество от него изчезва необяснимо. Когато прочела, че мистър Бебингтън е умрял от отравяне с никотин, будният ѝ ум веднага си направил извода, че сър Чарлз е извлякъл чистия алкалоид от разтвора за рози.

И мис Милрей съвсем се объркала, защото още от малко момиче познавала сър Чарлз и била влюбена, дълбоко и всеотдайно, както може да се влюби една грозна жена, в своя очарователен работодател.

На края решила да унищожи апаратурата му. Самият сър Чарлз бил толкова уверен в успеха си, че не смятал това за необходимо. Тя тръгна за Корнуол и аз я проследих.

Сър Чарлз пак се засмя. Повече отвсякога той приличаше на изискан джентълмен, отвратен от плъх.

– Нима всичките ви доказателства се свеждат до някаква си стара химическа апаратура? – запита той презрително.

– Не – отвърна Поаро. – Налице е вашият паспорт, показващ датите, когато сте се върнали и сте отпътували от Англия. И фактът, че в приюта за душевноболни на Харвъртънското графство се намира една жена, Гледис Мери Мъг, съпруга на Чарлз Мъг.

Досега Ег бе седяла мълчаливо – замръзнала фигура. Ала в тоя момент тя се раздвижи. От гърдите ѝ се изтръгна слаб вик – почти стон.

Сър Чарлз се обърна величествено:

– Ег, ти не вярваш нито думица от тази нелепа история, нали?

Той се изсмя. Ръцете му бяха протегнати.

Ег пристъпи напред бавно, като хипнотизирана. Очите ѝ, умолителни, измъчени, се взираха в очите на любимия ѝ. Но внезапно, малко преди да стигне до него, тя се разколеба, сведе поглед, залута се насам-натам, сякаш търсеше подкрепа.

После с вик падна на колене пред Поаро.

– Вярно ли е това? Вярно ли е?

Той сложи ръце на раменете ѝ – твърдо, благо докосване.

– Вярно е, мадмоазел.

След това не се чуваше никакъв друг звук освен риданията на Ег.

Сър Чарлз като че ли изведнъж се бе състарил. Лицето му беше старческо, злобно, лице на сатир⁴⁹.

– Дяволите да те вземат! – произнесе той.

Никога в цялата негова артистична кариера от устата му не бяха излизали думи, пропити с такава дълбока и съкрушителна злоба.

После той се обърна и излезе от стаята.

Мистър Сатъртуейт почти скочи от стола си, ала Поаро поклати глава, докато ръката му милваше нежно ридаещото момиче.

– Ще избяга – рече мистър Сатъртуейт.

Поаро поклати глава.

– Не, само ще трябва да избере начина да напусне сцената. Дали бавния, пред очите на света, или бързия, зад кулисите.

Вратата се отвори тихо и някой влезе. Беше Оливър Мендърз. Обичайното му иронично изражение бе изчезнало. Той изглеждаше блед и нещастен.

Поаро се наведе над момичето.

– Вижте, мадмоазел – каза той кротко. – Ето един приятел, който е дошъл да ви отведе в къщи.

Ег се изправи. Тя гледеше неуверено Оливър, после пристъпи колебливо към него.

– Оливър... Заведи ме при мама. О, заведи ме при мама.

Той я прегърна и я помъкна към вратата.

– Да, мила, ще те заведе. Ела.

Краката на Ег толкова трепереха, че почти не можеше да върви. Оливър и мистър Сатъртуейт я подкрепяха от двете страни. На вратата тя се овладя и изправи глава.

– Вече съм добре.

Поаро махна с ръка и Оливър Мендърз се върна в стаята.

– Бъдете много внимателен към нея – каза Поаро.

– Ще бъда, сър. Тя е единственото същество, което обичам на този свят – вие знаете това. Любовта ми към нея ме направи арогантен и груб. Сега ще бъда друг. Готов съм да я защитавам. И някой ден може

49. Сатир – едно от низшите божества в старогръцката митология, което се отличавало с похотливостта си. Б.пр.

би...

– Така мисля и аз – рече Поаро. – Уверен съм, че когато той е дошъл и я е омаял, тя вече е започвала да ви обича. Преклонението пред кумири е реална и страшна опасност за младите. Някой ден Ег ще се влюби в истински приятел и ще изгради щастието си върху камък.

Той гледаше добродушно след младия човек, когато той излизаше от стаята.

След малко мистър Сатъртуейт се върна.

– Мосьо Поаро – каза той, – вие бяхте чудесен... наистина чудесен.

Поаро си придаде обичайния скромнен вид.

– Това е нищо... нищо. Трагедия в три действия – и сега завесата е паднала.

– Ще ме извините... – подзе мистър Сатъртуейт.

– Да, навярно има нещо, което искате да ви обясня?

– Искам да разбера нещо.

– Тогава питайте.

– Защо понякога говорите отлично английски, а друг път – не?

Поаро се засмя:

– Аха, ще обясня. Вярно, че умея да говоря точния, идиоматичния английски. Но, приятелю, да говориш на развален английски е огромно предимство. То кара хората да те презират. Казват: чужденец... не може дори да говори свястно английски. Аз не обичам да плаша хората – в замяна на това ги карам да ми се присмиват добродушно. Освен това се надувам! Англичанинът често казва: „Човек, който има такова високо мнение за себе си, сигурно не е добра стока.“ Така мислят англичаните. А е абсолютно погрешно. Затова, разбирате ли, приспивам вниманието на хората. Пък и – добави той – то ми е станало навик.

– Боже мой – възкликна мистър Сатъртуейт, – буквално хитростта на змията.

Той помълча минута-две, мислейки върху случая.

– Май не блеснах в тая работа – каза той печално.

– Напротив. Вие оценихте оня важен факт – забележката на сър Бартольмо за иконома, – прозряхте острата наблюдателност на мис Уилз. В същност вие можехте да разплетете цялата работа, ако не реагирахте като зрител на драматичните ефекти.

Мистър Сатъртуейт като че се развесели.

Изведнъж го озари една мисъл. Челюстта му се отпусна.

– Боже мой – възкликна той, – чак сега разбрах. Ах, тоя мошеник с отровна си коктейл! Всеки можеше да го изпие. Можех да бъда аз.

- Има една още по-страшна възможност, която не сте взели пред вид – рече Поаро.
- Каква?
- Че можех да бъда и АЗ – каза Еркюл Поаро.

КРАЙ

© 1935 Агата Кристи
© 1981 Борис Миндов, превод от английски

Agatha Christie
Three Act Tragedy, 1935

Сканиране, разпознаване и редакция: Xesionia, 2008
Редакция: nqgolova, 2008
Редакция: ultimat, 2008

Издание:

Книгоиздателство „Георги Бакалов“, Варна, 1981
Преводач Борис Миндов
Рецензент Красимир Машев
Редактор Гергана Калчева-Донева
Оформление: Богдан Мавродинов и Жеко Алексиев
Рисушка на корицата: Текла Алексиева
Художествен редактор Иван Кенаров
Технически редактор Пламен Антонов
Коректор Жулиета Койчева
Английска, 1 издание
Дадена за печат на 15.IV.1981 г.
Подписана за печат на 15.VII.1981 г.
Излязла от печат месец август 1981 г.
ЕКП 95366 21431 56–4–81
Държавна печатница „Балкан“, София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9574>]